

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

25 EYLÜL – 01 EKİM 2023 HAFTASI

İÇİNDEKİLER

25 EYLÜL – 01 EKİM 2023 HAFTASI ÖZEL GÜNLER	3
YÖNETİLEMEYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ	3
ENFLASYONUN FATURASI KREDİ KARTIYLA İDAME ETTİREBİLENLERE!	9
OVP İNANDIRICI BULUNMADI, ENDİŞE VE KÖTÜMSERLİK ARTIYOR!	9
İKTİDAR, CARİ AÇIĞA SUSKUN!	10
8 AYDA 13 BİN 792 ŞİRKET KAPANDI	10
İŞSİZLİK SİGORTASI FONU AĞUSTOS AYI GÖRÜNÜMÜ	11
EMEK VE ÇALIŞMA YAŞAMI SANCILI	12
DEVLETTEKİ ÇÜRÜME SAYIŞTAY RAPORLARINA YANSIDI	12
SARAY'IN 5.6 MİLYAR TL'LİK HARCAMALARINA SANSÜR GELDİ!	13
'HASTA GARANTİLİ' ŞEHİR HASTANELERİNDE USULSÜZLÜKLERE DEVAM!	14
BETONA PARA YETMEDİ	15
AKP'Lİ İSMİN REKTÖR OLDUĞU ÜNİVERSİTEDE BİRÇOK USULSÜZLÜK TESPİT EDİLDİ	15
RUHSATSIZ ÇALIŞIYORLAR	17
ŞEHİR HASTANELERİ'NE SIR PERDESİ	17
SGK'YE MALZEME OYUNU	18
AİLE BAKANLIĞI 10 YILDIR SGK'YE BORCUNU ÖDEMİYOR	18
AFETLER İHMAL NEDENİYLE FELAKETE DÖNÜŞTÜ	19
AFAD İÇİN ALARM ZİLLERİ ÇALIYOR	20
GENÇLİĞİN PARASI ÇARÇUR EDİLDİ	20
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI 'EKŞİDE'	21
MAHALLİ İDARELERİN MALİ DENGESİ ALTÜST	22
SARAY BİR GÜNDE 15 MİLYON TL HARCADI	22
SARAY'IN ÜZERİNDE "PARA" UÇTU GİTTİ	23
YATILI OKULLARDA ÖĞRENCİLER BALIK İSTİFİ	24
AKP YOKSULLUĞU ÇÖZDÜ, 'YOKMUŞ GİBİ YAPIYORLAR'	25
BESLENME YETERSİZ, ÇOCUKLAR BODUR	26
OKULLARDA ÜCRETSİZ ÖĞÜN VERİLMEMESİNİN SONUCU KAYBEDİLEN BİR NESİL	27
CİNSEL SUÇ MAĞDURU ÇOCUK SAYISI 9 YILDA 3 KATINA ÇIKTI!	29
ÇEDES BİR EĞİTİM PROJESİ DEĞİLDİR	29
MİLLİ EĞİTİMİN MÜLAKAT OLMAYAN MÜLAKATI	30
MÜLAKATI KALDIRACAĞINI VAAT EDENLERİN MÜLAKAT DAYATMASI!	32
KINDAR NESİL BÖYLE YETİŞTİ!	33
TÜRKİYE RAPORUNDA KADIN VE ÇOCUK HAKLARINDA ACI TESPİTLER	33
16 MİLYON İŞÇİNİN HEM KIDEM TAZMİNATI HAKKI HEM DE İŞ GÜVENCESİ TEHLİKE ALTINDA	36
OVP'DE HAK GASPI!	37
DEVLETTE ERİME	38
DİYANET, ŞATAFATI BIRAKAMIYOR	39
YOKSULLUK ARTTIKÇA DİYANET HARCİYOR	39
'MERHAMET' YOK	40
EN BORÇLU BELEDİYEDEN 2,1 MİLYON TL'LİK UMRE	41
AKP'LİLER ADETA VAN'I PARSELLEDİ	41
DOĞRUDAN TEMİN İÇİN YÖNTEM	42
RANTIN VE TALANIN OTELİ GENİŞLİYOR	42
SİYASET-YARGI-EMNİYET ÜÇGENİNDEKİ ÇÜRÜMÜŞLÜK	44
İKTİDAR, ÜLKE TARIMINI BİTİRİYOR!	44
TARIMSAL GİRDİ ENFLASYONUNDA SERT YÜKSELİŞ	45
TÜRKİYE'DE BEKLENEN YAŞAM SÜRESİ AZALDI	46
ADRES DEĞİŞİKLİĞİ UYARISI	47
AP RAPORU, TÜRKİYE İLE OLUMLU BİR GELİŞMENİN SÖZ KONUSU OLAMAYACAĞINI GÖSTERİYOR!	47
TÜRKİYE, AB'NİN YENİ GENİŞLEME PLANINA DAHİL EDİLMİYOR!	48

25 EYLÜL – 01 EKİM 2023 HAFTASI ÖZEL GÜNLER

*25 Eylül 2012'de bozkırın tezenesi lakaplı halk ozanı Neşet Ertaş hayatını kaybetti.

*25 Eylül - 1 Ekim Türkiye İtfaiyecilik Haftası

*26 Eylül Salı Mevlid Kandili

*26 Eylül 1932'de Türk Dil Kurultayı toplandı.

*26 Eylül Türk Dil Bayramı

*27 Eylül Dünya Turizm Günü

*28 Eylül 1978'de Sosyalist Enternasyonal, CHP'nin üyelik başvurusunu kabul etti.

*28 Eylül 1992'de Avrupa Birliği kuruldu. 1992 yılında, Avrupa Birliği Antlaşması olarak da bilinen Maastricht Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi sonucu, var olan Avrupa Ekonomik Topluluğu'na yeni görev ve sorumluluk alanları yüklenmesiyle kurulmuştur.

*28 Eylül 2013'de Çılgın Türkler kitabının da yazarı bürokrat, avukat ve yazar Turgut Özakman hayatını kaybetti.

*29 Eylül 1992'de PKK, Hakkâri-Şemdinli'deki Jandarma Taburu'na saldırdı. 2'si astsubay 23 asker ile 5 korucu hayatını yitirdi. Saldırıdan sonra başlayan operasyonlarda 58 PKK mensubu öldürüldü.

*29 Eylül Dünya Kalp Günü. Kalp ve damar hastalıkları küresel olarak bir numaralı ölüm sebebidir. Kalp ve damar hastalıklarına bağlı ölümlerin artarak, 2030 yılında 22,2 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir.

*1 Ekim Yeni Yasama Yılı Başlangıcı

*1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü

*1 Ekim 1992'de Bitlis'in merkeze bağlı Cevizdalı Köyü'ne saldıran PKK'lı militanlar, 10'u çocuk, 14'ü köy korucusu 37 kişiyi öldürdü, 20 kişiyi de yaraladı.

*1 Ekim 1995'de Afyon Dinar'da 6,1 büyüklüğündeki depremde 90 kişi öldü, 250 kişi de yaralandı.

YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ

-TÜİK işsizlik oranının temmuzda yüzde 9,4'e gerilediğini, işsiz sayısının da 3 milyon 291 bin kişiye indiğini açıkladı. Zamana bağlı eksik istihdamdakiler (yani çok kısa süreli çalıştığı için istihdamda gösterilen de çalışabilecek durumda olan ve bu nedenle iş arayanlar) ve umutsuzlar (iş bulma umudu olmadığı için iş aramayan ancak iş bulsa hemen çalışabilecek durumda olanlar) da dahil edildiğinde Türkiye'deki gerek işsiz sayısı 8 milyon 749 bine çıkıyor. Gerçek işsizlik oranı da yüzde 22,7 olarak hesaplanıyor

-Bu yıl ocak-temmuz döneminde toplam 1 milyon 103 bin kişi işinden çıkarıldığı için işsizlik ödeneği alabilmek amacıyla İş-Kur'a başvuruda bulundu. İşsiz kalan herkesin İşsizlik Sigortasına başvurmadığı dikkate alındığında bu dönemde işinden çıkarılanların gerçek sayısının ise bu rakamın üzerinde olduğu biliniyor.

-Bu ay başında yayımlanan OVP ile 2023 yılının tümünde 42,5 milyar dolar olacağı iddia edilen cari işlemler açığı, temmuzda geçen yılın aynı ayına göre 2 milyar dolar artarak 5,5 milyar dolara yükselirken, yılın ilk yedi aylık dönemindeki toplam açık ise 42,3 milyar dolar oldu.

-Cari işlemler açığının finansmanında oldukça zorlanan Türkiye'nin hem orijinal vadesi bir yıldan az olan kısa vadeli dış borç stoku, hem de orijinal vadesine bakılmaksızın geri ödemesine 12 aydan az kalan borç stoku büyümeye devam ediyor.

-Türkiye, bu yılın ilk dokuz aylık döneminde dış borçları için dışarıya 9,9 milyar dolar faiz ödedi. Dış borç için ödenen faiz geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 41,2 oranında arttı.

-“Rezerv biriktirip KKM'den çıkmayı hedefleyen” Merkez Bankasının eksi durumda olan net rezervi geçen hafta 559 milyon dolar artarak -57,9 milyar dolara yükseldi.

-Hazinenin ve dış borçları için bütçeden yaptığı faiz ödemesi bu yıl Ocak-Ağustos döneminde yüzde 130 oranında artarak 400,1 milyar liraya kadar yükseldi. İlk sekiz ayda yapılan bu ödeme 2022 yılının tamamında yapılan 310,9 milyar liralık ödemenin bile yüzde 30 üzerine çıktı. İlk kez bütçeden bu büyüklükte bir faiz ödemesi yapıldı.

-Bu yıl ocak-temmuz döneminde 486 bin 347 kişi bireysel kredi borcunu, 461 bin 496 kişi de kredi kartı borcunu zamanında ödeyemediği için bankalar tarafından icra takibine alındı.

-Tarım ürünü üretici fiyatları ağustosta bir önceki aya göre yüzde 3,83 oranında artarken yıllık artış da yüzde 76,35'e kadar yükseldi.

-Son iki yılda yüzde 410,5 oranında fiyat artışı yaşanan konut satışlarındaki azalma devam ediyor. Türkiye genelindeki konut satışları temmuzda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 1 oranında azalarak 123 bin 491'e geriledi. Ocak-temmuz döneminde satılan toplam konut sayısı da geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15,5 oranında azalarak 943 bin 791'e indi.

İŞSİZLİK-İSTİHDAM

- TÜİK işsizlik oranının temmuzda önceki aya göre 0,2 ve geçen yılın aynı ayına göre de 0,8 puan azalarak yüzde 9,4'e gerilediğini, işsiz sayısının da bir önceki aya göre 38 bin, geçen yılın aynı ayına göre ise 186 bin kişi azalarak 3 milyon 291 bin kişiye gerilediğini açıkladı.

- OVP'ye göre 2023 yılında ortalama işsizlik oranının yüzde 10,1 olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

- Zamana bağlı eksik istihdamdakiler (yani çok kısa süreli çalıştığı için istihdamda gösterilen ancak iş bulabilse daha uzun süre ya da ikinci bir işte de çalışabilecek durumda olan ve bu nedenle iş arayanlar) ve umutsuzlar (iş bulma umudu olmadığı için iş aramayan ancak iş bulsa hemen çalışabilecek durumda olanlar) da dahil edildiğinde Türkiye'deki gerek işsiz sayısı 8 milyon 749 bine çıkıyor. Gerçek işsizlik oranı da yüzde 22,7 olarak hesaplanıyor.

- Gerçek işsizlik geçen yılın aynı ayına göre 503 bin kişi artarken, eksik istihdamdaki azalma nedeniyle bir önceki aya göre ise 306 bin kişi azaldı. Bir önceki aya göre eksik istihdamda 167 bin kişilik azalma yaşanırken, umutsuzların sayısında ise 325 bin kişilik artış oldu. **Bir bakıma iş bulma umudunun azalması resmi işsizlik oranını azalttı.**

- **İşgücüne Katılım Almanya Düzeyinde Olsaydı:** Temmuzda işgücüne katılma oranı yüzde 53,4, istihdam oranı ise yüzde 48,3 olarak hesaplandı. Diğer bir ifadeyle çalışabilecek yaştaki nüfusun yüzde 53,4'ü bir işte çalışıyor da ya iş arıyorken, yüzde 48,4'ünün de işi bulunuyor.

- Birçok gelişmiş ülkede işgücüne katılım oranı yüzde 70'lerde seyrediyor. Örneğin bu oran İsviçre'de yüzde 83,5, Almanya'da yüzde 79,9, İngiltere'de yüzde 78,9.

- İstihdam oranı da İsviçre'de yüzde 79,9, Almanya'da yüzde 77,5, İngiltere'de yüzde 75,5.

- **Türkiye işgücüne katılım ve istihdamda örneğin Almanya düzeyine gelse, temmuzda 34 milyon 962 bin kişi olan istihdamının 52 milyon,31 milyon 671 bin kişi olan istihdamının da 50,7 milyon kişi olması gerekirdi.**

SEKİZ AYDA EN AZ 1 MİLYON 103 BİN KİŞİ İŞİNDEN ÇIKARILDI

- Bu yıl ocak-temmuz döneminde toplam 1 milyon 103 bin kişi işinden çıkarıldığı için işsizlik ödeneği alabilmek amacıyla İş-Kur'a başvuruda bulundu. İşsiz kalan herkesin İşsizlik Sigortasına başvurmadığı dikkate alındığında bu dönemde işinden çıkarılanların gerçek sayısının ise bu rakamın üzerinde olduğu biliniyor.

- Aynı dönemde 504 bin 25 işsiz işsizlik ödeneği başvurusu kabul edildi. Dolayısıyla yıl içerisinde işsiz kalanların ancak yüzde 50'si işsizlik sigortası sisteminden yararlanabildi. Geri kalanlar ise sistemden yararlanma koşullarının ağırlığı yüzünden sigortadan yararlanamadı.

- Resmi işsiz sayısının 3 milyon 291 bini bulduğu, İş-Kur'a kayıtlı olarak iş arayanların sayısının da 2milyon 7809 bine ulaştığı bir dönemde İşsizlik Sigortasından 375 bin 12 işsizi ödenek verildi. Sistemden halk arasındaki tanımla işsizlik aylığı alanların sayısı geçen yılın aynı ayına göre 45 bin kişi azaldı.

- Kaynaklarının büyük bölümü işsizler dışındaki alanlara harcanan İşsizlik Sigortası Fonunun, pandemi döneminde 100 milyar liranın altına gerileyen toplam birikimi ise 152,4 milyar liraya çıktı.

- Fon ağırlıklı olarak, faizi oldukça düşük kalan ve bu nedenle yatırımcısını reel olarak büyük zararlara uğratan Hazine iç borçlanma kağıtlarında değerlendirildiği için, reel olarak azalıyor.

CARI İŞLEMLER AÇIĞI BÜYÜYOR

- Bu ay başında yayımlanan OVP ile 2023 yılının tümünde 42,5 milyar dolar olacağı iddia edilen cari işlemler açığı, temmuzda geçen yılın aynı ayına göre 2 milyar dolar artarak 5,5 milyar dolara yükselirken, yılın ilk yedi aylık dönemindeki toplam açık ise 42,3 milyar dolar oldu.
- OVP tahmininin gerçekleşmesi için yılın Ağustos-Aralık aylarını kapsayan beş aylık dönemde 200 milyon doların da altında bir toplam açık verilmesi gerekiyor. Ağustos ayı dış ticaret açığı 8,9 milyar dolar olarak açıklanmıştı. Bu da Türkiye'nin sadece ağustos ayında 3 milyar dolar civarında aylık açık verebileceğini gösteriyor.
- Temmuz sonu itibariyle son bir yıllık cari işlemler açığı ise 58,5 milyar dolar olarak gerçekleşmişti. Cari işlemler açığının milli gelire oranının 2022 yılında olduğu gibi bu yıl da yüzde 5'in üzerine çıkması bekleniyor. İktidar, 2022 yılında yüzde 5,3 olan açığın milli gelire oranının 2023 yılında yüzde 4,3'e gerileyeceğini tahmin ediyor.
- Cari işlemler açığının finansmanı Merkez Bankası rezervleri üzerinde baskı oluşturmaya devam ediyor. Ocak-Temmuz dönemindeki 42,2 milyar dolarlık cari işlemler açığına rağmen Türkiye bu dönemde 19,5 milyar dolarlık finansman bulabildi. Dolayısıyla 23 milyar dolarlık bir finansman açığı oluştu. Bu açık Merkez Bankası rezervlerinden karşılandığı için bu dönemde rezervde 23,8 milyar dolarlık azalma yaşandı.

KISA VADELİ DIŞ BORÇ ARTIYOR

- Cari işlemler açığının finansmanında oldukça zorlanan Türkiye'nin hem orijinal vadesi bir yıldan az olan kısa vadeli dış borç stoku, hem de orijinal vadesine bakılmaksızın geri ödemesine 12 aydan az kalan borç stoku büyümeye devam ediyor.
- Merkez Bankasının verilerine göre kısa vadeli dış borç stoku temmuzda 1 milyar dolara yakın artarak 165,8 milyar dolara kadar yükseldi. Kısa vadeyi dış borçlar yılbaşından bu yana ise 16,7 milyar dolar arttı.
- Kısa vadeli dış borçlarda ocak-temmuz döneminde kaydedilen artışın 3,1 milyar doları kamu bankalarından, 13,6 milyar doları ise Merkez Bankasının borçlanmalarından kaynaklandı. Özel sektörün kısa vadeli borçlarında ise bir değişim gözlenmedi.
- Orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine bir yıldan az süre kalan dış borç miktarı ise 210 milyar dolara yükseldi.
- Bu ödemenin 38,4 milyar dolarını kamu bankaları, 2,6 milyar dolarını Hazine ve yerel yönetimler, 46,4 milyar dolarını Merkez Bankası, 52 milyar dolarını özel bankalar, 2,8 milyar dolarını bankacılık dışı özel finans kuruluşları, 66,4 milyar dolarını ise reel sektör yapmak zorunda bulunuyor.
- *Türkiye'nin 60 milyar dolara doğru giden bir cari işlemler açığı ve 210 milyar dolarlık dış borç ödemesini çevirebilmesi için önümüzdeki bir yılda 270 milyar dolar bulması gerekiyor.*
- **Özel Sektörün Dış Borcu:** Türkiye'nin düşük kredi notu yüzünden dış borçlanma maliyetleri oldukça arttığı için özel sektör dış borcunu azaltıyor. Sektörün 2022 yılı sonunda 237,1 milyar dolar olan dış borcu temmuzda 233,7 milyar dolara geriledi. Gerilemenin tümüne yakını da uzun vadeli borçlardan kaynaklandı.

DIŞ BORÇ İÇİN ÖDENEN FAİZ

- Türkiye, bu yılın ilk dokuz aylık döneminde dış borçları için dışarıya 9,9 milyar dolar faiz ödedi. Dış borç için ödenen faiz geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 41,2 oranında arttı.
- Faiz düşürmek için uygulanan akıl ve bilim dışı politikalar sadece içerde devletin, vatandaşların ve şirketlerin faiz yükünü artırmakla kalmadı Türkiye'nin dış borçlarının faiz yükünü de yükseltti.
- Ocak-Temmuz döneminde kamunun ödediği faiz geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 35,6 oranında artarak 4,3 milyar dolarda, özel sektörün ödediği faiz de yüzde 45,9 oranında artarak 5,6 milyar dolara kadar tırmandı.
- Türkiye AKP döneminde dışarıya toplam 225,3 milyar dolar faiz ödemesi yaptı.

MERKEZ BANKASININ NET REZERVİ -57,9 MİLYAR DOLARA ÇIKTI

- "Rezerv biriktirip KKM'den çıkmayı hedefleyen" Merkez Bankasının eksi durumda olan net rezervi geçen hafta 559 milyon dolar artarak -57,9 milyar dolara yükseldi.

- Net rezervin arttığı söz konusu haftada brüt rezerv 21 milyon dolar artarak 120,6 milyar dolar oldu.
- Brüt rezervin 79,3 milyar doları son haftada 505 milyon dolar artan döviz varlıklarında, 41,9 milyar doları ise yine son hafta 484 milyon dolar azalan altın varlıklarından oluşuyor.
- 8 Eylül itibariyle 122,8 milyar dolarlık dış varlığı (döviz ve altın) bulunan Merkez Bankasının bilançosunda (Hazine ye olan borçları da dahil) 115,2 milyar dolarlık; bilanço dışında ise 74,2 milyar dolarlık swap (Katar, BAE, Çin olmak üzere toplam 189,4 milyar dolarlık borcu bulunuyor.
- Brüt rezervin yüzde 61,5'i yurt içi ve yurt dışından yapılan swap borçlanmalarından oluşuyor.
- Kamunun, Merkez Bankasındaki döviz mevduatı yükümlülük olarak kabul edilerek hesaplanan net rezerv (eksi) -66,6 milyar dolar olarak gözükyor. Bu tanıma göre net rezervde son haftada 461 milyon dolarlık artış gözlemlendi.
- Kamunun döviz mevduatı yükümlülük kabul edilmeden hesaplanan net rezerv ise son hafta 559 milyon dolar artarak -57,9 milyar dolara yükseldi.

BÜTÇEDEN REKOR FAİZ ÖDEMESİ YAPILDI

- Hazinesinin ve dış borçları için bütçeden yaptığı faiz ödemesi bu yıl Ocak-Ağustos döneminde yüzde 130 oranında artarak 400,1 milyar liraya kadar yükseldi. İlk sekiz ayda yapılan bu ödeme 2022 yılının tamamında yapılan 310,9 milyar liralık ödemenin bile yüzde 30 üzerine çıktı. İlk kez bütçeden bu büyüklükte bir faiz ödemesi yapıldı.
- Bütçeden yapılar faiz ödemelerinin bu yılın tümünde 646 milyar lirayı bulacağı tahmin ediliyor. 2024 yılı bütçesinden yapılacak faiz ödemesi şimdiden 1 trilyon 254 milyar lirayı buluyor. Faiz oranlarının bu yıl sonuna kadar ve 2024 yılı boyunca yükselmeye devam edeceği dikkate alınırca gerçekleşmenin bu rakamın da oldukça üzerine çıkacağı şimdiden gözleniyor.
- Diğer tüm yıllarda yapılan yıllık faiz ödemesinden fazla olan ilk sekiz ayda yapılan 400,1 milyar liralık ödemenin 233,6 milyar liralık kısmı iç borçlar, 66 milyar liralık kısmı dış borçlar, 81,8 milyar dolarlık kısmı da kira sertifikası ve benzeri borçlanmalar için gerçekleştirildi.
- **Bütçe Dört Ayda 1,3 Trilyon Lira Açık Verecek:** Bu yıl Ocak-Ağustos döneminde bütçe harcamaları geçen yıla göre yüzde 94,9 oranında artarak 3,4 trilyon liraya yükselirken, gelirler yüzde 69,6 oranında artarak 3 milyar lirada kaldı. Dolayısıyla geçen yılın ilk sekiz aylık döneminde 33,1 milyar lira fazla veren bütçe bu yıl aynı dönemi 383,4 milyar lira açıkla tamamladı.
- *2024 yılı bütçe hazırlıkları kapsamında bu yıl bütçe açığının başlangıç tahminine göre yaklaşık 1 trilyon liralık sapmayla 1 trilyon 633 milyar lira olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor. OVP'de yer verilen bu tahminin gerçekleşmesi yılın kalan dört ayında toplam 1 trilyon 250 milyar liralık açık verilmesine bağlı bulunuyor. Bu ayda ortalama 312 milyar liralık bütçe açığı anlamına geliyor.*
- *Merkezi yönetim bütçesinin dört ayda vermesi beklenen bu açığın finanse edilmesi için, bu kadar belki de daha fazla bir borçlanmaya gidilmesi gerekiyor.*

KREDİ- MEVDUAT: KKM AZALIYOR

Bankalardaki mevduat 1 -8 Eylül haftasında 98,4 milyar lira artarak 13,03 trilyon liraya yükselirken, kredi stoku ise 38,3 milyar liralık genişlemeyle 10,42 trilyon lira oldu. Mevduatın krediye dönüşüm oranı da yüzde 80,3'e geriledi.

- Yıl başından bu yana mevduat yüzde 47, kredi stoku ise yüzde 38,2 oranında genişledi.
- Kur korumalı mevduatlar 15,7 milyar lira daha azalarak 8 Eylül itibariyle 3 trilyon 332 milyar liraya indi.
- **Dolarizasyon Oranları:** Bankalarda döviz cinsinden açılan hesaplar söz konusu haftada 722 milyon dolar azalarak 205,2 milyar dolara indi. Bu kapsamdaki gerçek kişilerin döviz mevduatı 1,3 milyar dolar azalarak 126,5 milyar dolara indi.
- Yabancı para cinsinden açılan döviz mevduatlarının toplam mevduata oranı, 8 Eylül itibariyle yüzde 42,1'e indi.
- Gerçek kişilerin mevduatlarındaki dolarizasyon oranı ise yüzde 43,5 oldu.

- İstatistiklerde TL olarak gösterilen ancak dövize endeksli olan (son haftalarda fiilen yaşandığı gibi çözüldüğünde dövize giden) KKM'ler de döviz mevduatı sayılarak hesaplanan gerçek dolarizasyon oranı ise 67,6 oldu. Diğer bir ifadeyle gerçek dolarizasyon oranı yüksek kalmaya devam ediyor.
- **Kredi Stoku:** Kredi stoku ise aynı haftada 38,3 milyar lira artarak 10,46 trilyon lira oldu. TL cinsinden kredilerin 20,2 milyar lira arttığı 1-8 Eylül haftasında döviz kredileri ise 48 milyar dolar arttı.
- Bankaların vadesinde tahsil edemediği için icra takibine aldığı krediler ise 172,5 milyar lira oldu.

VATANDAŞIN BORÇLARI KREDİ KARTLARIYLA ARTIYOR

- Tüketici kredisi faiz oranlarının aylık yüzde 5'e yıllık yüzde 60'a yaklaşması bireysel kredi kullanımını azaltırken, yüksek enflasyon nedeniyle geliri harcamasına yetmeyen vatandaşlar kredi kartlarıyla borçlanmaya devam ediyor.
- Vatandaşların bankalar ve finans kuruluşlarına olan bireysel kredi ve kredi kartı borç bakiyesi 1 - 8 Eylül haftasında 1,8 milyar lira artarak 2 trilyon 414 milyar liraya kadar yükseldi.
- Söz konusu haftada tüketici kredilerinde 1 milyar liraya yakın azalma yaşanırken, kredi kartı borç bakiyesinde ise 2,7 milyar liralık artış oldu.
- Yıl başından bu yana ise tüketici kredileri yüzde 32 oranında artarak 1 trilyon 478 milyar liraya, kredi kartı borç bakiyesi ise yüzde 106 oranında artarak 936 milyar liraya yükseldi.
- Bankaların zamanında tahsil edilemediği için icra takibine aldıkları vatandaşlardan olan kredi alacakları ise yılbaşından bu yana 9,6 milyar liralık artışla 39,9 milyar liraya çıktı. Varlık yönetim şirketlerinin kontrolünde ise 36,6 milyar liralık bir batık tüketici kredisi alacağı bulunuyor.
- Bu arada vatandaşların TOKİ'ye de 46 milyar liralık taksitli konut borcu bulunuyor.

KREDİ KARTI VE/VEYA BİREYSEL KREDİ BORCUNU ÖDEYEMEYEN 752 BİR KİŞİ İCRA TAKİBİNE ALINDI

- Bu yıl ocak-temmuz döneminde 486 bin 347 kişi bireysel kredi borcunu, 461 bin 496 kişi de kredi kartı borcunu zamanında ödeyemediği için bankalar tarafından icra takibine alındı.
- Hem kredi kartı hem de tüketici kredisi borcu nedeniyle takibe alınanlar tekil sayıldığında bu dönemde toplam 752 bin 206 kişi borcunu temerrüt süresinin te sonunda ödeyemediği için bankalar tarafından icraya verildi.
- Önceki yıllarda borcu nedeniyle icra takibine alınan, ancak borcu halen devam edenlerin sayısı ise 3 milyon 834 bin 908 kişiye ulaştı. (Not: hem bankaların hem de varlık yönetim şirketlerinin aynı anda takibinde bulunanlar tek kişi sayılıyor)
- Risk Merkezinin verilerine göre halen bankaların takibinde 2 milyon 386 bin 880, varlık yönetim şirketlerinin takibinde ise 2 milyon 43 bin 622 kişi bulunuyor.

FAİZ ORANLARINDA SİÇRAMA

Mevduat ve Kredi Faizleri

- Merkez Bankasının politika faizini artırması ve KKM'den dönen mevduatın TL mevduata dönüşünün özendirilmesi TL mevduat faizini ve kredi faizlerini artırıyor.
- Bankalar, 1-8 Eylül arasında tüm vadelerdeki TL mevduatın ortalama faizini 1,32 puan daha artarak yüzde 31,59'a kadar çıkardılar. Üç ay vadeli mevduatın faizi ise yüzde 41'i buldu.
- Bankalar, önceki hafta ihtiyaç kredisi faizlerini 6,74 puan artırarak yüzde 59,71'e kadar taşıdılar. Taahhüt kredisi faizlerini 9,8 puan artırarak yüzde 46,46'ya, konut kredilerinin faizini ise 3,4 puan artırarak yüzde 38,85'e yükselttiler. Bütün bireysel kredilerin ortalama faizi ise 7,43 puan artarak yüzde 58,21 oldu.
- TL ticari kredilerin faizi 2,93 puan artarak yüzde 40,87 oldu. Dolar cinsinden ticari kredi faizi yüzde 9,14, Euro cinsinden olanın faizi de yüzde 8,54 oldu. TL Ticari kredi faizlerinde yılbaşından bu yana 26,8 puanlık artış oldu.

Devlet Tahvili Faizleri

- İkincil piyasada, iki yıl vadeli tahvilin yıllık faizi geçen hafta sonu itibariyle önceki hafta sonuna göre 1,81 puan artarak yüzde 22,07'ye, beş yıl vadelinin faizi 2,85 puan artarak yüzde 25,55'e, on yıl vadelinin faizi de 3,45 puan artarak yüzde 27,24'e yükseldi.
- Hazinesinin beş yıl vadeli dış borçlanma kağıtlarının (Eurobond) faizi de 8,38 seviyesinde gerçekleşti.
- Türkiye'nin risk primi (CDS) ise önceki haftaya göre yüzde 1,13 oranında artarak 382,09 oldu. CDS 350 olan Türkiye'nin uzun yıllar ortalamasının ve 300 olan aşırı kırılabilirlik göstergesinin oldukça üzerinde seyretmeye devam ediyor.

TARIM ÜRÜNÜ ÜRETİCİ FİYATLARINDA YILLIK ARTIŞ YÜZDE 76,3

- Tarım ürünü üretici fiyatları ağustosta bir önceki aya göre yüzde 3,83 oranında artarken yıllık artış da yüzde 76,35'e kadar yükseldi.
- Tarım ürünü üretici fiyatları geçen yıl ağustosta bir önceki ayla göre yüzde 4,32 oranında gerilemişti.
- Yaz ayı olmasına rağmen tarım ürünü üretici fiyatlarında artış yaşanması, dünyada azalan gıda fiyatlarının bizde önümüzdeki aylarda da artmaya devam edeceğini gösteriyor.

DÖVİZ KURU-ALTIN BORSA

- Merkez Bankasının açıkladığı kurlara göre dolar kuru geçen hafta önceki haftaya göre yüzde 0,45 oranında artarak 26,93 TL'ye çıktı, Euro kuru ise yüzde 0,02 oranında artarak 28,71 TL seviyesine çıktı.
- Hem dolar hem de Euro kuru yıl başından bu yana yüzde 44 oranında arttı. TL'nin yıl başından bu yana değer kaybı da hem dolara hem de Euroya karşı yüzde 30,6 oldu.
- 1 Ocak – 15 Eylül 2023 dönemi ortalama dolar kuru ise 21,86 liraya kadar yükseldi.
- Geçen hafta yüzde 0,78 oranında artan gram altın fiyatlarında yıl başından bu yana ise yüzde 52,3 oranında artış yaşandı, Borsa endeksi geçen hafta yüzde 4,36 oranında geriledi. Borsada yılbaşından bu yana yaşanan yükseliş ise yüzde 44,5 olarak hesaplandı.

İCRA DAİRELERİNE YENİ GELEN DOSYA SAYISI YÜZDE 60 ARTTI

- 1 Ocak- 15 Eylül 2023 tarihleri arasında icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 59,7 oranında artarak 9 milyon 789 bin oldu.
- Ayrı dönemde, aboneliklerden kaynaklanan icradaki bazı alacaklardan vazgeçilmesinin de etkisiyle 11 milyon 232 bin dosya da sonuçlandı.
- Dolayısıyla UYAP üzerinden açılan ve icra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı 21 milyon 781 bin oldu.

KONUT SATIŞLARI AZALIYOR

- Son iki yılda yüzde 410,5 oranında fiyat artışı yaşanan konut satışlarındaki azalma devam ediyor. Türkiye genelindeki konut satışları temmuzda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 1 oranında azalarak 123 bin 491'e geriledi.
- Ocak-temmuz döneminde satılan toplam konut sayısı da geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15,5 oranında azalarak 943 bin 791'e indi.
- Bu dönemde yabancılara satılan konutlarda da yüzde 43,6 oranında azalma oldu. Ocak-Temmuz döneminde yabancılara toplam 25 bin 134 konut satıldı. Geçen yılın aynı döneminde bu rakam 44 bin 595 olmuştu.
- Temmuz ayında yaşanan azalmanın tamamı, ocak-temmuz dönemindeki de büyük bölümü ipotekli diğer bir ifadeyle kredi kullanılarak satın alınan konutlardaki azalmadan kaynaklandı.
- Hem bankalar konut kredisi limitlerini düşük tutarak konut kredisi kullanımını azalttı hem de kredi faizleri bir katına çıkarıldı. Geçen yıl eylül ayında yıllık yüzde 19,72 olan ortalama konut kredisi faizleri bu yıl yüzde 38,85'e kadar çıktı. Konut fiyatlarının yüzde 96 oranında arttığı son bir yılda konut kredisi stokundaki artış yüzde 26,3'te kaldı.

ENFLASYONUN FATURASI KREDİ KARTIYLA İDAME ETTİREBİLENLERE!

Ekonomi yönetimi, kartlı harcamaların enflasyona neden olduğunu savunarak kredi kartlarına yeni kısıtlamalar getiriyor. Gelirleri enflasyonla eriyen, ekonomik krizin yükü vergi ve zamlarla üstlerine bindirilen geniş kesimler, yaşamlarını kredi kartıyla idame ettirebilirken şimdi bu olanakları da kısıtlanıyor!

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, kredi kartıyla yapılan harcamaların yüzde 140 arttığını belirterek, talep ve tüketimi kısırarak enflasyonu düşürmek için kredi kartlarına yeni kısıtlamalar getirileceğini duyurdu. Faiz indiriminde ısrar sonucunda kurların ve enflasyonun patlamasının gerçek sorumlusunu açıklamak yerine, temel ihtiyaçlarını kredi kartıyla karşılayabilenlere suçun yüklenmesi, beceriksizliğe bahane üretmektir. Bakan Şimşek; 2021 Eylülünden 2023 mayısına kadar kurların baskılandığını, kendilerinin kurları serbest bıraktıklarını ve müdahale etmediklerini söylerken, **bu akıl dışı ekonomi politikalarını uygulayanların, Merkez Bankası rezervini nasıl sıfırladığını, rezervlerin eksiye düşürüldüğünü söylemiyor.** İktidarın büyük yanlışlarıyla krize sürüklenen ülke ekonomisinin faturasını ödeyen milyonlarca ücretli, dar gelirli, emekli, asgari ücretli enflasyonla eriyen gelirleri yetmediği için en temel ihtiyaçlarını bireysel kredi ve kredi kartıyla karşılamaya mahkum edildiği gibi şimdi de krizin suçlusunu, sorumlusunu ilan ediyor.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) haftalık bankacılık sektörü verilerine göre, bankaların toplam kredi hacmi 8 Eylül itibarıyla 38 milyar 371 milyon lira artarak 10 trilyon 463 milyar 132 milyon liraya yükseldi. Aynı haftada yüzde 0,8 artan bankacılık sektörü toplam mevduatı ise 13 trilyon 33 milyar 50 milyon lira oldu. Bakan Şimşek'in 'enflasyonun nedeni' diye gösterdiği tüketici kredilerinin tutarı, 8 Eylül itibarıyla 729 milyar lira azalarak 1 trilyon 437 milyar 797 milyon liraya geriledi. (447 milyar 490 milyon TL konut, 87 milyar 286 milyon TL taşıt ve 903 milyar 21 milyon TL ihtiyaç kredisi)

BDDK verileri; bankaların 10,5 trilyon liraya yükselen toplam kredi hacmi içinde bireysel ihtiyaç ve tüketici kredilerinin payının yüzde 10'u bulmadığını, Bakan Şimşek'in söylemlerinin gerçeklerle örtüşmediğini gösteriyor!

Kredi kartıyla yapılan harcamalara ilişkin veriler ise Bakan Şimşek'in iddialarının aksini sergiliyor. 8 Eylül itibarıyla bireysel kredi kartı harcamaları toplamı yüzde 0,3 artışla 924 milyar 698 milyon lira oldu. Kart harcamalarının 422 milyar 44 milyon lirası taksitli, 502 milyar 654 milyon lirası taksitsiz harcamalardan oluştu. Kredi kartı harcamalarının yüzde 80'e varan kısmı akaryakıt ve gıda harcaması. Kalan yüzde 20 ise sağlık, eğitim, fatura ödemesi, kırtasiye vb. harcamalar. Akaryakıt ve gıdaya yapılan zamlarla bu iki kalemdeki kartlı harcamalar geçen yıla kıyasla yaklaşık yüzde 200 arttı. İnsanlar, gelirleri enflasyonla eridiği için gelecekteki geliri kredi kartıyla harcıyıp, temel ihtiyaçlarını karşılıyor.

Kartlı harcamaların kısıtlanması, ekonomide talep ve tu ketimin düşmesine, çarkların yavaşlayıp durmasına neden olacaktır. Yap-boza çevrilen ekonomi politikalarıyla başlatılacak bu deneyden, **büyük ihtimalle bir süre sonra yaşanacak ağır kart borcu yükü ve geri ödemelerde tıkanıklıkla vazgeçilmek zorunda kalınacaktır.**

OVP İNANDIRICI BULUNMADI, ENDİŞE VE KÖTÜMSERLİK ARTIYOR!

Eylül ayı Piyasa Katılımcıları Anketi sonuçları, Orta Vadeli Program hedeflerinin inandırıcı bulunmadığını gösterdi. Yılsonu enflasyon beklentisi yüzde 70'e yaklaştı. İktidarın 2024'te yüzde 33 olarak hedeflediği gelecek yıla dönük enflasyon beklentisi yüzde 45'e tırmandı. Yılsonu dolar/TL kuruyla ilgili beklentiler 30 liranın üstüne çıktı!

İktidarın büyük iddialarla ilan ettiği OVP hedefleri, **Merkez Bankası'nın (MB)** eylül ayı **Piyasa Katılımcıları Anketi (PİKA)** sonuçlarında inandırıcı ve güvenilir bulunmadı. Merkez Bankası'nın temmuzda yüzde 23'ten 58'e, ağustosta 62'ye yükselttiği yılsonu enflasyon beklentisi, OVP'de ise yüzde 65 olarak yer almıştı.

PİKA Anketi sonuçlarına göre; yılsonu TÜFE beklentisi ağustosta yüzde 59,46 iken eylülde yaklaşık 9 puan birden artarak yüzde 67,22'ye yükseldi. Yılsonu enflasyonunun neredeyse yüzde 70'e yaklaşacağını öngören PİKA katılımcılarının 12 ay sonrası için öngördüğü TÜFE beklentisi ise yüzde 42,01'den yüzde 44,94'e çıktı. 24 ay sonrası için öngörülen enflasyon beklentisi yüzde 22,54'ten yüzde 23,87'ye çıktı. Gerek Merkez Bankası'nın gerekse OVP'nin bu yıl ve 2024 ile 2025 için ilan ettiği enflasyon hedeflerinin tutmayacağı, bu hedeflerin üzerinde bir enflasyon artışının söz konusu olacağı katılımcılar tarafından öngörülüyor. 2023 sonu için ilan edilen yüzde 65, 2024 için hedeflenen yüzde 33 oranındaki enflasyon gerçekçi ve inandırıcı bulunmuyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan 2024 başından itibaren enflasyonun düşeceğini ifade ederken, Hazine ve Maliye Bakanı enflasyonda düşüş için 2024 yaz aylarını, Merkez Bankası Başkanı 2025 sonrasını dile getiriyor. Çelişkili bu söylemlerin piyasa profesyonelleri tarafından ciddiye alınmadığı Merkez Bankası'nın Pika anketiyle açığa

çıkıyor. Diğer yandan OVP'deki döviz kuru hedeflerinin de PİKA sonuçlarındaki beklentiler karşısında inandırıcı bulunmadığını gösteriyor. Yılsonu dolar/TL beklentisi ağustosta 29,82 iken eylülde 30,14'e yükseldi. Eylül anketinde 12 ay sonrası için dolar/TL kuru öngörüsü de ağustos ayındaki 34,58 TL'den 37,26 TL'ye yükseldi. PİKA katılımcıları TL'deki değer kaybının süreceğini, döviz kurlarının artmaya devam edeceğini düşünüyor. Uluslararası finans kurumları ve yabancı yatırım bankaları ile Fitch, Moody's gibi kredi derecelendirme kuruluşları yılsonu enflasyon tahminlerini yüzde 70'in üzerine çekerken, Merkez Bankası politika faizinin de yılsonunda yüzde 35-45 düzeyine çıkacağını raporlarına yansıtılar. PİKA anketinde ağustos ayında 7,5 puanlık artışla yüzde 25'e yükseltilecek politika faizinin eylül ayında yüzde 30'a yükseltilmesi beklentisi dile getirildi. Katılımcıların bu ay yapılacak Para Politikaları Kurulu (PPK) toplantısında en az 5 puanlık bir faiz artışının daha yapılmasını öngördüklerini gösteriyor. Yılsonu için ağustosta 43,6 milyar dolar olan cari açık beklentisi eylülde 44,3 milyar dolara yükseldi. 2024 içinse ağustosta 30,6 milyarlık cari açık beklentisi 33,9 milyar dolara çıktı.

PİKA Anketinde cari açık beklentisindeki kötüleşme, iktidarın gerek rasyonel ekonomi politikalarına geçiş söylemlerinin gerekse OVP'deki cari açığı düşürme hedefinin tıpkı enflasyon, döviz kuru, faizde olduğu gibi 'gerçekçi ve inandırıcı' bulunmadığını sergiliyor. PİKA eylül anketi, iktidarın inandırıcılık sorunu yanında, **piyasa profesyonellerinin beklentilerinde kötümserlik ve endişelerin de arttığını gösteriyor!**

İKTİDAR, CARİ AÇIĞA SUSKUN!

OVP'nin mürekkebi kurumadan en iddialı hedeflerden birisi olan cari açığa yılsonu için öngörülen tutarın aşılacağı, temmuz ayı rakamlarıyla netleşti. Haziranda 627 milyon dolar cari fazla verilmesini yeni ekonomi programının başarısı olarak sunan iktidar, temmuzda gerçekleşen aylık 5,5 milyar dolarlık cari açığa suskun!

Enflasyonun düşürülmesi yanında ekonomi yönetiminin en önemli ve öncelikli hedefi olarak ilan edilen cari açığın azaltılmasında Orta Vadeli Program'daki (OVP) tutarların ciddi şekilde aşılacağı, geçen hafta açıklanan temmuz ayı rakamlarıyla kesinleşti. Aylık cari açık 5 milyar 466 milyon dolar oldu.

Haziran ayında uzun Kurban Bayramı tatilinin etkisiyle 9 gün boyunca gümrük işlemlerinin yapılamaması, ithalatın buna paralel olarak gerilemesi sonucunda 21 ay sonra ilk kez aylık bazda 627 milyon dolar **fazla veren cari açığı** bu gelişme iktidar ve ekonomi yönetimi tarafından rasyonel politikalara geçişin ilk önemli başarısı olarak sunulmuştu. Ancak hemen bir ay sonra, bu kez aylık 5,5 milyar dolara yaklaşan bir cari açık verilmesi karşısında ise suskun kalındı. Ocak-Temmuz dönemi yedi aylık cari açık toplam tutarı 42 milyar 286 milyon dolara yükseldi. Yılsonu için öngörülen cari açık hedefi OVP'de 42,5 milyar dolar olarak yer alıyor. OVP hedefinin tutması için ağustos-aralık dönemi beş ayda verilecek cari açığın 214 milyon doları aşmaması gerekiyor. Ağustostan itibaren yılsonuna kadar her ay cari verilecek açık en fazla 42,8 milyon dolar olmak zorunda.

Sadece temmuzda yaklaşık 5,5 milyar dolar cari açık verildiği göz önünde tutulduğunda, beş ayda 214 milyon dolarlık tutarın aşılması olanaksız. Daha önceki 18 OVP'de hiçbir hedefin tutmaması gibi, 19'uncu OVP'de de aynı durumun yaşanacağı, hedeflerin kağıt u zerinde kalacağı anlaşılıyor.

Bir yandan faizleri artırarak kur artışlarını önlemeye çalışan ekonomi yönetimi diğer yandan ihracatı artırmayı, ithalatı azaltmayı ve böylece cari açığı düşürmeyi öngörüyor. Oysa ihracatçıların beklentisi kurlara baskı yapılmaması, daha fazla ihracat için kurların artışına izin verilerek ihracat mallarının alıcılar açısından ucuzlaması. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) daha üç ay önce dolar/TL kurunun en az 30 olması gerektiğini, kurların baskılanarak belirli bir seviyede tutulmaya çalışılmasının ihracat ürünlerini pahalılaştırdığını, alıcıların başka pazarlara yöneldiğini gündeme getiriyordu.

Kurlar baskılanarak olması gereken düzeyin altında tutulduğunda ithalat daha cazip hale geliyor ve dış ticaret açığındaki makas büyüyor. Kaldı ki cari açığındaki artışı en fazla etkileyen unsur, dış ticaret açığının katlanarak büyümesi!

Daha yedinci ayın sonunda cari açığa yılsonu için belirlenen hedefe yaklaşılması, OVP'de yılsonu için ilan edilen dış ticaret açığı, ihracat ve ithalat hedeflerinin de tutturulamayacağını gösteriyor. Cari açığın finansmanının büyük ölçüde Merkez Bankası rezervlerinden yapılması, Hazine ve Maliye Bakanının 'rezerv biriktirme' planının zora gireceğini işaret ediyor. **İktidarın yılsonu için yegâne beklentisi, Birleşik Arap Emirlikleri'ne yapılacak tahvil satışından gelecek 8-11 milyar dolar!**

8 AYDA 13 BİN 792 ŞİRKET KAPANDI

TOBB verilerine göre, 2023 Ağustos'ta 1784 şirket daha kapandı ve böylece yılın ilk 8 ayında toplam 13 bin 792 şirket kapanmış oldu.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, ağustos ayına ilişkin Kurulan ve Kapanan şirket İstatistiklerini açıkladı.

Buna göre, 2023 Ağustos'ta 1784 şirket daha kapandı ve böylece yılın ilk 8 ayında toplam 13 bin 792 şirket kapanmış oldu.

Bir önceki aya göre kapanan şirket sayısı yüzde 17,3, kapanan kooperatif sayısı yüzde 15,7 ve kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 41,6 azaldı.

Yıllık bazda bakıldığında ise kapanan şirket sayısındaki düşüş sınırlı oldu.

Ağustos 2023'te, kapanan şirket sayısı 2022'nin aynı ayına göre yüzde 0,2 ve kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 0,7 azalırken, kapanan kooperatif sayısı yüzde 5,6 arttı.

2023'ün ilk 8 ayında ise, 2022'in ilk 8 ayına göre kapanan şirket sayısı yüzde 0,1 ve kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 21,2 oranında artarken, kapanan kooperatif sayısı yüzde 2,6 azaldı.

Kurulan şirket Sayısında Yıllık Yüzde 14'lük Düşüş

Kurulan şirket sayısında ise aylık bazda artış yaşanırken yıllık bazda ise düşüş yaşandı.

TOBB verilerine göre, bir önceki aya göre kurulan şirket sayısı yüzde 12,6, kurulan kooperatif sayısı yüzde 20,9 ve kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 3,7 arttı.

Ağustos 2023'te, Ağustos 2022'ye göre kurulan şirket sayısı ise yüzde 13,9, kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 39,7 oranında azalırken, kurulan kooperatif sayısı yüzde 80,4 arttı.

2023'ün ilk 8 ayında, 2022'in ilk 8 ayına göre kurulan şirket sayısı yüzde 3,5 ve kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 19,5 oranında azalırken, kurulan kooperatif sayısı yüzde 72,9 arttı.

İşSİZLİK SİGORTASI FONU AĞUSTOS AYI GÖRÜNÜMÜ

İşsizlerin yüzde 87'si gelir desteğinden mahrum.

2023 Ağustos dönemi için önceki dönemden ödemesi devam edenlerle birlikte 375.012 kişiye 1.546.816.695 TL ödeme yapılmıştır. Geçtiğimiz yılın aynı ayında işsizlik sigortası fonundan ödenek alan kişi sayısı 420 bin kişi idi. İşsizlik aylığı alanların sayısı geçen yılın aynı ayına göre 45 bin kişi azalmış oldu.

Türkiye'de dar tanımlı işsiz sayısının 3 milyon 291 bin kişi olduğunu düşündüğümüzde işsizlerin yüzde 87'si işsizlik ödeneğinden yararlanamamakta ve gelir desteğinden mahrum kalmaktadır.

Ağustos ayında işsizlere ödenen destek 1,9 milyar TL ile sınırlı kaldı.

Ağustos ayında işsizlere ödenen toplam gelir desteği **1 milyar 987 milyon 593 bin TL** iken Ocak-Ağustos ayları arasında işsizlere ödenen toplam destek **13 milyar 450 milyon 68 bin TL** oldu.

Ayrıca fondan kısa çalışma ödeneği, nakdi ücret desteği, yarım çalışma ödeneği ve ücret garanti fonu ödemelerini de düşündüğümüzde yılın ilk 8 ayında işsizlere ve çalışırken gelir kaybı yaşayan işçilere (deprem felaketi nedeniyle ödenen kısa çalışma ödeneği ve nakdi ücret desteği dahil) ödenen toplam para **15 milyar 410 milyon 94 bin TL** oldu.

Fondan aslan payı her zamanki gibi işverenler aldı.

Yılın ilk 8 ayında işsizlere ödenen toplam gelir desteği 13 milyar 450 milyon 68 bin ile sınırlı kalırken, işverenlere verilen destek ise bunun neredeyse iki katına çıkarak 25 milyar 515 milyon 797 bin TL'ye yükseldi.

Buna ek olarak aktif iş gücü ve iş başi eğitim programlarını da (sınırlı 9 aylık işler) düşündüğümüzde işverenlere bu yılın ilk 8 ayında verilen toplam destek 59 milyar 914 milyon 426 bin TL'ye yani yaklaşık 60 milyar TL'ye yükseldi.

İşverenlere yılın ilk 8 ayında 60 milyar TL destek ödemesi yapılmasına rağmen istihdam artışı ise yerinde seyretti. Bu yılın başında 31 milyon 686 bin kişi olan istihdam sayısı temmuz ayında 31 milyon 671 bine geriledi.

Fonun maddi varlığı 151 milyar 477 milyon 488 bin TL'ye yükseldi.

Fonun toplam maddi varlığı ağustos ayı itibarıyla 151 milyar 477 milyon 488 bin TL'ye yükseldi.

2023 Ağustos ayı sonu itibarıyla Fon varlığının %75,72'si tahvilde, %24,16'sı mevduatta ve %0,12'si Takasbank Para Piyasasında değerlendirilmektedir.

Bu durumda fonun maddi varlığı sürekli zarar eden devlet tahvillerinde ve düşük faizli mevduat hesaplarında olduğu görülmektedir. Bu durumda fonun nakdi hesabı 36 milyar 821 milyon 477 bin TL olduğu görülmektedir.

Fon ağırlıklı olarak, faizi oldukça düşük kalan ve bu nedenle yatırımcısını reel olarak büyük zararlara uğratan Hazine iç borçlanma kağıtlarında değerlendirildiği için, reel olarak azalmaktadır.

EMEK VE ÇALIŞMA YAŞAMI SANCILI

Yılın ilk 8 ayında 1 milyon 103 bin kişi işten çıkarıldı.

Bu yıl ocak-temmuz döneminde toplam 1 milyon 103 bin kişi işinden çıkarıldığı için işsizlik ödeneği alabilmek amacıyla İş-Kur'a başvuruda bulundu.

İşsiz kalan herkesin İşsizlik Sigortasına başvuramadığı dikkate alındığında bu dönemde işinden çıkarılanların gerçek sayısının ise bu rakamın üzerinde olduğu biliniyor.

Ücretli çalışanların borcu artmaya devam ediyor.

Gelirleri sürekli olarak enflasyon altında ezilen ücretli çalışanların özellikle kredi kartlarındaki borç oranları artmaya devam ediyor.

Tüketici kredisi faiz oranlarının yıllık yüzde 60'a yaklaşması bireysel kredi kullanımını azaltırken, yüksek enflasyon nedeniyle geliri harcamasına yetmeyen vatandaşlar kredi kartlarıyla borçlanmaya devam ediyor.

Vatandaşların bankalar ve finans kuruluşlarına olan bireysel kredi ve kredi kartı borç bakiyesi 1- 8 Eylül haftasında 1,8 milyar lira artarak 2 trilyon 414 milyar liraya kadar yükseldi. Söz konusu haftada tüketici kredilerinde 1 milyar liraya yakın azalma yaşanırken, kredi kartı borç bakiyesinde ise 2,7 milyar liralık artış oldu.

Yıl başından bu yana ise tüketici kredileri yüzde 32 oranında artarak 1 trilyon 478 milyar liraya, kredi kartı borç bakiyesi ise yüzde 106 oranında artarak 936 milyar liraya yükseldi.

DEVLETTEKİ ÇÜRÜME SAYIŞTAY RAPORLARINA YANSIDI

İktidar halka yoksulluk vaat ederken Sayıştay'ın raporları kamu kuruluşlarındaki yaşanan soygunu ortaya koydu. Kamu kuruluşlarının gerçekleri gizlediği ortaya çıktı. Çeşitli bakanlıklardan, gerçekleştirilen özelleştirmelere kadar yapılan usulsüzlükler dikkat çekti. Büyük çoğunluğu yurttaşın vergileri ile oluşan bütçeler yok edildi.

Halk ekonomik krizin içerisinde boğuşurken yayımlanan Sayıştay raporları kamu kaynaklarının nasıl soyulduğunu ortaya koydu. Sayıştay'ın 2022 yılı Faaliyet Genel Değerlendirme raporunda kamu kurumlarının bütçe harcamalarını mevzuata uygun bir şekilde değerlendirmedeği yer aldı. Buna göre 131 kurum kredi, bağış gibi kaynaklarını gizledi.

Ayrıca Sayıştay'a doğru bilgi vermekten kaçınan kamu kuruluşlarının 234'ü de bütçe hedef ve gerçekleştirmeleri arasındaki farkın nedenini açıklamadı. Toplumun büyük bir kısmı yoksulluğun kısacasında kendi haline terk edilirken lüksten ve şatafattan ödün vermeyenler; Bakanlıkların harcamalarından yapılan özelleştirmelere kadar her alanda yürütülen uygulamalarla devletin kasasından halkın parasına nasıl el koyulduğunu gösterdi.

Devlette erime: Hazine garantilerinin tutarı 35 milyon asgari ücrete denk geliyor

Sayıştay 2022 Yılı Genel Uygunluk Bildirimi Raporu'na göre devlet borçları yüzde 46 artarak 4 Trilyon TL'yi aştı. Hazine garantilerinin tutarı ise 35 milyon asgari ücrete denk düşen 402 milyar TL oldu. 2022'de verilen 41 milyar TL'lik garanti sözüne 123 milyar TL'lik kur farkı eklendi.

Saray bir günde 15 milyon TL harcadı

Sayıştay, Cumhurbaşkanlığı'nın bir yıllık olumsuz faaliyet sonucunun 5 milyar TL olduğunu tespit etti.

Şehir Hastaneleri'ne sır perdesi

Sağlık Bakanlığı'na yönelik Sayıştay denetimleri, Şehir Hastaneleri'nin bütçede oluşturduğu karadelğin gizlendiğini ve bakanlığın halk sağlığını tehlikeye atan uygulamalarını açığa çıkardı. Bakanlığın, şehir hastanelerine yönelik garanti ve mali yükümlülüklerine mali raporlarda yer vermediği, özel hastaneleri denetlemediği ve ruhsatsız sağlık tesislerine izin verdiği ortaya çıktı.

Doğrudan temin için yöntem bulmuşlar

Sayıştay'ın 2022 denetim raporunda Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün doğrudan temin yöntemini kullanabilmek için aynı ihaleye konu olabilecek alımları kısımlara böldüğü tespit edildi. Ayrıca kurumun 19 taşınmazın tahsis süresinin dolmasına rağmen işlem yapılmadığı belirtildi.

Gençliğin parası çarçur edildi: Sporcusu olmayan derneğe para aktarıldı

Öğrencilerin barınma sorununu çözemeyen Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, sporcusu olmayan derneğe 1,6 milyon TL'lik yardım yaptığı ortaya çıktı. Bakanlığın 2021 yılında 625 bin TL, 2022 yılında ise 1 milyon 5 bin 200 TL para aktardığı derneğin faal sporcusu bulunmadığı, yalnızca üç antrenörü olduğu belirlendi.

Afetler ihmal nedeniyle felakete dönüştü

Afet riski altındaki alanların dönüşümü için belediyeler ile il müdürlüklerine gönderilen paraların hangi amaçla kullanıldığının denetlenmediği ortaya çıktı.

İletişim Başkanlığı 'ekside': 1.8 milyar TL'lik olumsuz faaliyet sonucu

Başında Fahrettin Altun'un bulunduğu Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022'de 1 milyar 860 milyon TL olumsuz faaliyet sonucuna imza attı.

Yatılı okullarda öğrenciler balık istifi: Güvenlik de sağlık da tehlikede

Çok sayıda lise pansiyonunda revir, sağlık görevlisi ve bekçi bulunmadığı öğrenildi. Kalabalık okul pansiyonlarında yatak odası kapasitenin mevzuatta öngörülenin üzerine çıktığı, bazı yatılı okullarda bilgisayar odası, kütüphane ve okuma salonu bulunmadığı belirlendi.

Aile Bakanlığı 10 yıldır SGK'ye borcunu ödemiyor

SGK'nin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan 170 milyon TL'lik alacağını 10 yıldır tahsil edemediği ortaya çıktı. Kurum'un bazı belediye ve belediye şirketlerinden tahsil edemediği prim alacaklarının da 38 milyar TL'yi aştığı tespit edildi.

AFAD için alarm zilleri çalışıyor: 15 milyar TL'lik açık

Afetlerde etkin kurtarma çalışmalarında bulunmadığı için eleştirilerin odağında yer alan AFAD'ın bir yıllık olumsuz faaliyet sonucu 15 milyar TL oldu. Kurumda yapılan hatalı ve eksik işlemler, denetim raporunda vurgulandı.

SARAY'IN 5.6 MİLYAR TL'LİK HARCAMALARINA SANSÜR GELDİ!

Sayıştay'ın 2022 Denetim Raporu'nda bulgu sayısı arttı ancak bazı usulsüzlüklere yer verilmedi. Bu durum, Erdoğan'ın kurumu hedef alan açıklamalarını ve yapılan başsavcı atamasını anımsattı. İmam hatip kökenli yeni başsavcı döneminde Saray'ın yiyecek, içecek ve kırtasiye gibi harcamaları gizlendi.

Sayıştay'ın 2022 yılı denetim raporları yayımlandı. Sayıştay'ın Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu'na göre denetimler sonucunda 2 bin 247'si mali rapor ve tabloları etkileyen, 5 bin 377'si mevzuata uygunluğa, 212'si de kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerine ilişkin hataları içeren toplam 7 bin 836 bulgu tespit edildi. 2021 raporunda, toplam bulgu sayısı 7 bin 639'du. 2022'de rapor ve tablolarda en fazla tespit edilen bulguların başında "taşınmazların muhasebe kayıtlarının yapılmaması/hatalı yapılması" geliyor. Toplam 88 kamu idaresinde bu duruma rastlandı.

Bulgu sayısı arttı ancak bunların çoğunluğunu yanlış muhasebeleştirme gibi teknik işlemler oluşturdu. Geçmiş dönemlerdeki Sayıştay raporlarında yer alan usulsüzlüklere ise yer verilmedi.

Dağılımlar Ayrıntılandırılmadı

Sayıştay'ın Cumhurbaşkanlığı 2022 Yılı Denetim Raporu'na göre kuruma geçen yıl bütçe yasası ile 3.8 milyar TL ödenek tahsis edildi. Yıl içinde eklenen ve düşülen ödenekler sonucunda yılsonu ödeneği 5.6 milyar TL oldu. Bu ödeneğin tamamı harlandı. Raporunda, "Mali rapor ve tabloların tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır" denildi. Raporun ekinde kurum tarafından sunulan mali tablo dosyası da yer aldı. Ancak 2021 raporu ile karşılaştırıldığında "faaliyet sonuçları tablosundaki" değişim dikkat çekti. 2021 raporunda, giderler alt başlıkları ile detaylandırılırken yeni raporda detaylar yerine genel toplamlara yer verilmekle yetinildi. Örneğin 2021 raporunda "ilk madde ve malzeme giderleri" sıralanırken kırtasiye malzemelerinden yiyecek, içecek, temizleme ekipmanları, tıbbi ve laboratuvar sarf malzemelerine kadar çeşitli alt başlıklara da yer verilmişti. Mal ve hizmet alım giderlerinin detayları da sıralanmıştı. Buna karşın 2022

raporunda alt başlıklardaki bu detaylar yer almadı. Mal ve malzeme alım giderleri, ilk madde ve malzeme giderleri gibi başlıklarda ne kadar toplam harcama yapıldığı belirtilmekle yetinildi. Bu giderlerin dağılımları ayrıntılandırılmadı.

Bağış Ve Yardımlar 1.3 Milyon

Rapora göre 2022'de Cumhurbaşkanlığı'nın personel giderleri 613.4 milyon TL, mal ve hizmet alım giderleri 2.8 milyar TL, cari transferler 964.9 milyon TL, amortisman giderleri 216.8 milyon TL, ilk madde ve malzeme giderleri 223.8 milyon TL, proje kapsamında yapılan cari giderler 773.4 milyon TL oldu. Toplam giderler 5.6 milyar TL olarak gerçekleşti. Rapora göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler tutarı da 1.3 milyon TL oldu. Raporda, bilanço içerisindeki taşıtlar hesabı 1.2 milyar TL olarak yer aldı.

Karayolları Genel Müdürlüğü raporunda, kamuya ağır yük getiren yap-ışlet-devret projelerinin 2022 maliyeti de ortaya çıktı. Raporda, cari transferler kapsamında yapılan 36.4 milyar TL harcamanın 36.3 milyar TL'sinin yap-ışlet-devret projeleri için yapılan garanti ödemelerinden kaynaklandığı belirtildi.

Paralar 'Yap-İşlet-Devret'e

2022'de HGS ve OGS'den toplam 26 milyon 737 bin 333 ihlali geçiş gerçekleşti. OGS otoyol ve köprülerden ihlali geçişlerin parasal tutarı 251.7 milyon TL. HGS otoyol ve köprülerden ihlali geçişlerin tutarı 3.8 milyar TL oldu.

İncelemede, 2022 yılına ait toplam 207.1 milyon TL tutarında kaçak geçiş bedelinin vadesinde tahsil edilemediği, bu bedeller "gelirlerden takipli alacaklar hesabında" takip edilmesi gerekirken takip edilmediği belirlendi.

İcraya verilen alacakların önemli bir bölümü tahsil edilemedi. 2016'dan bu yana icraya verilen dosya sayısı toplam 6.2 milyon. Toplam alacak miktarı ise 112.4 milyar TL. İcrayla tahsil edilen alacak miktarı 43.1 milyar TL.

Sayıştay'ın 'Kolu-Kanadı' Kırıldı

İçerikleri nedeniyle Sayıştay raporları tartışılırken Cumhurbaşkanı **Recep Tayyip Erdoğan**'ın 30 Mayıs 2022'de konuşması da yeniden gündeme geldi. Sayıştay'ın 160. Kuruluş Yıldönümü Programı'nda konuşan Erdoğan, raporlar üzerinden Sayıştay'ı hedef alarak "**Sayıştay'ın, icracı kurumlardaki denetimini sadece açık arama veya ceza penceresinden bakarak yapmaması gerektiğini düşünüyorum. Kurumlar bazen yaklaşım farklılıkları sebebiyle canımızı sıkacak, eleştirdiğimiz işler bile yapsalar da neticede ortaya çıkan duruma saygı gösteririz**" dedi.

Erdoğan'ın bu sözlerinden iki ay sonra Sayıştay Başsavcılığı'na, imam hatip kökenli ve eski AKP milletvekili aday adayı **İsmail Altıntaş** atandı. Bu atama, "**Sayıştay'ın kolu ve kanadının kırılacağı**" eleştirilerine neden olmuştu.

'HASTA GARANTİLİ' ŞEHİR HASTANELERİNDE USULSÜZLÜKLERE DEVAM!

Raporlarda "hasta garantili" şehir hastanelerindeki usulsüzlükler de ortaya kondu. Birçok tıbbi cihazın depolarda atıl olarak bekletildiği belirlendi.

Sayıştay'ın 2022 Sağlık Bakanlığı Denetim Raporu'nda şehir hastaneleri gerçeği gözler önüne serildi. Raporda, Sayıştay'ın geçen yıl şehir hastanelerine ilişkin tespit ettiği usulsüzlüklerin hiçbirinin düzeltilmemesi dikkat çekti. Raporda, şehir hastanelerinin borçlanma maliyetlerinin, görevli şirkete verilmesi öngörülen garanti tutarların muhasebeleştirilmeyip, raporlanmadığı ve şehir hastanelerine ait bazı varlıkların hatalı kaydedildiği, envanter işlemlerinin yapılmadığı belirtildi.

Öte yandan şehir hastanelerinin yüklenici firmalarının, üstlenilen yükümlülükleri yerine getirmediği ve değişen durumlar için sözleşmede revizyona gidilmediği tespit edildi.

Tıbbi Cihazlar Atıl Kaldı

Ankara Bilkent Şehir Hastanesi'nde görevli şirketin, mutabakat hükümlerine uymadığı ve Hazine ile Tarım ve Orman Bakanlığı'na ait taşınmazlar üzerindeki ipotekleri kaldırmadığı, arazilerin boşaltılması gerekirken bu yükümlülükleri yerine getirmediği belirlendi. Çamaşır ve çamaşırhane hizmetine ilişkin ağırlık hesabında tekstil yıpranmalarının dikkate alınmadığı; Yozgat, Isparta, Elazığ, Manisa ve Bursa şehir hastanelerinde ise tıbbi cihazlardan bazılarının sağlık tesislerinin açılışından itibaren kullanılmadığı ve depolarda atıl olarak bekletildiği kaydedildi.

Ankara Bilkent, Başakşehir Çam ve Sakura, Eskişehir, Kayseri, Konya ve Mersin şehir hastanelerinde görevli şirketler tarafından kullanılan ticari alanların önceden belirlenenden daha fazla olduğu, bazı şehir hastanelerinde idare kullanımında olması gereken depoların da ticari alan işleticileri tarafından kullanıldığı tespit edildi.

Raporda yer alan diğer bulgulara göre bakanlık, ruhsatı olmayan beş tane de kaçak sağlık tesisi çalıştırdı. Söz konusu sağlık tesislerinden bazılarının ruhsatlandırma açısından gerekli başvuru belgelerinin Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne henüz ulaşmadığı, bazılarının ise ruhsatlandırma açısından gerekli başvuru bilgi ve belgelerinde eksiklik olduğu anlaşıldı.

BETONA PARA YETMEDİ

Muhalefetin 5'li çete olarak adlandırdığı Kolin'in Hasdal Şehir Hastanesi inşaatı durdu

Muhalefetin 5'li çete olarak adlandırdığı şirketlerden Kolin'in, İstanbul'da yapımını üstlendiği Hasdal Şehir Hastanesi'nin inşaatı durdu. İlk etabı 7 Haziran'da bitmesi planlanan proje için şehir plancıları "Kent suçu işleniyor" dedi.

İstanbul'un Eyüpsultan ilçesine bağlı Hasdal'da, Orgeneral Ragıp Uluğbay Kışlası'nın 950 bin metrekarelik bir bölümünü de kapsayacak şekilde yapılmak istenen ve milyarlarca lira harcanan şehir hastanesinin inşaatı durdu.

Milli Savunma Bakanlığı bu alanı 2017'de eğitim ve öğretim hizmetlerinde kullanılması için İstanbul Üniversitesi'ne tahsis etmişti. Kışlanın bir bölümü ise 15 Temmuz darbe girişiminin ardından Trakya'ya taşınmıştı. İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi'nin bazı yerleşkelerinin Hasdal Şehir Hastanesi'ne taşınması planlanıyordu. İnşaatın yapımını muhalefetin 5'li çete olarak adlandırdığı gruptan Kolin İnşaat üstleniyor. TOKİ ile Kolin İnşaat arasında 2020 yılında 1 milyar 920 milyon 620 bin liraya ihale imzalanmıştı. Kolin'in inşaatı 7 Haziran'da bitirmesi gerekiyordu. Cumhuriyet kışla arazisindeki son durumu yerinde inceledi.

Maliyetler Katlanıyor

Projenin sadece "kaba inşaat" olarak adlandırılacak kısmının tamamlanabildiği görülürken binaların içerisinde elektrik, su ve ısınma tesisatları gibi çalışmaların yapılmadığı anlaşılıyor.

TÜİK verilerine göre inşaat maliyetleri her yıl artmaya devam ediyor. 2020'de yılında TÜİK inşaat maliyeti yıllık yüzde 25.02 oranında arttı. Enflasyonun hız kazandığı 2021'de inşaat maliyet endeksi yıllık 67.74 ve enflasyon rekorlarının kırıldığı 2022'de ise yüzde 78.40 arttı. İnşaatla ilgili ulaştığımız Kolin İnşaat yetkilileri sorularımıza yanıt vermedi.

Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Pelin Pınar Giritlioğlu, Hasdal Şehir Hastanesi projesinin bir kent suçu olduğunu belirtti. Giritlioğlu, "Askeri alanların rezerv alanı olarak afette sığınılacak alan olarak kullanımını engelliyor. Kent merkezindeki hastaneleri kapatıp zor ulaşılabilir alanlara hastane kurmak halkın yararına değil" dedi.

'Ödenek Durdu'

CHP milletvekili Murat Emir, Çapa Tıp Fakültesi'nin taşınacağı Hasdal'daki yeni kampus inşaatının durma noktasına geldiğini geçen aylarda dile getirmişti. İnşaata yönelik ödeneğin durduğunu savunan Emir, "İhale yapıldığında hastanenin acil poliklinikler ve yoğun bakım ünitelerinin yer alacağı ilk etabının 2023'te bitirileceği açıklanmıştı. İkinci etapla birlikte projenin tamamı 2025'te bitirilecekti. Ancak, hastanenin kaba inşaatının dahi bitirilemediğini görüyoruz" ifadelerini kullandı.

'Şehir Hastanesi Mantiği Çöktü'

Türk Tabipleri Birliği İkinci Başkanı Ali İhsan Ökten, kamusal sağlık hizmeti veren hastanelerin kent merkezi dışına taşınmasının sağlık hizmetine erişimi zorlaştırdığını vurguladı. Ökten, "Ticari kafayla başlattıkları şehir hastaneleri projesinin hem maliyet hem işletme açısından sürdürülebilir olmadığını gördüler. Sağlıklı binalarda hizmet verilmesinin yolu apar topar yıkıp kent merkezi dışına taşımak değildir" dedi.

AKP'Lİ İSMİN REKTÖR OLDUĞU ÜNİVERSİTEDE BİRÇOK USULSÜZLÜK TESPİT EDİLDİ

Sayıştay, Selçuk Üniversitesi'nin 2022 Faaliyet Raporu'nu yayınladı. AKP'den Yozgat Milletvekili aday olan Metin Aksoy'un rektörlüğünü yaptığı Selçuk Üniversitesi'nde birçok usulsüzlük tespit edildi.

Sayıştay, birçok üniversitenin 2022 yılı faaliyet raporlarını yayımladı. Raporlar eğitimde geldiğimiz noktayı gözler önüne serdi.

AKP'den Yozgat Milletvekili adayı olan Metin Aksoy'un yaptığı rektörlük görevinde bulunduğu Selçuk Üniversitesi'nde birçok usulsüzlük tespit edildi.

Mevzuata Aykırı Şekilde İhalesiz, Doğrudan Alım

Sayıştay denetçileri, üniversite tarafından 2022 yılı içerisinde alımı gerçekleştirilen kuru gıda, süt ürünleri, temizlik malzemesi ve teknik hizmetler malzemesi alımlarının ihale yapılmaksızın, kısımlara bölünerek doğrudan temin yoluyla gerçekleştirildiği tespit etti.

Raporda, üniversite tarafından doğrudan temin yöntemi ile yapılan alımların denetlenmesi neticesinde, mal alımlarının ihale yapılmaksızın, 218 bin 395 TL'lik sınırın altında kalacak şekilde kısımlara bölünerek aynı firmalardan doğrudan temin yoluyla gerçekleştirildiği belirtildi.

Raporda üniversiteyi uyarayan denetçiler, şu görüşe yer verdi:

-İdare tarafından gerçekleştirilen tablodaki mal alımları, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda ve Mal Alım İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nde öngörülen temel ilkelere, Kamu İhale Genel Tebliği'nde düzenlenen doğrudan teminle ilgili hükümlere aykırılık teşkil etmekte olup açık ihale usulü ile karşılanması gereken ihtiyaçların parçalara bölünerek doğrudan temin yöntemiyle alınmaması gerekmektedir.

Doğrudan Temin Yoluyla Yapılan Alımlar Kayıt Altına Alınmamış

Yapılan denetimde, üniversitede bulunan 64 harcama biriminden 22 tanesinde doğrudan temin yoluyla yapılan alımların EKAP'a kayıtlarının tam olmadığı, 9 tanesinde hiç kayıt yapılmadığı da görüldü.

Dolu Kadrolara Vekaleten Başka İsimler Getirilmiş

Sayıştay denetçileri, yaptıkları denetimlerde üniversitede dolu olan genel sekreter, genel sekreter yardımcısı, daire başkanı, enstitü sekreteri, fakülte sekreteri, yüksekokul sekreteri, konservatuvar sekreteri kadrolarına 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda sayılan istisnalar dışında vekaleten görevlendirmeler yapıldığını da tespit etti.

Konuyla ilgili raporda şu ifadeler yer aldı:

-Üniversitede genel sekreter, genel sekreter yardımcısı, daire başkanı, enstitü sekreteri, fakülte sekreteri, yüksekokul sekreteri, konservatuvar sekreteri kadrolarına usulüne göre atanmış personel asıl kadrosu dışında çalıştırılmakta, bu personelin kadro görevleri ise yine görevlendirme ile başka personel tarafından yürütülmektedir.

-Mevzuat hükümleri çerçevesinde dolu kadro, kadronun halen başka bir memur tarafından kullanılıyor olması hali olup dolu kadroya vekâlet ancak, kadroda bulunan memurun kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işinden geçici olarak ayrılması halinde mümkündür.

Olmayan Derslere Ek Ders Ücreti Ödenmiş

Denetçiler, Üniversitede 2022-2023 ders yılı için onaylanan haftalık ders programında yer almayan dersler için ek ders ücreti ödendiğini, proje, staj ve benzeri derslerin ödenmesinde ise esaslarda yer alan sınırlamalara uyulmadığı ve mevcut ek ders otomasyon sisteminde bu hususa ilişkin herhangi bir kısıtlamanın olmadığını da belirledi.

Denetçi görüşünde konuyla ilgili şu ifadelere yer verildi:

-Selçuk Üniversitesi Teknoloji Fakültesinin 01.09.2022 tarihli yönetim kurulu kararı uyarınca Senato'ya gönderilen haftalık ders programında yer almadığı halde ek ders cetvellerinde "Lisans Bitirme Projesi," "Lisans Araştırma Projesi," "Lisans Araştırma Proje-1" gibi derslerin eklendiği, bu derslerin öğretim elemanı başına örgün ve ikinci öğretimde haftalık 8 saate ulaşan ek ders ödemelerine konu olduğu tespit edilmiştir.

Yöneticiler Sendika Üyesi Çıktı

Üniversitede yapılan denetimlerde, kanunen sendikaya üye olamayacak altı dekan, üç dekan yardımcısı, üç enstitü müdürü, dört yüksekokul müdürü ve dokuz meslek yüksekokul müdürünün sendika üyesi oldukları da görüldü.

Konuyla ilgili kamu idaresi cevabında bahsi geçen yöneticilerin sendika üyeliklerinin sona erdirilmesi için Personel Daire Başkanlığı tarafından ilgili birimlere uyarı yazısı yazıldığı belirtildi.

RUHSATSIZ ÇALIŞIYORLAR

Sayıştay, Sağlık Bakanlığı'na bağlı ruhsat belgesi veya geçici ruhsat belgesi olmayan 5 sağlık tesisinin faaliyette olduğunu tespit etti. Raporda, Söz konusu sağlık tesislerinden, gerekli başvuru belgelerinin Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne ulaşmadığı belirtildi.

Sayıştay'ın 2022 yılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri raporunda, Sağlık Bakanlığı'na bağlı 5 sağlık işletmesinin ruhsatının olmadığı ortaya çıktı.

Ruhsatsız 5 Sağlık İşletmesi Tespit Edildi

Sayıştay, Sağlık Bakanlığı'na bağlı ruhsat belgesi veya geçici ruhsat belgesi olmayan 5 adet sağlık tesisinin faaliyette olduğunu tespit etti. Denetçilerin yaptığı incelemede, açılış onay tarihi 2022 yılı ve öncesi olan bakanlığa bağlı beş adet sağlık tesisi için ruhsat belgesi veya geçici ruhsat belgesi düzenlenmediği halde sağlık tesislerinin faaliyette olduğu görüldü.

Kiminin Başvurusu, Kiminin De Belgesi Eksik

Raporda, "Söz konusu sağlık tesislerinden bazılarının ruhsatlandırma açısından gerekli başvuru belgelerinin Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne henüz ulaşmadığı, bazılarının ise ruhsatlandırma açısından gerekli başvuru bilgi ve belgelerinde eksiklik olduğu anlaşılmıştır" denildi.

"Bakanlığın Asli Görevleri Arasında"

Raporda ayrıca, bütün sağlık tesislerinin ruhsatlandırılması ve ruhsatlandırma sonrası faaliyetlerinin mevzuata uygun olup olmadığına dair denetimlerinin yapılması bakanlığın asli görevleri arasında yer aldığından söz konusu sağlık tesislerinin ruhsatlandırmaya esas kriterleri sağlayıp sağlamadığının tespit edilmesi ve denetiminin yapılabilmesi bakımından ruhsatlandırma işlemleri için il sağlık müdürlükleri ile bakanlığın ilgili birimleri olan Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ve Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından koordineli bir çalışma yapılması gerekmekte olduğu ifade edildi.

ŞEHİR HASTANELERİ'NE SIR PERDESİ

Sağlık Bakanlığı'na yönelik Sayıştay denetimleri, Şehir Hastaneleri'nin bütçede oluşturduğu karadelinin gizlendiğini ve bakanlığın halk sağlığını tehlikeye atan uygulamalarını açığa çıkardı. Bakanlığın, şehir hastanelerine yönelik garanti ve mali yükümlülüklerine mali raporlarda yer vermediği, özel hastaneleri denetlemediği ve ruhsatsız sağlık tesislerine izin verdiği ortaya çıktı.

Sayıştay'ın Sağlık Bakanlığı'na yönelik 2022 Yılı Denetim Raporu'nda, Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) projelerinin nasıl karadelik haline geldiği ortaya konuldu. Raporda, KÖİ modeliyle yaptırılan şehir hastanelerine yönelik garanti ve yükümlülükler ile borçlanma maliyetlerine Bakanlığın mali raporlarında yer verilmediği kaydedildi. Şehir hastaneleri sözleşmelerinde görevli şirkete verilmesi öngörülen garanti tutarlarının muhasebeleştirilmediği bildirildi.

Rapora göre, bazı şehir hastanelerinin inşaatına, yer teslimi yapılmadan başlandı. KÖİ modeli ile işletilen bazı şehir hastanelerinde ise çok sayıda tıbbi ekipman açılıştan beri kullanılmayarak atıl duruma getirildi.

Şehir Hastaneleri Karadelik

Sayıştay Raporu'nda, şehir hastanelerindeki karadelinin bakanlığın raporlarında gizlendiğini ortaya koyan bulgular şöyle sıralandı:

>> Şehir hastaneleri sözleşmelerinde belirlenen ve idare tarafından görevli şirkete taahhüt edilen talep garantileri nazım hesaplar kullanılarak muhasebeleştirilmemekte ve bilanço dipnotlarında gösterilmemektedir.

>> KÖİ modeli ile yaptırılan şehir hastanelerinde, fiili tamamlama tarihleri üzerinden sözleşmede öngörülen süre geçmiş olmasına rağmen nihai tamamlama süreçlerinin yürütülmediği görülmüştür.

>> KÖİ modeli ile işletilen şehir hastanelerinde görevli şirketlerin yer teslimi yapılmadan inşaat işlerine başladıkları anlaşılmıştır.

>> KÖİ modeli ile işletilen bazı şehir hastanelerinde toplam sabit yatırım tutarına dahil olarak görevli şirket tarafından getirilen tıbbi ekipmanların sağlık tesislerinde açılıştan beri kullanılmadığı ve atıl olduğu görülmüştür.

Ruhsatsız Sağlık Tesisleri

Raporda, halk sağlığını tehlikeye atan uygulamalara da yer verildi. Açılış onay tarihi 2022 yılı ve öncesi olan Bakanlığa bağlı beş adet sağlık tesisi için ruhsat belgesi veya geçici ruhsat belgesi düzenlenmediği belirlendi. Sağlık tesislerinin ruhsatsız şekilde faaliyete devam ettiği ifade edildi.

Röntgen Cihazsız Kurumlar

Raporda öte yandan, bazı hastanelerde dijital röntgen cihazı alımında eksiklik bulunduğu da vurgu yapıldı. Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye Tıbbi Acil Müdahale Projesi kapsamında alımı yapılması planlanan dijital röntgen cihazı alımı ihalesinin, Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü tarafından ise Covid-19 Sağlıkta Acil Durum Projesi kapsamında alımı yapılması planlanan dijital röntgen cihazı alımı ihalesinin sonuçlandırılmadığı görüldü.

SGK'YE MALZEME OYUNU

Direnışteki işçileri takip ederken darbedilen ve acil servise kaldırılan foto muhabiri Zengin'e pansuman tedavisi yapıldı. Ancak Zengin, e-nabız sisteminde kullanılmayan tıbbi malzemelerin SGK'ye fatura edildiğini gördü.

İzmir'deki Agrobay Seracılık'ta direnişte olan işçileri takip ederken kolluk kuvvetleri tarafından darbedilen foto muhabiri Berkcan Zengin, Bergama Necla-Mithat Öztüre Devlet Hastanesi'nin acil servisine kaldırıldı. Dizinden ve elinden yaralanan Zengin'e pansuman tedavisi yapıldı. Ancak Zengin, e-nabız sistemine girince dikiş atılmadığı halde dikiş iğnesi ve ipliği gibi malzemelerin SGK sistemine girildiğini gördü. Bu duruma tepki gösteren Zengin "Kullanılmayan malzemeleri kullanmış gibi göstermişler. Bunların bedeli SGK'den alınıyor" dedi.

Bayburt Grup'a bağlı İzmir merkezli Agrobay Seracılık'ta çok sayıda işçi sendikal faaliyetler nedeniyle işten çıkarıldı. Kurum önünde direnişini sürdüren işçiler 15 Eylül cuma günü basın açıklaması yapmak istedi. Açıklamaya, jandarma ekipleri müdahale etti. Gazetecilerin de aralarında olduğu toplamda 14 kişi gözaltına alındı. Direniş takip eden foto muhabiri Berkcan Zengin de müdahale sırasında gözaltına alındı. Zengin, kendi kamerasından gözaltına alınış anlarını kaydetti. Zengin, işçilere müdahaleyi çektiği esnada elinde megafon bulunan komutanın "Beni mi çekiyorsun?" diyerek üzerine yürüdüğü ve sert bir şekilde gözaltına alındığı anları aktardı. Zengin'in "Yapmayın, düşeceğim" şeklinde uyarmasına rağmen darbedilerek gözaltına alındığı görüldü. Zengin'in dizlerinde ve ellerinde yaralar oluştu. Sağlık kontrolü için Bergama Necla-Mithat Öztüre Devlet Hastanesi'ne götürülen Zengin burada tedavi edildi. Diz ve el bölgesinden yaralanan Zengin'e pansuman yapıldı ve taburcu edildi. Daha sonra e-nabız üzerinden kendine yapılan işlemlere bakan Zengin, dikiş iğnesi, dikiş ipi, zımba gibi tıbbi malzemelerin yazıldığını gördü. Duruma tepki gösteren Zengin, özetle şunları kaydetti: "3 saat gözaltı aracında ters kelepçe ile bekletildikten sonra ring aracıyla hastaneye götürüldüm. Doktorun karşısına ters kelepçeyle çıkarıldım. Her iki dizimde açık yara, sol dirsekte ezilme, sağ dirsekte sıyrılmaya vardı. Sağ ve sol kol iç tarafında ise sıkmadan kaynaklı ezilme ve morluklar mevcuttu. Hastanede sadece batikon sürüldü, gazlı bezle pansuman yapıldı, başka hiçbir işlem yapılmadı. Ama e-nabızda da görüldüğü üzere yapılmayan işlemler ve kullanılmayan malzemeler kullanılmış gibi sisteme girilmiş."

AİLE BAKANLIĞI 10 YILDIR SGK'YE BORCUNU ÖDEMİYOR

SGK'nin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan 170 milyon TL'lik alacağını 10 yıldır tahsil edemediği ortaya çıktı. Kurum'un bazı belediye ve belediye şirketlerinden tahsil edemediği prim alacaklarının da 38 milyar TL'yi aştığı tespit edildi.

Sayıştay'ın 2022 yılına ilişkin denetim raporu Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) kamu kurumları, belediye ve bakanlıklardan alacaklarını tahsil edemediğini gözler önüne serdi.

2012 yılında SGK'ye ait 4 dinlenme ve bakım evi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na devredilmesine rağmen belirlenen bedellerin bakanlık tarafından SGK'ye halen ödenmediği tespit edildi.

2012 yılında imzalanan protokol çerçevesinde kıymet takdir komisyonu tarafından, Ankara 75. Yıl Dinlenme ve Bakımevi için 47 milyon 345 bin TL, İstanbul Etiler Dinlenme ve Bakımevi için 32 milyon 800 bin TL, İzmir Narlıdere Dinlenme ve Bakımevi için 76 milyon 643 bin TL, Salıhlı Huzurevi için 13 milyon 653 bin TL değer biçilmişti. 4 tesis için toplam 170 milyon 443 bin 355 TL değer takdir edildi.

Kurum'un son olarak 2022 tarihli yazı ile Bakanlıktan talepte bulunmasına rağmen bir ödeme yapmadığı belirlendi.

Kamu İdareleri Borç Takımı

Sayıştay'ın tespitine göre kurumun bazı belediyelerden, belediyelere bağlı kuruluşlardan ve belediye şirketlerinden süresi içinde tahsil edilemeyen prim alacaklarının her yıl artmakta olduğu ve bu kuruluşların prim borçları, idari para cezaları ve bu alacakların gecikme zamları birlikte değerlendirildiğinde Kurum gelirlerinde önemli bir aşınma meydana geldiği görüldü.

Kamu idarelerinin Kuruma olan prim ve prime bağlı borçları toplamda 38 milyar 669 milyon 506 bin 685 TL'ye ulaştı.

Tablo 7: Belediye, Bağlı Kuruluşları ve Belediye Şirketlerinin Prim ve Prime Dayalı Borçları

	Belediye (TL)	Bağlı Kuruluş (TL)	Belediye Şirketi (TL)	Toplam (TL)
4/1-a YAPILANDIRMADA OLAN ASIL	3.486.192.564	81.930.682	1.764.585.843	5.332.709.089
4/1-a YAPILANDIRMADA OLAN G.Z.	2.595.384.416	67.029.137	496.012.739	3.158.426.292
4/1-a YAPILANDIRMADA OLMAYAN ASIL	2.203.619.034	66.981.905	15.573.644.994	17.844.245.933
4/1-a YAPILANDIRMADA OLMAYAN G.Z.	3.534.228.771	89.113.477	5.797.593.357	9.420.935.605
4/1-c YAPILANDIRMADA OLAN ASIL	1.911.492.914	31.877.723	0	1.943.370.637
4/1-c YAPILANDIRMADA OLAN G.Z.	163.117.297	1.324.713	0	164.442.010
4/1-c YAPILANDIRMADA OLMAYAN ASIL	483.048.207	4.852	0	483.053.059
4/1-c YAPILANDIRMADA OLMAYAN G.Z.	322.323.753	307	0	322.324.060
TOPLAM	14.699.406.956	338.262.796	23.631.836.933	38.669.506.685

Kurum'un 2022 yılında yaklaşık 1 trilyon 42 milyar TL bütçe geliri olduğu düşünüldüğünde belediye, bağlı kuruluş ve belediye şirketlerinin borç tutarı Kurumun gelirlerinin yaklaşık yüzde 4'üne denk geldi. Raporda bu kuruluşların idari para cezası ile gecikme zamları ve dolaylı olarak prim borçlarının tahsil edilememesi nedeniyle mahrum kalan devlet katkısı da dikkate alındığında bu oranın daha da artacağına dikkat çekildi.

Ayrıca belediye, bağlı kuruluş ve belediye şirketlerinin Kuruma olan prim ve prime bağlı borçlarının oransal olarak artış hızının yavaşlamasına rağmen tutar olarak artış gösterdiğine vurgu yapıldı.

AFETLER İHMAL NEDENİYLE FELAKETE DÖNÜŞTÜ

Afet riski altındaki alanların dönüşümü için belediyeler ile il müdürlüklerine gönderilen paraların hangi amaçla kullanıldığının denetlenmediği ortaya çıktı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na yönelik Sayıştay denetimleri, binlerce yurttaşın yaşamını yitirmesine yol açan afetlerin göz göre göre geldiğini bir kez daha ortaya koydu. 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında il Müdürlüklerine aktarılan tutarların, kentsel dönüşüm hizmetleri kapsamında kullanılıp kullanılmadığının kontrol edilmediği ortaya çıktı. Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında uygulamada bulunan belediyelerin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin de takip edilmediği belirlendi. Sayıştay denetçileri, 2019 yılı itibarıyla zafiyet hakkında bakanlığın uyarıldığını vurguladı.

Sayıştay'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na yönelik raporu, Türkiye'de büyük yıkımlara yol açan afetlere yönelik hazırlıktaki zafiyeti gözler önüne serdi. Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun kapsamında idarelere gönderilen paranın kanun kapsamında ve kentsel dönüşüm çerçevesindeki

ihtiyaçlar için kullanılıp kullanılmadığına ilişkin bir denetim sisteminin olmadığı belirlendi. Sayıştay denetçileri, nakit tutarların kentsel dönüşüm amaçlı kullanılıp kullanılmadığı noktasında belirsizlik yaşandığını vurguladı.

Takip Edilmiyor

Ayrıca belediyelerinin de afet riskli alanların dönüşümüne ilişkin yükümlülüklerini gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin bilinmediğinin belirtildiği raporda şu ifadeler kullanıldı,

“Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında uygulama yapan belediyelerin, Kanun'un yedinci maddesinde hüküm altına alınan yükümlülüklerini, yerine getirip getirmediğinin takip edilmediği ve bunu sağlamaya yönelik bir kontrol mekanizmasının kurulmadığı görülmüştür. Yapılan incelemede, 6306 Sayılı Kanun kapsamında uygulama yapan belediyelerin, yükümlülüklerini, yerine getirip getirmediğinin takip edilmediği ve bunu sağlamaya yönelik bir kontrol mekanizmasının kurulmadığı görülmüştür.”

Uyarılar Dinlenmiyor

Sayıştay denetçileri, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında da bakanlığın aynı konuda uyarıldığının altını çizdi. Tüm uyarılara karşın bakanlığın konuyla ilgili herhangi bir gelişme kaydedemediği ifade edildi.

AFAD İÇİN ALARM ZİLLERİ ÇALİYOR

15 milyar TL'lik açık

Afetlerde etkin kurtarma çalışmalarında bulunmadığı için eleştirilerin odağında yer alan AFAD'ın bir yıllık olumsuz faaliyet sonucu 15 milyar TL oldu. Kurumda yapılan hatalı ve eksik işlemler, denetim raporunda vurgulandı.

Afet olayı öncesi, sırası ve sonrasında ve acil durumlarda afet yönetim sistemini yönetmekle sorumlu kuruluş Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) Sayıştay denetimlerinde çok sayıda kusurlu işlem tespit edildi.

Deprem felaketinde etkin ve hızlı çalışma yürütmemesi nedeniyle eleştirilerin hedefinde yer alan AFAD'a ilişkin 2022 Yılı Sayıştay Denetim Raporu'na göre, kurumun merkez ve taşra teşkilatında 5 bin 194 kadrolu memur, 2 sözleşmeli personel, 662 kadrolu sürekli işçi ve 141 geçici görevli çalışan olmak üzere toplam 5 bin 999 personel görev yapıyor.

2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile AFAD'a 2 milyar 421 milyon 82 bin TL ödenek tahsis edildi. Bu tutar, ek bütçe sonucunda büyük bir artışla 16 milyar 164 milyon 960 bin TL'ye yükseldi. İlgili ödeneğin yaklaşık yüzde 99,77'sine denk düşen 16 milyar 128 milyon 482 bin TL'si harcandı. Rapora göre AFAD'ın bir yıllık olumsuz faaliyet sonucu 15 milyar 832 milyon TL olarak kayıtlarda yer aldı.

Hata Tespitleri

Sayıştay denetçileri, AFAD hakkındaki incelemelerinde çok sayıda kusurlu işlem tespit etti. Bu tespitlerden ilkinde kurumun envanterlerinde rastlandı. AFAD'ın taşınmazların tümünün fiili envanterinin tamamlandığını bildiren Sayıştay, “Yönetmelik ekinde yer alan form ve icmal cetvellerine kaydedilmemesi sonucu kurum bilançosunda taşınmaz mal hesaplarının eksik gösterildiği ayrıca bazı taşınmazların mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının birbirine uygun olmadığı tespit edilmiştir” ifadelerini kullandı. Kayıt altına alınmayan taşınmazlar ise, “İl müdürlüğü binaları ile Geçici Barınma Merkezleri” olarak sıralandı.

AFAD'ın verilerinde çeşitli hesap hatalarına da rastlayan Sayıştay, depozito ve teminatlar hesaplarının hatalı kullanıldığını, gelecek dönemde tüketilmek üzere yapılan alımların da uygunsuz muhasebeleştirildiğini vurguladı.

Personel Giderinde Büyük Artış

Toplam 5 bin 999 personele sahip AFAD'ın gider kalemlerinde de aslan payını bu harcama aldı. Kuruluşun personel giderlerinin toplamı 989 milyon 709 bin TL oldu. Bu tutar, bir önceki yıl 536 milyon TL'ydi.

GENÇLİĞİN PARASI ÇARÇUR EDİLDİ

Sporcusu olmayan derneğe para aktarıldı

Öğrencilerin barınma sorununu çözemeyen Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, sporcusu olmayan derneğe 1,6 milyon TL'lik yardım yaptığı ortaya çıktı. Bakanlığın 2021 yılında 625 bin TL, 2022 yılında ise 1 milyon 5 bin 200 TL para aktardığı derneğin faal sporcusu bulunmadığı, yalnızca üç antrenörü olduğu belirlendi.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'na yönelik Sayıştay denetimleri, gençliğin parasının vakıf ve derneklere aktarıldığını gözler önüne serdi. Gençlik ve Spor Bakanlığı İstanbul Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nce İstanbul merkezli bir derneğe milyonlarca lira para aktardığı belgelendi. Para aktarılan derneğin aktif sporcusu bulunmadığı anlaşıldı.

Sayıştay denetçileri, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bazı spor kulüplerine usulsüz yardım yaptığını açığa çıkardı.

Bakanlığın mali hesaplarında yapılan incelemenin ardından hazırlanan raporda, İstanbul Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün bir derneğe 2021 yılında 625 bin TL, 2022 yılında ise 1 milyon 5 bin 200 TL nakdi yardımda bulunduğu belirtildi.

Denetim Zafiyeti

Bakanlıktan yardım alan derneğe yönelik yapılan inceleme ise bir skandalı ortaya koydu. Derneğin faal sporcusu olmadığı, yalnızca üç antrenörü bulunduğu öğrenildi. Yardım yapılan kulüplerin sürekli ve etkin bir biçimde takip edilmediğini, yardıma ilişkin harcama belgelerinin takip ve kontrolünün yapılamadığını tespit eden Sayıştay denetçileri, etkin bir denetim yürütülmesi konusunda bakanlık çalışanlarını uyardı.

Sporcusu Olmayan Kulüplere Yardım

Raporda, yüksek nakdi yardım alan bazı spor kulüplerinin lisanslı veya faal sporcusunun bulunmadığı ya da çok az sporcusu bulunduğu, buna karşın hiç yardım almayan veya ortalama tutar alan 15 bin TL yardım alan bazı kulüplerin yüksek sporcuları olduğu bildirildi. Sayıştay denetçileri, ülke çapında yapılan bir organizasyona katılmak gibi istisnai durumlar hariç lisanslı sporcu sayısı aynı olan kulüplerin birbirinden bu kadar farklı tutarlarda yardım almalarının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu kaydetti.

Sayıştay'ın Gençlik ve Spor Bakanlığı'na yönelik denetimleri ile açığa çıkarılan diğer bazı usule aykırı işlemler ise şöyle sıralandı:

- Bakanlık mülkiyetindeki stadyumlarda düzenlenen futbol müsabakalarının bilet satış hasılatından alınması gereken bakanlık payının tahsili gerçekleştirilmedi.
- Kira süresi sona eren bazı taşınmazların tahliyesi sağlanmadı ve bu taşınmazların ecrimsil bedeli ödenmek suretiyle kullanımına izin verildi.
- Bakanlık projelerine ait usul ve esasların İl Müdürlükleri tarafından uygulanması sırasında şartnamelere uygun olmayan iş ve işlemler yapıldı.

İLETİŞİM BAŞKANLIĞI 'EKSİDE'

1.8 milyar TL'lik olumsuz faaliyet sonucu

Başında Fahrettin Altun'un bulunduğu Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022'de 1 milyar 860 milyon TL olumsuz faaliyet sonucuna imza attı.

Saray'ın propaganda işlemlerine imza atan ve "kamuoyunda oluşan olumsuz algıları" ortadan kaldırmaya çalışan İletişim Başkanlığı'nın bütçede aştığı delik her geçen gün artıyor.

Fahrettin Altun'un başkanlığındaki İletişim Başkanlığı'nın toplam gideri 2022 yılında 1 milyar 956 milyon 77 bin TL oldu.

Başkanlığın geliri ise 95 milyon 638 bin TL olarak kayıtlara geçti. Gelir ve giderler sonucunda ortaya çıkan olumsuz faaliyet sonucu, 1 milyar 860 milyon TL'ye ulaştı. İletişim Başkanlığı'nın günlük harcama ortalaması ise 5 milyon TL'yi geride bıraktı.

Sayıştay denetimlerine göre, İletişim Başkanlığı'nın 2021 yılında 95 milyon TL olan personel gideri 2022'de 178 milyon TL'ye, 436 milyon TL olan mal ve hizmet alım giderleri 1 milyar 389 milyon TL'ye yükseldi. Malzeme gideri 19 milyon TL'den 22 milyon TL'ye, proje kapsamında yapılan cari giderler ise 25 milyon TL'den 51 milyon TL'ye yükseldi.

Ek Ödenek De Yetmedi

1 milyar TL'yi aşan olumsuz faaliyet sonucuna imza atan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, geçen yıl ek ödeneğe rağmen yine de ödenek üstü harcama yaptı. Raporla göre, 2022 yılına 680 milyon 127 bin TL ödenekle başlayan İletişim Başkanlığı'na yıl içinde 1 milyar 265 milyon 866 bin TL'lik ödenek daha eklendi. Toplam ödeneği 1 milyar 945 milyon TL'ye ulaşan İletişim Başkanlığı, buna rağmen 23 milyon 527 bin TL'lik ödenek üstü harcamaya imza attı. Sayıştay, bu harcamanın personel giderlerinden kaynaklandığını vurguladı.

İç Denetim Biriminde Kadro Boşluğu

İletişim Başkanlığı'nı denetleyen Sayıştay, kurumun iç denetim birimindeki eksikliğe de dikkati çekti. Buna göre, İletişim Başkanlığı'nda bir iç denetim birimi kurulduğunu bildiren Sayıştay, bu birimde altı kişilik kadro bulunduğunu ancak dört kişinin çalıştığını, birimde iki kişilik boşluk bulunduğunu bildirdi.

Personel Artıyor

İç denetim birimindeki eksikliğe rağmen İletişim Başkanlığı kadrolarında bir önceki yıla göre artış yaşandığı da ortaya çıktı. Denetim raporuna göre, 2021 yılında İletişim Başkanlığı bünyesinde 560 kadrolu, 197 sözleşmeli ve 67 sürekli işçi olmak üzere, toplam 824 personel görev alıyordu. 2022'de bu sayı 638 kadrolu, 236 sözleşmeli ve 67 sürekli işçi olmak üzere, toplam 941'e yükseldi.

MAHALLİ İDARELERİN MALİ DENGESİ ALTÜST

İktidarında ender görülen mahalli idarelerin bütçe fazlasını, "Uygulanan politikadaki başarı" olarak değerlendiren AKP hükümeti, 2023'ün ilk çeyreğindeki rekor bütçe açığına ise engel olamadı. İl, ilçe, belde belediyeleri ve il özel idarelerinin bütçe açığı 12,2 milyar TL'ye ulaştı.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın, "2023 Yılı Mahalli İdareler Bütçe Denge Tablosu", AKP iktidarının bütçe disiplinsizliğini gözler önüne serdi. 2022 yılını 41 milyar 622 milyon 759 bin TL'lik bütçe açığı ile kapatan mahalli idarelerin mali yapısındaki dengesizlik, 2023'ün ilk çeyreğinde de bozulmadı.

İl, ilçe, belde belediyeleri ve il özel idareleri Ocak-Mart 2023 döneminde 10 milyar TL'nin üzerinde açık verdi.

Mahalli idareler, 2023 yılının ilk çeyreğinde toplam 144 milyar 266 milyon 359 bin TL gelir elde etti. Toplam 144,2 milyar TL'lik gelirin 91 milyar 109 milyon 480 bin TL'si faiz ve cezalardan toplanan paralardan oluştu. Faiz ve cezaların ardından en büyük gelir kalemi ise 25 milyar 570 milyon 562 bin TL ile "Teşebbüs ve Mülkiyet" kalemi oldu.

Bozuk Denge

Mahalli idarelerin giderleri ise gelirlerinin çok üzerine çıktı. Buna göre, 144,2 milyar TL'lik gelire karşın idarelerin Ocak-Mart dönemindeki toplam gideri, 156 milyar 542 milyon 856 bin TL olarak gerçekleşti. Gelir ve gider dengesine göre, mahalli idarelerin 2023'ün ilk çeyreğindeki bütçe açığı 12 milyar 276 milyon 497 bin TL olarak gerçekleşti.

İdarelerin, 12,2 milyar TL'lik bütçe açığına yol açan bazı harcama kalemleri ise şöyle sıralandı:

- **Mal ve Hizmet Alımları:** 72 milyar 776 milyon TL
- **Faiz Harcamaları:** 2 milyar 950 milyon TL
- **Sermaye Giderleri:** 44 milyar 823 milyon TL
- **Cari Transferler:** 9 milyar 130 milyon TL
- **Borç Verme:** 1 milyar 873 milyon TL

2022'de Rekor Açık

Mahalli idarelerin 2022'deki bütçe açığı kayıtlara, 41 milyar 622 milyon TL olarak geçti. İdarelerin 2022'deki gelirleri 468 milyar 146 milyon TL, harcamaları ise 509 milyar 769 milyon TL ile ifade edildi.

SARAY BİR GÜNDE 15 MİLYON TL HARCADI

Sayıştay, Cumhurbaşkanlığı'nın bir yıllık olumsuz faaliyet sonucunun 5 milyar TL olduğunu tespit etti.

Cumhurbaşkanlığı 2022 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu, Saray'ın sebep olduğu bütçe açığını ortaya koydu. Buna göre, Cumhurbaşkanlığı'nın bir yıllık toplam gideri 5 milyar 669 milyon 796 bin TL olurken geliri ise

124 milyon 251 bin TL ile sınırlı kaldı. Saray'ın 2022 yılı olumsuz faaliyet sonucu 5 milyar 545 milyon TL olarak kayıtlara geçti. Günlük harcama ise 15 milyon TL'yi aştı.

Sayıştay raporuna göre, Saray'ın bir yıllık personel gideri 368 milyon TL'den 613 milyon TL'ye, SGK gideri 43 milyon TL'den 72 milyon TL'ye, mal ve hizmet alım giderleri 2.3 milyar TL'den 3 milyar TL'ye, cari transferleri 498 milyon TL'den 803 milyon TL'ye ve sermaye giderleri 431 milyon TL'den 860 milyon TL'ye yükseldi. Saray'ın gelirlerini ise vergi ve mülkiyet gelirleri oluşturdu.

Bilançoda Da Erime

Cumhurbaşkanlığı'nın Sayıştay'a sunduğu mali tablolar, AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yönetimindeki Saray'ın bilançosundaki erimeyi de ortaya koydu. Buna göre Cumhurbaşkanlığı'nın 2021'de 3 milyar 594 milyon 462 bin TL olan toplam aktif ve pasif hesap tutarı, bir yılda 275 milyon TL eriyerek 3 milyar 318 milyon 855 bin TL oldu.

SARAY'IN ÜZERİNDE "PARA" UÇTU GİTTİ

30 Ağustos kutlamalarında Saray'ın üzerinde bin 200 drone uçuran İletişim Başkanlığı'nın, ağustos ayında 430,4 milyon TL harcadığı ortaya çıktı. Seçimlerin düzenlendiği mayıs ayında ise 521,3 milyon TL harlandı.

Seçim tarihinin ilan edildiği 10 Mart itibarıyla Türkiye, büyük bölümü Cumhur İttifakı merkezli kirli bir propaganda sürecinin merkezi haline geldi. Montaj videolar ve dezenformasyon, propaganda sürecine damgasını vurdu. İkinci turu 28 Mayıs'ta tamamlanan seçimlerin ardından gözler, "İktidarın propaganda aracı" haline getirildiği gerekçesiyle eleştirilen İletişim Başkanlığı'nın harcamalarına çevrildi.

Seçimlerin gerçekleştirildiği mayıs ayında 521 milyon 439 bin TL'lik harcama ile kendi harcama rekorunu kıran İletişim Başkanlığı'nın, ek bütçe ile 2,4 milyar TL'ye çıkarılan bütçesinin büyük bölümünü tükettiği belirlendi. Genel bütçeli idarelerin harcama raporlarına göre, başkanlığın sekiz ayda yaptığı toplam harcamanın 12 aylık bütçesine oranı yüzde 75 olarak hesaplandı.

Ek Bütçe De Yetmedi

30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları kapsamında Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde bin 200 drone ile ışık gösterisi düzenleyen İletişim Başkanlığı, ağustos ayında 430 milyon 399 bin TL'lik harcamaya imza attı. 2023 yılı için 1 milyar 631 milyon TL olarak belirlenen bütçesi, temmuz ayında TBMM Genel Kurulu'ndan geçirilen ek bütçe ile 2 milyar 497 milyon TL'ye çıkarılan başkanlığın sekiz aylık harcama toplamı ise kayıtlara, 1 milyar 857 milyon TL olarak geçti.

2022'de Rekor Açık

Mahalli idarelerin 2022'deki bütçe açığı kayıtlara, 41 milyar 622 milyon TL olarak geçti. İdarelerin 2022'deki gelirleri 468 milyar 146 milyon TL, harcamaları ise 509 milyar 769 milyon TL ile ifade edildi.

Meclis bütçe görüşmelerinde iktidar ve muhalefet vekilleri arasında kavga çıkmıştı.

Mahalli İdarelerin Mali Dengesi Altüst

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın, "2023 Yılı Mahalli İdareler Bütçe Denge Tablosu", AKP iktidarının bütçe disiplinsizliğini gözler önüne serdi. 2022 yılını 41 milyar 622 milyon 759 bin TL'lik bütçe açığı ile kapatan mahalli idarelerin mali yapısındaki dengesizlik, 2023'ün ilk çeyreğinde de bozulmadı. İl, ilçe, belde belediyeleri ve il özel idareleri Ocak-Mart 2023 döneminde 10 milyar TL'nin üzerinde açık verdi. Mahalli idareler, 2023 yılının ilk çeyreğinde toplam 144 milyar 266 milyon 359 bin TL gelir elde etti. Toplam 144,2 milyar TL'lik gelirin 91 milyar 109 milyon 480 bin TL'si faiz ve cezalardan toplanan paralardan oluştu. Faiz ve cezaların ardından en büyük gelir kalemi ise 25 milyar 570 milyon 562 bin TL ile "Teşebbüs ve Mülkiyet" kalemi oldu. Mahalli idarelerin giderleri ise gelirlerinin çok üzerine çıktı. Buna göre, 144,2 milyar TL'lik gelire karşın idarelerin Ocak-Mart dönemindeki toplam gideri, 156 milyar 542 milyon 856 bin TL olarak gerçekleşti. Gelir ve gider dengesine göre, mahalli idarelerin 2023'ün ilk çeyreğindeki bütçe açığı 12 milyar 276 milyon 497 bin TL olarak gerçekleşti. Öte yandan mahalli idarelerin 2022'deki bütçe açığı kayıtlara, 41 milyar 622 milyon TL olarak geçti. İdarelerin 2022'deki gelirleri 468 milyar 146 milyon TL, harcamaları ise 509 milyar 769 milyon TL ile ifade edildi.

MAL VE HİZMET ALIMLARI

FAİZ HARCAMALARI

SERMAYE GİDERLERİ

CARİ TRANSFERLER

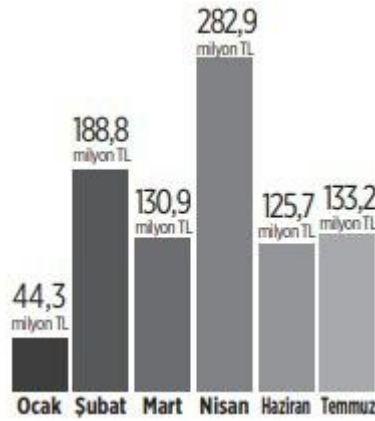
BORÇ VERME

**İDARELERİN,
12,2 MİLYAR
TL'LİK BÜTÇE
AÇIĞINA YOL
AÇAN BAZI
HARCAMA
KALEMLERİ
İŞE ŞÖYLE
SIRLANDI**

Her Ay Yüz Milyonlarca TL

İletişim Başkanlığı Mayıs ayında 521,4 milyon TL'lik harcama ile bir rekora imza atarken ağustos ayında ise 430,4 milyon TL'lik harcama ile en yüksek ikinci aylık harcamasını gerçekleştirdi.

YATILI OKULLARDA ÖĞRENCİLER BALIK İSTİFİ

Güvenlik de sağlık da tehlikede

Çok sayıda lise pansiyonunda revir, sağlık görevlisi ve bekçi bulunmadığı öğrenildi. Kalabalık okul pansiyonlarında yatak odası kapasitenin mevzuatta öngörülenin üzerine çıktığı, bazı yatılı okullarda bilgisayar odası, kütüphane ve okuma salonu bulunmadığı belirlendi.

Milli Eğitim Bakanlığı'na yönelik Sayıştay denetimleri, eğitim alanında yaşanan sorunlara ayna tuttu.

Liselere bağlı pansiyonlarda, "Faaliyetlerin sağlıklı şekilde sürdürebilmesini sağlayacak" sayıda personel bulunmadığı, pansiyonların sosyal alanlardan yoksun olduğu belirlendi. Doluluk oranı yüksek olan pansiyonlardaki öğrenci yatak odalarının, öngörülen öğrenci kapasitesinin üzerine çıktığı da tespit edildi.

MEB'in mali raporlarını ve tesislerini mercek altına alan Sayıştay denetçileri, yatılı okullardaki öğrencilerin adeta balık istifi olduğunu gözler önüne serdi. Lise pansiyonlarındaki sağlıksız koşullar, MEB'in Sayıştay Denetim Raporu'nda birer birer sıralandı.

Güvenlik Ve Sağlık Zafiyeti

Sayıştay, bazı ortaöğretim pansiyonlarında sağlık hizmetlerini yürütmek üzere personel bulunmadığını belirledi. Pansiyonlarda güvenlik görevlisi, bekçi, kaloriferci ve teknik personel olmadığı da anlaşıldı. Personel yetersizliği nedeniyle güvenlik zafiyeti yaşandığı, kazan bakım onarımları ile tesisat bakım onarımlarına ilişkin fazladan harcamalar yapılmak zorunda kalındığı belirtildi.

Pansiyonlar Tıkabasa

Yapılan incelemeler ile kullanım alanları konusunda pansiyonlar arasında bir standart olmadığı da açığa çıkarıldı. Öte yandan pansiyonların büyük çoğunluğunda bilgisayar odası, kütüphane ve okuma salonu gibi sosyal alanların olmadığı fark edildi. Bazı pansiyonlarda revir bulunmadığı, bulunsa bile yatak kapasitesinin yetersiz olduğu, özellikle doluluk oranı yüksek olan pansiyonlarda öğrenci yatak odalarının mevzuatta öngörülen öğrenci kapasitesinin üstüne çıktığı kaydedildi.

MEB'e yönelik Sayıştay denetimleri ile tespit edilen usulsüzlükler bunlarla da sınırlı kalmadı. Sayıştay denetçilerinin tespit ettiği diğer bazı mevzuata aykırılıklar ise denetim raporuna şöyle işlendi:

- Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci tanılama sürecinde görev alan yönetici ve öğretmenlere ek ders ücreti ödenmesinde uygulama birliği sağlanamadı.
- Bakanlığın kullanımındaki taşınmazlar eksik muhasebeleştirildi.
- Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları'na yaptırılan yeni bina inşaatlarına ilişkin harcamaların muhasebeleştirilmesinde eksiklikler bulundu.

AKP YOKSULLUĞU ÇÖZDÜ, 'YOKMUŞ GİBİ YAPIYORLAR'

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Türkiye'de aşırı yoksulluk çeken hane sayısını ortaya koyan Aile Destek Programı'na yönelik veri akışını kesti. Bakanlık, program kapsamındaki hane sayısını ağustos ayında gizledi.

Haziran 2022'de Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından tanıtılan Türkiye Aile Desteği Programı'na yönelik hemen her yeni veri, Türkiye'deki yoksulluğun ulaştığı boyutu bir kez daha gözler önüne serdi. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Nisan 2023 itibarıyla her ay yayımladığı veriler, yardıma muhtaç hane sayısının her ay çarpıcı şekilde arttığını da ortaya koydu. Türkiye'de artık kalıcı hale gelen yoksulluğun çözümüne yönelik adım atmayan iktidar, çözümü verileri gizlemekte buldu.

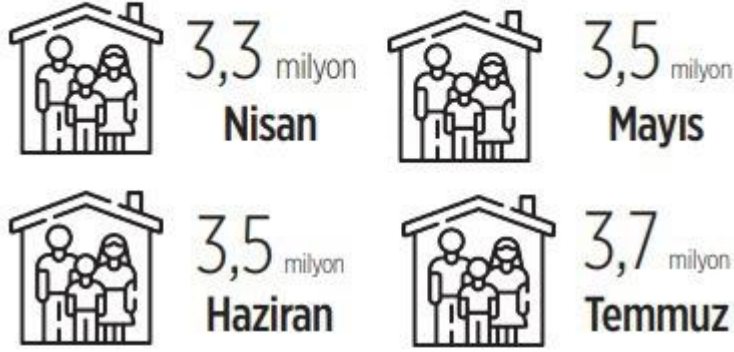
Aşırı yoksulluk çeken ailelerin dahil edildiği Aile Destek Programı'nın ağustos ayı verileri, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş tarafından açıklandı. Programın başlangıcından bu yana hanelere sağlanan destek tutarının 43,7 milyar TL'ye ulaştığını söyleyen Göktaş, ihtiyaç sahibi hanelere ağustos ayında yapılan ödemeler toplamının 4,3 milyar TL olduğunu duyurdu.

Bakan Göktaş'ın açıkladığı ağustos ayına yönelik verilerin nisan, mayıs, haziran ve temmuz aylarına yönelik verilerden farklı olması dikkati çekti. Bakanlık, nisan ayı itibarıyla her ay düzenli şekilde açıkladığı Türkiye Aile Destek Programı kapsamındaki hane sayısını ağustos ayı için açıklamamayı tercih etti. Yoksul hane sayısına yönelik verinin gizlenmesi, "İktidar, yokmuş gibi yaparak yoksulluğun ortadan kalkacağını düşünüyor" yorumlarına neden oldu.

Milyonlarca Hane

Ağustos ayı itibarıyla Aile Destek Programı kapsamında olan hane sayısı açıklanmasa da nisan-temmuz dönemine yönelik veriler, yoksulluğun yurttaş üzerindeki dramatik etkisini ortaya koyuyor.

Nisan-temmuz ayı yardım alan hane sayısı

Hane başına bin 250 TL

Aile Destek Programı kapsamında ihtiyaç sahibi haneler, hane içindeki kişi başına düşen gelir tutarına göre en fazla 12 aylık süre boyunca maddi olarak destekleniyor. Kişi başına düşen

aylık gelirin 450 TL ve altı olduğu hanelerde yardımlar, hane başına bin 250 TL olarak yapılıyor. Kişi başına gelirin 450 TL ve üzeri olduğu hanelere ise 911 TL tutarında maddi destek sağlanıyor.

Hane Başına Bin 250 TL

Aile Destek Programı kapsamında ihtiyaç sahibi haneler, hane içindeki kişi başına düşen gelir tutarına göre en fazla 12 aylık süre boyunca maddi olarak destekleniyor. Kişi başına düşen aylık gelirin 450 TL ve altı olduğu hanelerde yardımlar, hane başına bin 250 TL olarak yapılıyor. Kişi başına gelirin 450 TL ve üzeri olduğu hanelere ise 911 TL tutarında maddi destek sağlanıyor.

BESLENME YETERSİZ, ÇOCUKLAR BODUR

Araştırmalara göre, Türkiye’de 5 yaş altı çocukların bodurluk oranı yaklaşık yüzde 10’larda. Her geçen gün bu rakamların daha da arttığı tahmin ediliyor. Ekonomik krizin derinleşmesiyle birlikte ailelerin alım gücü düştü. Sağlıklı beslenemeyen çocuklarda bodurluk oranı arttı ve daha sık hastalanıyorlar.

Giderek derinleşen ekonomik kriz, gıda fiyatlarındaki ciddi artış özellikle dar gelirli aileleri vuruyor. Bu durum sağlıklı ve dengeli beslenmeyi de etkiliyor, çocuklarda yetersiz beslenme yaygınlaşıyor. Hekimler, yetersiz beslenmenin çocukların fiziki ve bilişsel gelişimini bozduğunu, bodurluğun giderek artırdığını belirterek "Çocuklarda son yıllarda demir eksikliği, obezite, protein eksikliğinden kaynaklanan malnütrisyon dediğimiz beslenme bozuklukları daha çok görülmeye başladı. Sık enfeksiyona yakalanıyorlar, hastalıklarla boğuşuyorlar. Bunun temelinde sağlıksız ve yetersiz beslenme yatıyor" dedi.

Özellikle okul çağındaki çocukların sağlıklı ve dengeli beslenmesi çok önemli. Bu nedenle "Okullarda bir öğün ücretsiz yemek" kampanyaları düzenlendi, çocukluk çağı sağlıklı ve dengeli beslenmenin önemine dikkat çekildi. Son olarak AKP’nin seçim öncesinde vaat ettiği okul öncesi ve yatılı okullarda 1 öğün ücretsiz yemek verme uygulamasını kaldırması da tepkileri artırdı.

Fiziksel ve Mental Gerilik

Türk Tabipleri Birliği (TTB) Okul Sağlığı Çalışma Grubu’ndan Prof. Dr. Nursel Şahin, protein ve enerji yetersizliğindeki bir beslenmenin bir çok organda gelişme geriliğine neden olacağını söyledi. Şahin "Sağlıksız beslenme kırılgan gruplar dediğimiz 0-2, 0-4 yaş hatta anne karnından bazı temel besinlerin eksikliği ile beslenirse hayata bir adım geriden başlar. Bu dönemde protein, vitaminler ya da eser elementlerden eksik beslenirse, büyüme ve gelişmede önemli rol oynayan besin öğelerini almazsa fiziksel ve mental gelişme geriliği olur, bağışıklık zayıfladığı için sık hastalanılır" dedi. Prof. Şahin, gıda fiyatları son yıllarda 4-5 katına çıktığını ve beslenmede ciddi eksikler olduğunu anımsatarak, şöyle devam etti: "Çocukların okullardaki başarısı düşmeye

başladı. Bazı tarama testlerinde ve endekslerle arandığında bilişsel ve mental gerilik de oluşmaya başladığını görüyoruz. Yetersiz beslenme demir, çinko, B vitamini, B12 gibi pek çok vitamin açısından eksiklere yol açıyor. Bodur, gelişimi eksik, obez çocukların olduğu bir toplum yapısı ile karşı karşıyayız. Türkiye nüfusunun büyük çoğunluğu makarna ve pilavı, ekmeği bol olan beslenme ile karnını doyuruyor. Ama içinde et, süt, peynir, yumurta besin maddelerini ya da meyveyi, yani temel besin öğelerini almıyor. Sadece kilo artırımını oluyor. Karnı şiş çocuklar oluyor."

Şahin, kötü beslenmenin Türkiye için bir halk sağlığı sorunu haline gelmeye başladığına dikkat çekerek "Bir kamusal politika olmalı. Okullarda mutlaka yemekhaneler olmalı ve bir öğün ücretsiz yemek verilmeli" dedi.

Kısa Boy Beslenme Yetersizliği Göstergesi

Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Cengiz Kara ise normal büyümenin genel sağlık göstergesi olduğunu belirterek "Büyüme normal değilse bir sağlık sorunu var demektir. Bu nedenle çocuklarda büyüme takibi çok önemlidir" dedi. Kısa boyun kronik beslenme yetersizliğinin göstergesi olduğunu kaydeden Kara, şöyle devam etti: "Bir toplumda kısa (bodur) çocuk oranı ne kadar yüksekse beslenme yetersizliği o kadar yaygın bir sorun demektir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, her 5 çocuktan birinde büyüme geriliği ve beslenme yetersizliği var. Tüm dünyada büyüme geriliğinin en sık nedeni yoksulluğa bağlı beslenme yetersizliğidir. Uygun olmayan sağlık koşulları ve yetersiz beslenme nedeniyle erişkin boy potansiyeline ulaşamayan milyonlarca bodur çocuk önemli bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkıyor."

KIRSALDA BODURLUK ORANI ARTIYOR

- TÜİK '2022 Türkiye Çocuk Araştırmasına' göre; ülkede ekmeğe veya makarna gibi yiyecekleri her gün tüketen çocuk sayısı yüzde 62,4.
- Meyveyi her gün tüketen çocukların oranı yüzde 50,5.
- Sebze yiyecekleri her gün tüketen çocukların oranı yüzde 33.
- Et, tavuk veya balığı her gün tüketen çocukların oranı yüzde 12,7.
- Dünya Gıda Örgütü'nün 2022 verilerine göre, Türkiye'de 14,8 milyon kişi yetersiz besleniyor.
- Yetersiz beslenme oranının en yüksek olduğu il yüzde 20,6 ile Şırnak.
- BM'nin 2023 Sürdürülebilir Kalkınma Raporu ise Türkiye'de yetersiz beslenmenin yaygınlık oranını yüzde 2,5, 5 yaş altı çocuklardaki bodurluk oranını yüzde 5,5.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verilerine göre, 5 yaş altı çocuklarda kısa boy oranı yaklaşık yüzde 10.
- Kırsal bölgelerde kısa boy oranı yüzde 15 iken kentsel alanda yüzde 8 bulunmuş.
- Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, dünyada 5 yaş altındaki 144 milyon çocuk bodur.

OKULLARDA ÜCRETSİZ ÖĞÜN VERİLMEMESİNİN SONUCU KAYBEDİLEN BİR NESİL

Ülkemizin en acil çözülmesi gereken sorunlarından biri, çocuk yoksulluğudur. Ekonomik kriz nedeniyle gıda fiyatlarındaki artış özellikle dar gelirli aileleri vurdu. Bu da çocukların sağlıklı, dengeli beslenmesini engelledi, çocuklarda yetersiz beslenme yaygınlaştı.

Araştırmalara göre de Türkiye'de 5 yaş altı çocukların bodurluk oranı yüzde 10'lara kadar yükseldi. Üstelik bu sayılar her geçen gün artıyor. Çocuklar açlık kısıncasına hapsedilmişken, AKP çocukların bir öğün yemeğine dahi göz dikti. Seçim öncesinde, okullarda '1 öğün ücretsiz yemek' verdiği öğrenci sayısını 5 milyona çıkaracağını vadeden tek adam iktidarı, okul öncesi ve yatılı okullarda verdiği ücretsiz öğünü kesti. 1 milyon 400 bin öğrenciyi tek öğün doyurmak bile gözlerine battı. Deprem bölgesi hariç tutularak ücretsiz öğün kaldırıldı. Hem de bir genelge ile... Bu elimde gördüğünüz genelgede ne mi var? Açlığa sürüklenen çocuklar var.

Yetersiz olan bu uygulama hangi gerekçe ile kaldırıldı?

Tasarruf için mi?

Tasarruf yapacaksınız, Saray harcamalarından yapın.

Cumhurbaşkanlığı bütçesi yüzde 100 artırılarak 10 milyar 877 milyon liraya ulaştı. Küçük çocukların boğazından tasarruf yapana kadar şaşalı hayatlarınızdan tasarruf yapın.

Bu çocuklar hepimizin. Buradan AKP'ye oy veren kadınlara sesleniyoruz: senin çocuğunu aç bırakan partiye oy vermeye devam edecek misin?

“Her ailede en az 3 çocuk olmalı” diye şart koşanlar, bu çocukların karnı nasıl doycak hiç düşünmüyor mu? Sorumluluk hissetmiyor mu?

İktidar çocukların durumunu sadece seçim öncesinde oy için düşünüyor “muş” gibi yaptı. Hatırlatmakta fayda var: Kasım 2022’de Plan ve Bütçe Komisyonu’nda Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi görüşülürken, CHP’nin de içinde bulunduğu muhalefet partilerinin okullarda 1 öğün ücretsiz yemek verilmesi için sunduğu ek bütçe teklifi AKP ve MHP’nin oylarıyla reddedilmişti. İsrarlarımız ve konuyu sürekli gündemde tutmamız neticesinde eski Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer, okul öncesi eğitimdeki tüm okullarda ücretsiz olarak yemek verileceğini açıklamıştı. Hatta bakan bu uygulamanın kapsamının genişleyerek, pansiyonlu okullardaki tüm öğrencilere de ücretsiz olarak yemek vereceğini “müjde” diye duyurmuştu. Bu adımlarla, 5 milyonun üzerinde öğrenciye ücretsiz öğün verilecekti. Fakat okul öncesi ve yatılı okullarda 1 öğün ücretsiz yemek verme kararı sadece yarım dönem sürdü. Seçim bitti, çocuklar unutuldu. İşte bu nedenle “bu iktidarın, ahlaki ve siyasi meşruiyeti yoktur” diyoruz!

Çocuklar okulda açlıktan bayılırken ücretsiz öğün konusunun rafa kaldırılmasına asla izin vermeyeceğiz.

Hepimiz çok net biliyoruz ki; özellikle okul çağındaki çocukların sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenmesi çok önemlidir. Bu konuda hekimler sürekli uyarılarda bulunuyor. Yetersiz beslenmenin çocukların fiziki ve bilişsel gelişimini bozduğuna ilişkin ikazlar her geçen gün artıyor. Uzmanlar, anne karnından 0-4 yaşa kadar yetersiz beslenen çocukların hayata bir adım geriden başladığını, bağışıklık sistemi zayıfladığı için sık hastalandığını söylüyor. Ayrıca beslenmedeki eksikliğin çocukların okullardaki başarısını düşürdüğü çok net belirtiliyor.

Geldiğimiz son noktada çocukların sağlıksız beslendiği TÜİK tarafından dahi gizlenemedi. TÜİK’e göre 7 milyon 600 bin çocuk dengeli beslenmiyor. Toplam çocuk sayımız 22 milyon 738 bin 300. Bu çocukların yüzde 33,7’si yani 7 milyon 662 bin 807’si maddi yoksulluk çekiyor. TÜİK’in 2022’ye ilişkin Türkiye Çocuk Araştırmasına göre, meyveyi her gün tükettiği belirtilen çocukların oranı yüzde 50, sebze her gün tükettiği belirtilen çocukların oranı yüzde 33’tür. Et, tavuk veya balığı her gün tükettiği belirtilen çocukların oranı ise yüzde 12,7’de kaldı. Yetersiz beslenme oranının en yüksek olduğu il yüzde 20,6 ile Şırnak oldu. Çocuklarımız için et, süt, peynir, yumurta ya da meyve lüks oldu.

Anneler çaresiz bırakıldı. Açlık sınırının altında kalan asgari ücret ile geçinmeye çalışan aileler, çocuklarını okula aç gönderiyor, çocukların beslenme çantası boş...

Basına yansıdığı üzere, okuldan verilen listeye göre beslenme çantasını doldurmanın maliyeti haftalık 175 TL’yi buluyor. Bir evden üç çocuk okula gittiğinde haftalık maliyet 525 TL’ye çıkıyor.

Okullardan verilen listeye göre, birinci sınıfa giden bir öğrencinin beslenme çantasına; ceviz, fındık, badem gibi kuruyemiş, bir meyve, içecek olarak süt, ayran veya meyve suyu konulması isteniyor. Bir adet muzun fiyatı ortalama 15 lira, bir adet elmanın fiyatı 7 lira, küçük sütün fiyatı 9.5 lira, küçük ayranın fiyatı 5 lira, küçük meyve suyunun fiyatı 7.5 lira, bir simit 15 lira iken bu beslenme çantası nasıl dolacak? Annelerin beslenme çantasına bayat ekmeği islatıp koyduğunu biliyoruz. Veliler, lise çağındaki çocuklara dahi harçlık veremiyor, akşamdan kalan yemekle çocuklarını okula gönderiyor. Aç bir çocuğun, sıra arkadaşının sandviçinden bir ısırık istediği haberini hepimiz utanarak okuduk. Derste açlıktan bayılan çocuklar hepimizin yüreğini yakıyor. Bu utanç ülkeyi yönetenlerindir.

Durum bu kadar korkunç iken okullarda ücretsiz öğün olmaması kabul edilemez. Bu sorun acilen çözülmelidir. Elektrik düğmesine basıldığında dört, musluk açıldığında beş çeşit vergi alan iktidar, çocuklara bir öğün ücretsiz yemeği vermelidir. Bu bir lüks değil, zorunluluktur. Ülkemizi ekonomik krize sürükleyen, derin yoksulluğu yaygınlaştıran iktidar, sosyal devlet olmanın gereğini yerine getirmelidir.

Her fırsatta partimiz üzerinden kara propaganda yapanlar, Cumhuriyet Halk Partili Belediyelerin uygulamalarını örnek almalıdır. Belediyelerimiz çocuklarımız için beslenme seferberliği başlattı. İlk ve orta öğretim öğrencilerine yönelik “beslenme çantası” projeleri kapsamında, her gün, on binlerce öğrencimize gıda desteği veriyoruz. Ayrıca üniversite öğrencilerine sıcak çorba ve bir öğün ücretsiz yemek veriyoruz. Biz kısıtlı imkânlarla, öğrencilere destek vermek için çaba sarf ederken, iktidarın sadece okul öncesinde verdiği ücretsiz öğünü kesmesi tam bir rezalettir. Çocukların açlığı üzerinden siyaset yapılmaz, yapılamaz.

Hiçbir çocuk yatağa aç girmeyene, çocuklarımız okulda karnını doyurana dek verdiğimiz mücadeleden asla vazgeçmeyeceğiz. Geleceğimiz olan çocukların hayatının göz göre göre karartılmasına izin vermeyeceğiz.

Ülke genelinde tek ses olduk, iktidara sesleniyoruz: Ücretsiz öğün acil ihtiyaçtır ve bu konu derhal çözülmelidir.

CİNSEL SUÇ MAĞDURU ÇOCUK SAYISI 9 YILDA 3 KATINA ÇIKTI!

TÜİK verilerine göre, cinsel suç mağduru çocuk sayısı 9 yılda yaklaşık 3 katına çıktı. Güvenlik birimlerine suç mağduru olarak gelen veya getirilen 232 bin 739 çocuğun yüzde 13,7'si cinsel suç mağduru çocuklardan oluştu.

Türkiye'de güvenlik birimlerine gelen veya getirilen cinsel suç mağduru çocuk sayısı, 9 yılda yüzde 287 arttı. Verilere göre 2014'te 11 bin 95 olan cinsel suç mağduru çocuk sayısı geçen yıl 31 bin 890'a yükseldi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 2022 yılında 601 bin 754 oldu. Bu olaylarda çocukların 259 bin 106'sı mağdur, 206 bin 853'ü kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla, 100 bin 490'ı bilgisine başvurma amacıyla, 16 bin 499'u hakkında kayıp müracaatı yapıp daha sonra bulunması sebebiyle, 12 bin 684'ü kabahat işlediği iddiasıyla, 6 bin 122'si ise kalan diğer nedenlerden dolayı güvenlik birimlerine geldi veya getirildi.

Güvenlik Birimlerine 259 Bin 106 Çocuk Getirildi

Güvenlik birimlerine mağdur olarak gelen 259 bin 106 çocuğun, yüzde 89,8'ini suç mağduru, yüzde 10,1'ini takibi gereken olay mağduru çocuklar oluşturdu.

Suç mağduru olarak gelen veya getirilen 232 bin 739 çocuğun yüzde 13,7'si ise cinsel suç mağduru çocuklar oldu.

2014 yılı itibarıyla güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayılarına ilişkin verilere göre cinsel suç mağduru çocuk sayısı 9 yılda yaklaşık 3 katına çıktı.

Cinsel suçlar mağduru çocuk sayısı 2014'te 11 bin 95, 2015'te 16 bin 258, 2016'da 22 bin 655, 2017'de 23 bin 713, 2018'de 32 bin 759, 2019'da 31 bin 445, 2020'de 18 bin 450, 2021'de 24 bin 432 olarak kayıtlara geçti.

ÇEDES BİR EĞİTİM PROJESİ DEĞİLDİR

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Diyanet İşleri Başkanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan "Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum (ÇEDES)" projesi, veliler ve eğitimciler tarafından büyük tepki toplamaya devam ediyor.

Bu hafta sonunda 'İzmir'de ÇEDES'e Hayır' diyen binlerce kişi İzmir mitinginde bir araya geldi. "İmam camiye, öğretmen okula" diyen eğitim emekçileri ve veliler, laiklikten vazgeçmeyeceklerini ve ÇEDES'e karşı mücadeleyi sürdüreceklerini dile getirdiler.

ÇEDES Uygulaması toplumu bölmeyi hedefleyen bir uygulamadır. Projenin adında yer alan "çevre" hangi çevredir, "değer" hangi değerlerdir. Bunun açık ve net biçimde ortaya konulması gerekir. Bu yapılmamıştır.

Ayrıca bu proje içinde din görevlilerinin "Manevi danışmanlık" yapacağı belirtilmektedir. (İzmir'de bu amaçla 842 din görevlisinin görevlendirildiği basına yansımıştır. <https://www.egedesonsoz.com/haber/izmir-de-842-okula-manevi-danisman-Sirali-tam-liste-Hangi-okula-kim-atandi/1146443>) Bizim eğitim sistemimiz içinde "manevi danışmanlık" adında bir uygulama yer almamaktadır.

Uygulamadan anlaşıldığı kadar bu çevre ve değerler tamamen dini özellikler içermektedir.

Oysa konu din eğitimi ise Milli Eğitim Bakanlığının buna ihtiyacı yoktur. Çünkü okulda din öğretmeni bulunmakta ve zorunlu ve zorunlu seçmeli olmalı üzere çok sayıda dersi öğrenci seçebilmektedir. Bu proje bu haliyle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerini, okullarımızda rehberlik hizmeti vermekte olan rehber öğretmenleri değersizleştiren bir niteliğe sahiptir.

Okullarda çağın ihtiyaçlarına uygun pozitif, laik bilimsel eğitim verilmesi gerekirken, görev alanları ve çalışma yetkinlikleri tam belirlenmemiş din görevlilerin, velilerin itirazlarına rağmen görevlendirilmesi ve bu uygulama için pilot il olarak İzmir ve Eskişehir gibi iki ilin seçilmesi üzerinde durulmayı hak eden bir konudur.

ÇEDES uygulaması ile kamu kaynakları kullanılmakta bu kaynaklar çeşitli protokoller ile kamuoyunda TÜRGEV ve vb adları iyi bilinen vakıflara aktarılmaktadır.

Uygulama okullarda veliler ile okul yönetimlerinin karşı karşıya gelmesine yol açacağından okul ortamında kutuplaşmaların gerginliklerin oluşmasına neden olacaktır.

Kısacası ÇEDES Projesi bir eğitim projesi değildir. İktidarın 2010 yılından itibaren eğitimde her geçen hızını arttırdığı eğitimi dinselikleştirme projesinin bir adımınıdır. Okulların Milli Eğitim Bakanlığının kontrolünün dışına çıkarılmasıdır. Ayrıca Kuran Kurslarıyla, dini eğitim merkezleriyle, bu tür projelerle Diyanet İşleri Bakanlığı ikinci bir eğitim bakanlığı haline getirilmektedir.

MİLLİ EĞİTİMİN MÜLAKAT OLMAYAN MÜLAKATI

Milli eğitim Bakanı Yusuf Tekin katıldığı bir tv programında öğretmen alımında kullanılan mülakatın adaletsiz olduğunu kabul etti. Konuşmasında bu durumu şu cümlelerle ifade etti:

"Orada kastettiğim şey şuydu; şu ana kadar uygulanmakta olan mülakat, KPSS skoru notunun aynısını mülakat komisyonları veriyor. Yani adaletsiz... Çünkü, kurulmaya çalışılan sistem, tam olarak kurulamadığı için böyle bir problem var"

Tekin, seçim meydanlarında kaldırılacağı söylenen mülakat uygulamasına başka bir biçimde devam edileceğini söyleyerek seçimde verilen sözün tutulmayacağını da söylemiş oldu.

Mülakatın Hukuki Gereklere Yerine Getirilmedi

Mülakat tıpkı yazılı sınav gibi bir ölçme aracıdır. Ancak bir ölçme aracı olarak mülakatın nesnel ve tarafsız biçimde gerçekleştirilmesi için yazılı sınavlarda olduğu gibi önlemlerin alınması gerekir. Yazılı sınavlarda adayların kopya çekmeleri nasıl önleniyorsa, değerlendirme nasıl objektif biçimde yapılıyorsa bu koşulların mülakat için de sağlanması gerekir.

Nitekim Anayasa'nın 2'nci maddesinde belirtilen "**Hukuk Devleti**" ilkesi, *vatandaşlarına hukuk güvenliğini sağlayan, idarenin hukuka bağlılığını amaç edinen, buna karşılık kamu gücünün sınırsız, ölçsüz ve keyfi kullanılmasını önlemeyi ifade eder.* Hukuk devleti ilkesinin yaşama geçirilmesini sağlayacak yürütme organı, Anayasanın 8. maddesi gereği Anayasa ve kanunlara uygun davranmaya zorunludur. Anayasanın 125. maddesi, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğunu; 10. maddesinde ise Devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda olduklarını hüküm altına alır. *Dolayısıyla mülakat uygulamasının hukuk devleti ilkesine uygun gerçekleşmesi gerekir.*

Oysa Milli Eğitim Bakanlığının uyguladığı mülakat hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan bir uygulamadır. Çünkü değerlendirme ölçütlerinin bir kısmı somut bilgi ve belgeye dayanması gerekirken bir kısmı gözlem ve kanaate dayanmaktadır. Örneğin Öğretmen Sözlü Değerlendirme Formunda yer alan ölçütlerden örneğin bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade kabiliyeti ve muhakeme gücü, iletişim becerileri, öz güveni ve ikna kabiliyeti, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı, topluluk önünde temsil yeteneği ve eğitimcilik nitelikleri gibi ölçütler tamamen gözlem ve kanaate dayalıdır. Eğer idare bu yolu benimsiyorsa ve adayın başarısız olduğunu belirliyorsa başarısızlığa etki eden hususları somut bilgi ve belgeye dayanacak biçimde ortaya koymak zorundadır. Bu bağlamda adaylara yöneltilen sorular, verilen cevaplar, not takdirlerinin genel gerekçeleri v.s ile birlikte tutanağa bağlanmalıdır. Bu hukuk devletinde idarenin düzenlilik ilkesinin gereğidir. Özel düzenlemelerle yargı denetimine kapatılmış bir uygulama hukuk devletinde savunulamaz.

Kamu kurumu, elaman alımında mülakat uygulaması gerçekleştirecekse idari işlemin unsurları olan *yetki, şekil, sebep, konu ve maksat* gibi tüm unsurları dikkate almak durumundadır. İdari işlemin salt usul yönünü, sadece yetki ve şekil gibi unsurlarını öne çıkaran bir uygulama eksik uygulamadır. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2.maddesinin (1/a) bendi gereğince iptal davalarında, idari işlemlerin *yetki, şekil, sebep, konu ve maksat* unsurları yönünden yargısal denetime tabi tutulması zorunlu bulunmaktadır. Dolayısıyla mülakat sınavının hukuki koşullarının sağlanması idarenin yani Milli Eğitim Bakanlığının görevidir.

Ne yazık ki Milli Eğitim Bakanlığı, 2016 yılından bu yana mülakat sınavlarında bu koşulları yerine getirmemek için direnmiştir.

Son olarak Yusuf Tekin'in mülakat sınavlarının adaletsiz olduğuna yönelik değerlendirilmesi idarenin, bilerek, isteyerek adaletsiz bir uygulamada ısrar ettiklerinin itirafıdır. Lale Karabıyık CHP İşveren Örgütleri ve Eğitim Politikalarından Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

Mülakat Konusundaki Küçük Ayrıntı

Hatırlatmak gerekirse Erdoğan “**Kamuya işe alımları, görevin getirdiği zorunluluklar dışında mülakatı kaldırarak gençlerimizin sınavlardaki başarı sıralamasına göre yapacağız**” demişti. Oysa Anayasa’nın 70. Maddesinin ikinci fıkrası aynen şöyledir:

“Hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez”

Erdoğan “**görevin getirdiği zorunluluk**” derken, Anayasa “**görevin gerektirdiği nitelikler**” demektedir.

Görevin gerektirdiği nitelikler, görevle ilgili yetenek ve becerilerden ibarettir. Bunları kamuda çalışmak için başvuru yapan kişi, diploma ve diğer belgelerle kanıtlar. Kanıtlamasa başvuru yapamaz.

Mülakat görevin gerektirdiği bir niteliği belirleme eylemi olarak değil de kamuda çalışmak için başvuranlardan kimin alınıp kimin alınmayacağına karar verme eylemi olarak gerçekleştiği için Anayasanın 70. maddesine tümüyle aykırıdır. Çünkü Anayasa, “**Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir**” demekte ve “görevin gerektirdiği niteliklerin dışında bir koşul aranmayacağını” ifade etmektedir.

Mülakat İçin Aranılan Gerekçeler

AKP iktidarı kamuya personel alımındaki mülakat uygulamasının uzun zamandır öğretmenler açısından gerekçelendirmeye çalışmaktadır. Bu konudaki ilk gerekçeleri güvenlik olmuştur.

1. Bizden Olanların Belirlenmesi

Mülakat uygulamasının 2016 yılında 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle getiriliş biçimi uygulamanın tamamıyla güvenlik öncelikli getirildiğinin kanıtıdır. Mülakat, bir bakıma Milli Eğitim Bakanlığında bizden olanların/olmayanların belirlenmesi amacını taşıyan bir uygulama olmuştur.

Kararnamenin 4. maddesinin 5. fıkrasıyla, MEB Teşkilat Kanununa şu hüküm eklenmiştir.

"EK MADDE 4- (1) Öncelikle kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerde olmak üzere Bakanlığın boş öğretmen norm kadrosu bulunan örgün ve yaygın eğitim kurumlarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası kapsamında sözleşmeli öğretmen istihdam edilebilir.

(2) Sözleşmeli öğretmenler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartlar ile öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartları taşıyanlardan Kamu Personel Seçme Sınavı puan sırasına konulmak kaydıyla alım yapılacak her bir pozisyonun üç katma kadar aday arasından Bakanlık tarafından yapılacak sözlü sınav başarı sırasına göre atanır."

Mülakat uygulaması 2016 öncesinde büyük ölçüde FETÖ’cü olmayanların kamu kurumlarına alınmaması için uygulanmış iken 2016’dan sonra ise iktidarın taraftarı olmayan ya da iktidar içinde belli odaklara biat etmeyenlerin kamuya alınmaması biçiminde uygulanmıştır.

2. Genç Öğretmenler Başarısız

İkinci önemli gerekçe genç öğretmenlerin başarısız olduğudur.

Yusuf Tekin de önceki bakan Mahmut Özer gibi öğretmenlerin niteliklerinden şikâyet etmektedir. Bu nedenle YÖK ile birlikte en önemli gündemlerinin öğretmen yetiştirme süreci olduğunu her fırsatta dile getirmektedir.

Önceki Bakan Mahmut Özer, öğretmenlerdeki nitelik sorunlarını PISA ve TIMSS gibi uluslararası sınavların sonuçları üzerinden gerekçelendirmekteydi. Özer ise bu konuda şunları söylemektedir:

“Örneğin, TIMSS 2015 sonuçlarına göre dördüncü sınıf matematik düzeyinde, meslek kıdem yılı 20 yıl ve üzerinde olan öğretmen ile meslek kıdem yılı 5 yılın altında olan öğretmenin öğrencilerinin matematik puanları arasında 92 puan fark bulunmakta iken bu farkın uluslararası ortalama karşılığı sadece 8 puandır. Benzer şekilde TIMSS 2015 sonuçlarına göre sekizinci sınıf düzeyinde, meslek kıdem yılı 5 yılın altında olan öğretmenin öğrencilerinin matematik puanları arasında 56 puan fark bulunmakta iken farkın uluslararası ortalama karşılığı sadece 7 puandır. TIMSS 2019’da bu fark Türkiye’de 92 puan iken uluslararası ortalama karşılığı sadece 11 puandır.” (Mahmut Özer, Türkiye’de Eğitimi Yeniden Düşünmek, s.138, Vakıfbank Kültür Yayınları, 2022, İstanbul.

Sözde mülakat yoluyla öğretmen adaylarının akademik ve pedagojik yeterlilikleri tespit edilmiş olacak. Oysa bugüne kadar yapılan mülakatların hiçbirinde bu tür bir ölçme yapılmamıştır. Hâlbuki böyle bir sorun tespit edilmişse ki edilmiştir, sorunun kaynağında çözülmesi gerekir.

Yeni, genç öğretmenlerin başarısızlığı onların yetişme sürecindeki eğitimin yetersiz olduğunu göstermektedir. Bunun da sorumlusu iktidarın kendisidir. Bugün sayısı yüzü geçmiş olan eğitim fakültelerinin durumu ortadadır.

Eğitim fakültelerine ğretmen adayı seğiminde yaşanan adaletsizlikler görülmelidir. Eğitim Fakültelerinin ğretmen adayı alımında uyguladığı taban puan uygulamasındaki uğurum gömleğin ilk düğmesinin nasıl yanlış iliklendiğini göstermektedir. Örneğin İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa (Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi) (İstanbul) Almanca ğretmenliği 405,9067 puanla sıralamada ilk 25 bine giren öğrencilerden alım yaparken Dokuz Eylül Üniversitesi (Buca Eğitim Fakültesi) Almanca ğretmenliği için 258,188 puanla ilk 98 bine giren öğrenciler arasından seçim yapmaktadır.

Eğitim Fakültelerinin biręođunda yeterli akademik personel, ğretmen adaylarının gelişimini destekleyecek sosyal ortam bulunmamaktadır. Uygulanan programlar arasında bir uyum bulunmamaktadır. Öğretmen yetiştirme sürecinin en önemli derslerinden öğretmenlik uygulamaları dersinde ğretmen adaylarına yeterli danışmanlık hizmeti verilmediğinin görülmesi gerekir.

“Mülakat Gibi Mülakat”

Sonuç olarak ğretmen adayının yetişme sürecinde yapılması gerekenlerin yapılmadığından hareketle ğretmen alımında mülakat uygulaması yapmak Anayasanın 70. maddesine aykırıdır. Çünkü ğretmen adayı Eğitim Fakültesinden mezun olduğunda görevin getirdiği tüm nitelikleri kazanmış sayılır.

Mülakatlar çok sayıda mağdur yaratmıştır. Bu Şekilde yaşama kstrlen insanların varlığı hepimizi rahatsız etmektedir. Bu insanlar yargıya başvuruyorlar, yıllar süren hak arama sreğleri haklı olanların haklanması sonucunu doğurmaktadır.

Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin'den öğreniyoruz ki mülakat konusunda hukuk devleti olma amacı yoktur. Bakana göre mülakatların yapılışından Sayın Cumhurbaşkanı rahatsız olmuştur. Kendileri bu nedenle “mülakat gibi mülakat” yapmaya karar vermişlerdir. Bu ifade aynı zamanda bundan önce yapılan mülakatların mülakat gibi mülakat özelliği taşımadığının itirafıdır.

MÜLAKATI KALDIRACAğINI VAAT EDENLERİN MÜLAKAT DAYATMASI!

Seçimde kamuya personel alımında mülakatı kaldıracadığını vaat eden iktidar; milyonlarca genę işsizi, niversite mezununu ve ğretmen adaylarını aldattı. İktidarın partizan kadrolaşmadan vazgeçmeyeceği, Milli Eğitim Bakanının her ğretmen için 45 dakika ‘Mülakat gibi mülakat yapacağız’ sözleriyle ağığa çıktı!

2010'daki anayasa değişikliğiyle adli, idari ve yüksek yargıda, emniyette, istihbaratta, mülki idarede cemaat-tarikat kadrolaşmasına zemin hazırlayan iktidar, 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsünden sonra bu kadrolaşmayı ‘tasfiye’ bahanesiyle çıkarttığı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kamuya personel alımında mülakat zorunluluğu getirip ‘**parti devleti ve partizan kadrolaşmayı**’ devreye soktu. Yargıdan, niversitelerden, emniyetten, bilgi teknolojileri kurumundan, ordudan kitlesel tasfiyelerle boşaltılan kadrolar, göstermelik mülakatlarda AKP'den getirilen kartvizitlerin referansıyla dolduruldu. Yargıda avukatların hakim-savcı olmasına olanak sağlanırken, parti yesi kartı olanlar yargı kadrolarına dolduruldu. Benzer Şekilde emniyette polis alımlarında, yeni oluşturulan bekçi kadrolarında, tasfiye edilen Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) yerine oluşturulan Bilgi Teknolojileri Kurumu'nda (BTK) ve özellikle ğretmen atamalarında mülakatlarla parti kadrolaşmasına hız verildi. Geçmişte KPSS'de, niversite Sınavı'nda, Polis Akademisi sınavlarında, yargıya hakim-savcı alımlarında uygulanan ‘soru alma’ yöntemleri, iktidar tarafından da benimsendi. Sınavları yapan ÖSYM ve YK partizanlaştırıldığı gibi, sınav sorusu hırsızlıkları ve soru ticareti olayları doğru düzgün soruşturulmadan üstü örtüldü. Devletin kritik birimlerine alınacak personel için mülakat, güvenlik soruşturması vb. yöntemler söz konusu olabilir. Ancak tüm memur alımlarında mülakatın mecburi kılınması ‘AKP’ye biat etmeyene iş de ekme de yok’ demektir.

İktidar, mülakatı kaldırma vaadimiz zerine 14 Mayıs seçim beyannamesinde aynı vaadi sahiplendi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, ‘Kamuya işe alımları görevin getirdiği zorunluluklar dışında mülakatı kaldırarak genęlerimizin sınavlardaki başarı sıralamasına göre yapacağız’ vaadini duyurdu. Eski Milli Eğitim Bakanı Mahmut zer, ‘ğretmen alımında mülakat olmayacak. Atamaları KPSS puanına göre çok hızlı bir Şekilde gerçekleştireceğiz.’ dedi. Şimdi **yeni Bakan Yusuf Tekin**, ğretmenlere ‘mülakat gibi mülakat yapacağız’ diyor. Atamalarda KPSS ve mülakat puanının yüzde 50-50 etkili olacağını söylüyor. Her ğretmen adayı üç kişilik komisyon önünde, kamera eşliğinde 45 dakika mülakata alınacak. Örneğin 50 bin ğretmen atanacaksa her biri için 45 dakikalık mülakat toplam 37 bin 500 saat, 1562 gün, 4 yıl 3 ay sürecek. Genęler; akıl, bilimsellik, insana saygı ve adalet dışı yöntemle mülakat sırasını beklerken, yaşlanacak!

AKP'li olmayan genęlerin umutlarını alıp geleceklelerini karartmanın, açlık ve işsizliğe mahkm etmenin yöntemi ‘mülakat gibi mülakatlarda’ ömür tkettirmek. Atadığı Milli Eğitim Bakanının açıklamalarına sessiz kalan

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 'sukut ikrardan gelir' deyişini doğruluyor. Parti devleti ve partizan kadrolaşma zihniyetinden vazgeçemediklerini teyit eden bu suskunluk, **iktidarın işsiz gençleri ve onlara emek veren ailelerini yalan vaatlerle kandırdıklarını sergiliyor!**

KINDAR NESİL BÖYLE YETİŞTİ!

Büyük Atatürk'ün resmine uygunsuz hareketleri sonrası tutuklanan 17 yaşındaki A.E.S'nin okuduğu Marmara Anadolu İmam Hatip Lisesi, daha önce de Atatürk'e hakaretle gündeme geldi. Okulun Ayasofya'da düzenlediği icazet töreninde dönemin reisülkurra vekili Demirkan, Atatürk'e hakaret etti. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın torununun ve eski TBMM Başkanı Şentop'un oğlunun okuduğu okulun 2021'deki icazet töreninde Demirkan'ın, Ayasofya için söylediği "Bir asır gibi bir zaman içinde ezan ve namaz yasaklandı ve müze haline çevrildi. Bunlardan daha zalim ve kâfir kim olabilir?" sözleri tepki çekmişti.

Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e yönelik okuldaki saygısız hareketi sonrası tutuklanan 17 yaşındaki A.E.S'nin okuduğu İTO Marmara Anadolu İmam Hatip Lisesi, daha önce de Atatürk'e hakaretle gündeme geldi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın torunu ve eski Meclis Başkanı Mustafa Şentop'un oğlunun da ortokul kısmında okuduğu okulun icazet töreninde dönemin reisülkurra vekili Mustafa Demirkan, Erdoğan ve Şentop'un karşısında Atatürk'e hakaret etmişti.

Demirkan, 2021'de Ayasofya'daki icazet töreninde "Böyle mabetler, mabet olarak kalması için inşa edildi. Öyle bir zaman geldi ki bir asır gibi bir zaman içinde ezan ve namaz yasaklandı ve müze haline çevrildi. Bunlardan daha zalim ve kâfir kim olabilir? Yarabbi bir daha bu zihniyetin bu ümmetin başına gelmesini mukadder buyurma" sözleriyle tepki çekti. Demirkan, vekillikten reisülkuralığa yükseldi.

Söz konusu lise, iktidarın bağlantılarının olduğu okullar arasında yer alıyor. Okul aile birliğinin asil üyeleri arasında Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan, iktidara yakın Albayrak Grubu'ndan Mesut Albayrak; yedek üyeleri arasında ise Deniz Feneri Derneği davasından hüküm giyen Kızılay Genel Müdürü İbrahim Altan bulunuyor. Lise için 2021'de kurulmuş "Marmara Vakfı" da bulunuyor. "Ulusal ve uluslararası düzeyde verilen eğitim hizmetlerinin daha yüksek düzeye çıkarılması" için kurulan ve mal varlığı 500 bin lira olan vakfın yöneticileri arasında Bilal Erdoğan var.

ADD'den Suç Duyurusu

Öte yandan Atatürkçü Düşünce Derneği, öğrenci hakkında suç duyurusunda bulundu.

TÜRKİYE RAPORU'NDA KADIN VE ÇOCUK HAKLARINDA ACI TESPİTLER

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yolunda epey bir gerileme olduğunun anlatıldığı raporda "kadınların karar alma, politika ve istihdama katılımlarının sürekli düşük düzeyde olması endişe konusudur. Toplumsal cinsiyet ideolojisi/eşitliğine yönelik artan muhafazakâr tutum, kadınların sosyo-ekonomik koşullarını kötüleştirmiştir. Kötüleşen ekonomik koşullar, kadın işsizliğinin, yoksulluk ve açlığın artmasına yol açmıştır" denilmiştir.

- Türkiye, kamu yönetimi reformu alanında belirli düzeyde/orta düzeyde hazırlıktır. Rapor döneminde ilerleme kaydedilmemiştir. Ülkede, kamu yönetimi ve kamu mali yönetimi konusunda kapsamlı bir reform gündemi hâlâ mevcut değildir ve hükümet, kapsamlı bir kamu yönetimi reformu başlatmamıştır. İdarenin hesap verebilirliği yetersizdir ve insan kaynakları yönetiminin iyileştirilmesi gerekmektedir. Politika oluşturma süreci kanıta dayalı yöntemler ve katılımcı mekanizmalardan yoksundur.

İdarenin siyasallaşması devam etmiştir. Kamu hizmetinin yönetici pozisyonlarında kadınların temsil oranı hâlâ düşüktür.

- Seçim barajının %10'dan %7'ye düşürülmesine rağmen, seçimler ve siyasi partilere ilişkin yasal çerçeve sorunlu olmaya devam etmektedir. Türkiye, AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisinin ve Venedik Komisyonunun geri kalan tavsiyelerini hâlâ yerine getirmemiştir. Parlamento'da kadınların temsili (%17,32) hâlâ yetersiz düzeydedir.

- Kadınların yerel düzeyde temsil oranı düşük kalmıştır. 30 büyükşehir belediye başkanının sadece 2'si (%6,6) ve 1.389 belediye başkanının 42'si (%3) kadındır.

- Demokratik bir sistemin çok önemli bir parçası olan güçlü ve çeşitlilik içeren bir sivil toplum, hükümet ve devlet kurumları tarafından hedef alınmamalı ve işleyişi kısıtlanmamalıdır. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları, özellikle eğitim, kadın hakları, LGBTIQ bireylerin hakları, azınlıklara mensup kişilerin hakları, din ve inanç özgürlüğü, ayrımcılıkla mücadele, etnik ve sosyal hoşgörü konusunda farkındalık yaratma, nefret suçlarını izleme ve mültecilere destek alanlarında olmak üzere, ülkenin karşı karşıya olduğu temel zorluklara ilişkin önemli katkılar sağlamaya devam etmiştir.

- Kadın siyasetçilerin ve kadın örgütlerinin gözetimine alınma, soruşturma ve tutuklanma gibi baskılarla sık sık karşı karşıya kalmaları; örgütlenme özgürlüğü, ifade özgürlüğü, toplanma özgürlüğü haklarının kullanılması ve siyasi hayata katılım konusunda ciddi bir engel teşkil etmiştir.

- Bazı yasal değişikliklere rağmen, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesinin ardından kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı ciddi endişe kaynağı olmaya devam etmiştir. Cinsiyet temelli şiddete yönelik cezalar düşük kalmış; etkili bir caydırıcılık sağlayamamış ve suçun cezasız kalması kültürü hâlâ ele alınmamıştır.

Temmuz 2022'de Danıştay, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine izin veren Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin hukuka uygun olduğuna hükmetmiş ve Kararname'nin iptaline yönelik davaları reddetmiştir. Danıştay, kararında Cumhurbaşkanı'nın uluslararası sözleşmelerden çekilme yetkisine sahip olduğuna hükmetmiştir. Söz konusu karar temyiz edilmiştir.

Türkiye, Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme'yi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin İhtiyari Protokolü'nü henüz imzalamamıştır. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin denetim süreci devam etmiştir.

Türkiye'nin aile içi şiddet, psikolojik ve fiziksel istismar, cinsel taciz, tecavüz, "namus" adına işlenen suçlar, ısrarlı takip ve zorla evlendirme dâhil olmak üzere kadına yönelik her türlü şiddetle etkili bir şekilde mücadele edilmesi amacıyla, hukuki çerçeveyi ve uygulamasını geliştirmesi gerekmektedir.

- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Dördüncü Ulusal Eylem Planı (2021-2025) uygulanmaya devam etmektedir ancak raporlara göre 2021'de 339 kadın öldürülmüştür. Türkiye, bu alanda konunun boyutunu ve mahiyetini değerlendirecek kapsamlı bir veri toplama sisteminden yoksundur. Kanıta dayalı politika ve stratejiler için şiddetin yaygınlığına ilişkin verilerin toplanması faydalı olacaktır.

- Temmuz 2021'de kabul edilen dördüncü yargı paketi, özellikle faillerin eski ya da hâlihazırdaki eşlerini hedef aldıkları kadına yönelik bazı şiddet suçlarının cezasını belirgin şekilde artırmıştır. Kadına yönelik suçların faillerine karşı adli ve idari bakımından caydırıcı bir politika olmaması endişe kaynağı olmaya devam etmiştir.

Yargının kararlı bir yaklaşımının olmaması ve mevcut destek hizmetlerinin bulunmaması, yetkililerin olumsuz söylemleriyle daha da kötüleşmiştir. Nisan 2022'deki Anayasa Mahkemesi kararı, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarını erkeklerin haklarının kısıtlandığı gerekçesiyle bozduğu için kadınların korunmasını sınırlandırmaktadır. Türkiye, ulusal mevzuatının uygulanmasını iyileştirmeli ve aile içi şiddet vakalarının soruşturulması ve kovuşturulmasının iyi uygulamalar doğrultusunda yapılmasını sağlamalıdır. Benzer şekilde, şiddete maruz kalanlara ve şiddet tanıklarına sunulan özel hizmetlerin uluslararası standartlara uygun olmasını sağlamalıdır.

- Toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki gerileme ile kadın ve kız çocuklarının hakları ile ilgili gerileme devam etmiştir.

- Kadınların karar alma, politika ve istihdama katılımlarının sürekli düşük düzeyde olması endişe konusudur. Toplumsal cinsiyet ideolojisi/eşitliğine yönelik artan muhafazakâr tutum, kadınların sosyo-ekonomik koşullarını kötüleştirmiştir. Kötüleşen ekonomik koşullar, kadın işsizliğinin, yoksulluk ve açlığın artmasına yol açmıştır.

- Bağımsız kadın örgütlerine karşı nefret söylemi artmıştır. İçişleri Bakanlığının, terör bağlantılı oldukları iddiasıyla hak temelli kadın örgütlerini ve feministleri hedef alan açıklamaları, söz konusu derneklerin varlığını tehdit etmeye devam etmiştir. Kadın yürüyüşlerinde polis şiddeti ile karşılaşmış ve "Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu" adlı önde gelen kadın platformunun kapatılmasına yönelik dava açılmıştır.

- Çocuk mahkemelerinin sayısı hâlâ yetersizdir. Çocuklara yönelik hürriyeti bağlayıcı olmayan tedbirlerin iyileştirilmesine acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

- Çocuk adalet sistemindeki sorunlar da dâhil olmak üzere, çocuk haklarının durumunun iyileştirilmesine yönelik çabaya ihtiyaç bulunmaktadır. Eylül 2022 itibarıyla, 147 adliyede 152 adli görüşme odası kurulmuştur ve adliyelerde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığına bağlı yerel hizmet birimleri kurulmaya devam

etmektedir. Ancak, çocuk adalet sistemindeki sorunlar devam etmektedir. Çocukların, çoğunlukla uzun süreli ve bazı durumlarda da çocuklara özel olmayan kurumlarda, terör örgütü üyesi olma suçlamasıyla gözaltına alınmasına ve tutuklanmasına devam edildiğine ilişkin endişeler devam etmektedir. Çocuk mahkemelerinin sayısı hâlâ yetersizdir. Çocuklara yönelik hürriyeti bağlayıcı olmayan tedbirlerin iyileştirilmesine acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

- Çocuk yaşta yaptırılan evliliklerin ve çocuklara karşı toplumsal cinsiyet temelli şiddetin tespit edilmesi ve müdahale edilmesi konusunda rapor döneminde sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, çocuk yaşta, erken ve zorla yaptırılan evliliklerle mücadele edilmesi amacıyla etkili bir ulusal eylem planını ivedilikle kabul etmeli ve çocuk yaşta yaptırılan evliliklerin zararlı etkileri konusunda kız çocuklarının farkındalıklarını artırmalıdır.

- Mülteci çocuklar ve aileleri ulusal çocuk koruma sistemine erişimde belirli zorluklar yaşamaktadır. Özellikle mülteciler arasında olmak üzere, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması için tutarlı çabalara ihtiyaç vardır.

- Çocuklar da dâhil olmak üzere, Suriyelilerin ve diğer mültecilerin sayısının fazla olması, bu kişileri, zorla çalıştırma şeklinde sömürülme açısından kırılgan hâle getirmektedir. Küresel salgın sonrasında ekonomik bir çare mekanizması olarak, 12 yaş gibi erken bir yaşta yapılan evliliklerle ilgili raporlama yapılmış ve bu durum kız çocuklarını ev hizmetlerinde çalışma ve seks ticaretine karşı kırılgan hâle getirmiştir.

- Koruyucu aile ve evlat edinme de dâhil, toplum temelli bakım hizmetlerinin devlet korumasına muhtaç engelli çocukları da kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Bağımsız yaşama hakkının kullanılmasına yönelik kamu farkındalığı ve fırsatlar artırılmalıdır.

- Covid-19 küresel salgını sonrası dönemde madde bağımlılığının, Romanların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde, çocukları da etkileyecek şekilde yaygınlaştığı bildirilmektedir. Madde bağımlılığının, özellikle sosyal ve ekonomik etkenler göz önünde bulundurularak, ele alınması için bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

- Uyuşturucu bağımlılığının tedavisi için 81 ilde 137 tedavi merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerin 58'inde yatarak tedavi yapılırken, 11 tedavi merkezi özel olarak çocuklara ayrılmıştır. Geri kalan 79 merkezde ayakta tedavi hizmeti verilmektedir ve bunların 9'u sadece çocuklar için ayrılmıştır. Tedavi merkezlerine kabul edilmek için başvuruların bekleme süresi, hâlihazırda 1-3 gün arasında değişmektedir.

- Ocak 2022'de basın ve yayın faaliyetleri ile ilgili Cumhurbaşkanlığı genelgesi yayımlanmıştır. Genelge, "gençlerin kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korunması, milli kültürün yabancılaşma ile yozlaşmaya karşı muhafaza edilmesi ve ayrıca çocuk ve gençlerin, bedensel ve zihinsel gelişimlerinin olumsuz etkilenmesinin önlenmesini" amaçlamaktadır. Genelge' de, genel tanımlara yer verilmekle birlikte, açık olmayan tedbirlerin kullanımı ile göz korkutulmaktadır. Bu, ifade ve basın özgürlüğü üzerinde daha fazla kısıtlayıcı etkiye yol açabilir. Türkiye Barolar Birliği'nin, temel hak ve özgürlükleri ihlal ettiği ve oto sansüre yol açacağı gerekçesiyle Genelge'nin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Danıştay'a yaptığı başvuru sonuçlanmamıştır.

- Uzun süreli mali güvensizlik nedeniyle, çocuk işçiliğinde, ruh sağlığı sorunlarında ve aile içi şiddet vakalarında artış gözlenmiştir. Türkiye'de özellikle 15-18 yaş grubunda yer alan yaklaşık 426.000 Suriyeli çocuk okula gitmemektedir.

- Eğitim alanında, Türkiye'deki Erken Çocukluk Eğitiminde, okul öncesi eğitime (5 yaş) net kayıt olma oranı 2019-2020'de %71,22'den 2020-2021'de %56,89'a oldukça belirgin bir düşüş göstermiştir ve Türkiye'deki 3 ile 5 yaş arası çocukların tümü için net kayıt olma oranı %41,78'den %28,35'e düşmüştür. Bunun bir nedeni de, Covid-19 küresel salgını sırasında ailelerin çocuklarını okul öncesi eğitime göndermekte isteksiz olmasıdır. Türkiye'nin esnek ve topluluk temelli erken çocukluk eğitimi modellerini yaygınlaştırması, kırılgan çocukları dâhil etmek için hedefler ve stratejiler belirlemesi ve erken çocukluk eğitimi hizmetlerinin kalitesini iyileştirmesi gerekmektedir.

- Erken çocukluk eğitimine kayıt oranı (3-5 yaş arası çocuklar) %28,95 ile hâlâ düşüktür.

- Kız çocuklarına ve dezavantajlı grupların çocuklarına özel önem vererek kapsayıcı eğitimi daha da geliştirmesi ve okul terk oranlarını azaltmaya yönelik çalışmaları sürdürmesi ve yakinen izlemesi gerekmektedir.

- Sosyal içerme ve sosyal korumayla ilgili olarak, Türkiye'nin yoksulluğun azaltılmasına yönelik spesifik bir politika çerçevesine hâlâ ihtiyacı bulunmaktadır. Çok yüksek ve hızla artan enflasyon seviyeleri, nüfusun en kırılgan kesimleri için risk oluşturmaktadır.

2021'de, ankette kalıcı yoksulluk oranı %13,8'e (2020:%13,7) ulaşmıştır. Ciddi maddi yoksunluk oranı %27,2'ye (2020: %27,4) düşmüştür. 2021'de sosyal yardım ödemelerinin toplam tutarı 97,8 milyar Türk lirası veya GSYH'nin %1,74'ü olarak gerçekleşmiştir. Yaşlılar ve çocuklar için toplum temelli bakım hizmetlerinin

yaygınlaştırılması gerekmektedir. Asgari gelir planının yokluğunda, başta çocuklar olmak üzere, maddi yoksunluğa açık gruplar, yüksek risk altında kalmaya devam etmiştir.

- Temmuz 2022 itibarıyla, Türkiye'de 15.263 (100.000 kişi başına 18,1) tam zamanlı hâkim bulunmaktadır; 2021'deki tam zamanlı savcı sayısı 7.442'dir (100.000 kişi başına 8,9). Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonuna (CEPEJ) göre, Avrupa ortalamaları, 100.000 kişi başına 21 hâkim/12 savcı şeklindedir. 22.705 hâkim ve savcudan 8.233'ü kadındır. 2020'de yargı için ayrılan bütçe yaklaşık 20 milyar TL iken, 2021'de bu bütçe yaklaşık 24 milyar TL'ye yükselmiştir.

- Kadınlarda aktif nüfus ve istihdam oranlarının erkeklerin aktif nüfus ve istihdam oranlarının yarısından az olması nedeniyle, erkek ve kadın istihdamı arasında hâlâ önemli bir fark bulunmaktadır.

- Genel olarak, istihdamın %29'u kayıt dışıdır ve kayıt dışılık oranı kadınlarda erkeklere kıyasla daha yüksektir.

- 2020'de %24,9 olan genç işsizlik oranı (15-20) 2021'de %22,6'ya düşmüştür. İstihdam, eğitim ve öğretimde olmayan gençlerin (NEET) 2020'de %28,4 olan oranı 2021'de %24,7'ye düşmüştür; ancak, bu oran özellikle kadınlarda (%32,4) hâlâ yüksektir.

Türkiye, Ekim 2021'de ilk Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı'nı (2021-2023) kabul etmiştir. Stratejinin iyi geliştirilmiş sonuç göstergeleri bulunmamaktadır.

- İş-özel yaşam dengesi politikalarına ve bakım hizmetlerine hız kazandırarak kadın istihdamını teşvik etmesi ve aktif iş gücü piyasası programlarının ve istihdam teşviklerinin etkisini değerlendirmesi gerekmektedir.

- İstihdam ve sosyal politikada kadın-erkek eşitliği konusunda, iş gücü piyasasındaki cinsiyet eşitsizliği hâlâ çok yüksek düzeydedir. Daha iyi bir iş-özel yaşam dengesi için mevzuatın iyileştirilmesi gerekmektedir. Kamu sektöründe çalışan anne babaların yarı zamanlı çalışmasına ilişkin uygulama yönetmeliği henüz yürürlüğe girmemiştir. İş-özel yaşam dengesini desteklemek için 2021'de 4.841 yararlanıcıya yarı zamanlı çalışma ödeneği ödenmiştir. Hane içinde çocuk olması durumunda kadın istihdam oranı (18-64 yaş grubu) AB ortalamasının oldukça altında kalmıştır. Kaliteli ve uygun fiyatlı resmi bakım hizmetlerine erişimin yetersiz olması, bakım yükümlülüklerinin üstlenilmesi konusunda toplumsal cinsiyetçi klişelere ve kalıplaşmış ayrımcı yargılara bağlı olarak, kadın istihdamını engellemeye devam etmiştir. Erken çocukluk eğitime kayıt oranı (3-5 yaş arası çocuklar) %28,95 ile hâlâ düşüktür.

Çocuklu annelerin istihdamını destekleyen bazı programların uygulanmasına 2021 sonu itibarıyla son verilmiştir. İş yerinde cinsel tacize ilişkin hiçbir resmi veri hâlâ yoktur. Cinsiyete dayalı ücret farkı yüksektir. Karar alma pozisyonlarında kadınların temsili oldukça sınırlı kalmıştır.

- Cumhurbaşkanı ve hükûmete muhalif kanallara, medya düzenleme makamı olan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından ağır para cezaları verilmiştir. Medya kanallarına ayrıca, gaz fiyatlarındaki artış, Gezi davasıyla ilgili mahkûmiyetler, Kuran kurslarında çocuk istismarı veya kadına yönelik şiddetin eleştirilmesi gibi, kamu yararını ilgilendiren konularda haber yapmaları nedeniyle de para cezası verilmiştir.

16 MİLYON İŞÇİNİN HEM KIDEM TAZMİNATI HAKKI HEM DE İŞ GÜVENCESİ TEHLİKE ALTINDA

CHP Genel Başkan Yardımcısı Hasan Efe Uyar, OVP ile 16 milyon işçinin hem kıdem tazminat hakkı hem de iş güvencesinin tehlike altında olduğuna dikkat çekti. Hasan Efe Uyar, iktidarın açıkladığı Orta Vadeli Program (OVP) ile işçilerin 87 yıllık kıdem hakkını ortadan kaldırmaya hazırlandığını belirtti.

Konuya ilişkin açıklama yapan Uyar, "tamamlayıcı emeklilik sistemi adı altında ikinci emeklilik diye müjdelenen şeyin kendisi kıdem hakkının ortadan kaldırılmasıdır" dedi.

Uyar, ayrıca iktidarın iş güvencesini ortadan kaldırarak çalışma yaşamını tamamen kuralsız ve güvencesiz bir yapıya büründürmek istediğine de dikkat çekti.

'İşçilerin 87 Yıllık Kazanımı Yok Edilmek İstenmekte'

Uyar, AKP'nin iktidara geldiği 2003 yılında bu yana kıdem tazminatını ortadan kaldırmayı amaçladığını belirterek, "AKP iktidarının 2003 yılından itibaren ısrarla ve inatla kıdem tazminatını ortadan kaldırma hayalinden bir türlü vazgeçmiş değil. İktidar şimdide orta vadeli programda kıdem tazminatının ismini geçirmeden kıdem tazminatını fiilen ortadan kaldıracak hamleler yapma peşinde. 2020 yılında da tartışılan tamamlayıcı emeklilik sisteminin özü kıdem tazminatını ortadan kaldırmaktır. İktidar, kıdem tazminatını

tamamlayıcı emeklilik sistemine entegre ederek işçilerin mevcut durumdaki kıdem tazminatı hakkını elinden almayı amaçlamaktadır. Bu durumda 16 milyon işçinin 87 yıllık kazanımı olan kıdem tazminatı iktidar eliyle ortadan kaldırılacaktır” ifadelerini kullandı.

‘Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi Kamusal Bir Emeklilik Sistemi Değildir’

2020 yılında tamamlayıcı emeklilik sistemine kıdem tazminatının entegre edilmesinin ön görüldüğünü anımsatan Uyar, şu ifadeleri kullandı:

“Bu durumda mevcut kıdem hakkı ortadan kaldırılarak, işçilere emekli olduklarında aylık ödeme şeklinde yapılacaktır. Bir başka deyişle tamamlayıcı emeklilik sistemi ile kıdem tazminatı; işçinin işten ayrıldığında her bir yıl çalışma karşılığına denk gelen toplu ödeme şeklinde olmayacak, işçilere emekli olduklarında toplu ödeme olarak sistemde biriken paranın sadece yüzde 25’i ödenecek, geri kalan kısmı ise aylık olarak ödenecektir. Yani kıdem hakkı ortadan kaldırılacaktır. Ayrıca tamamlayıcı emeklilik sistemi ile kamusal emeklilik hakkı ortadan kalkacak, emeklilik hakkı özel şirketlere devredilecektir. Tamamlayıcı emeklilik sistemi kamusal bir emeklilik sistemi değildir.”

‘16 Milyon İşçinin İş Güvencesi Ortadan Kaldırılıyor’

“Türkiye’de 16 milyon 182 bin işçiden 7 milyon 872 bini zaten iş güvencesi olmadan çalışmaktadır. Bir başka deyişle Türkiye’de istihdamda olan her 10 işçinin 5’i iş güvencesi kapsamı dışındadır. İktidar bu gerçekliği görmezden gelerek şimdi çalışma yaşamını tamamen esnek ve güvencesiz bir yapıya büründürerek, işçiler adına iş güvencesini tamamen ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Esnek çalışma; iş güvencesinin olmadığı, belirli süre ve aralıklarla istihdam olanağı sağlanan, örgütlenme ve toplu pazarlık hakkını ortadan kaldıran güvencesiz bir istihdam biçimidir. Ayrıca esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaşması, ucuz iş gücünün daha fazla ucuzlaştırılması ve ücretlerin daha fazla baskılanmasını da beraberinde getirecektir. İktidarın orta vadeli program ile hedeflediği tam da budur.”

OVP’DE HAK GASPI!

Orta Vadeli Program’da (OVP) yerel seçim sonrası milyonlarca çalışanın sosyal güvenlik, emeklilik, kıdem tazminatı haklarını elinden almaya dönük hazırlık yapılıyor. IMF literatüründeki ‘güvenceli esnek çalışma ve tamamlayıcı emeklilik sistemi’ modeli OVP’de yer alıyor. OVP’deki emekçiyi yoksullaştırma-haklarını elinden alma düzenlemeleri, iktidarın alın teri ve emek karşılığının belgesidir!

İktidarın büyük iddialarla ilan ettiği OVP’de çalışan, ücretli, emekçi ve emekli kesimlere yönelik hiçbir olumlu düzenleme yer almadığı gibi tam aksine satır aralarına gizlenmiş, IMF literatüründen alınma sözcüklerle ambalajlanmış bazı hedefler, çalışanların sosyal güvenlik, kıdem tazminatı haklarının, emeklilik umutlarının ellerinden alınmasını içeriyor. OVP’de yer verilen **‘güvenceli esnek çalışma’** modeli, çalışanların sosyal güvenceden yoksun ve daha fazla sömürülmesine olanak sağlayacak bir sistemi öngörmektedir. Programda ‘yeni nesil çalışma modelleri’ diye nitelendirilen ‘uzaktan kısmi ve geçici süreli çalışma’ modeli ile ilgili mevzuatların ve gerekli yasaların kısa sürede yürürlüğe konulacağı ifade ediliyor. Bunlar IMF’nin daha önce Şili’ye, Arjantin’e, darbe yönetimlerine dikte ettiği ve bu ülkelerdeki milyonlarca çalışana geleceğini yitirmekle karşı karşıya bırakan modeller.

Esnek uzaktan çalışma modelinde çalışanın ücreti uzaktan ve kısmi çalıştığı için düşük tutulacak. İşveren, yasaların öngördüğü yasal yükümlülüklerden muaf olacak. Kısmi ve esnek olduğu için asgari ücretin altında ücretlerle insanların çalıştırılmasına zemin hazırlanacak. Çalışanın sosyal güvenlik, emeklilik, kıdem tazminatı vb. hakları da söz konusu olmayacak. Uzaktan-kısmi-esnek çalışan kişilerin bir arada olmamasının getirdiği ortam nedeniyle sendikal örgütlenme, toplu sözleşme vb. hakları da olamayacak.

OVP’de **Bireysel Emeklilik** sistemindeki (BES) devlet katkısının artırılması, ayrıca **Tamamlayıcı Emeklilik** sisteminin (TES) uygulamaya konulması hedefleniyor. Hazine ve Maliye Bakanı Şimşek, önceki bakanlık döneminde de TES’i de hayata geçirmek için girişimde bulunmuştu. Ancak o dönemde sendikaların karşı çıkması, uyarı grevleri ve toplu iş bırakma eylemleriyle bu konuda geri adım atmak zorunda kaldı.

IMF’nin stand-by imzaladığı ülkelere dayattığı, çalışanların ücret ve sosyal haklarıyla tazminatlarının aşağı çekilmesini, işveren üzerindeki istihdam yükünün düşürülmesini, devletin sosyal yükümlüklerinin ‘özel fonlara’ devredilmesini öngören bu modelin OVP’de tekrar gündeme getirilmesi, **IMF ile yürütülen gizli pazarlıkların bir başka kantıdır!**

Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi (TES), SGK'nın yükünün azaltılması bahanesiyle, emeklilik güvencesinde devletin aşamalı şekilde devreden çıkartılıp sistemin özel emeklilik fonlarına devredilmesini amaçlayan bir model. İşveren ve devlet, çalışanların emeklilik ikramiyesi veya kıdem tazminatından sorumlu olmayacak. OVP'de TES'in 2024'ü n ikinci yarısında yasalaştırılması öngörülüyor. Daha önce gündeme getirilen ve sonra geri çekilen Kıdem Tazminatı Fonu yasasının TES'le birlikte TBMM'ye geleceği anlaşılıyor. **İktidar, yerel seçim öncesi tepki çekmemek için TES'i 2024'ün ikinci yarısına hazırlıyor!**

DEVLETTE ERİME

Hazine garantilerinin tutarı 35 milyon asgari ücrete denk geliyor

Sayıştay 2022 Yılı Genel Uygunluk Bildirimi Raporu'na göre devlet borçları yüzde 46 artarak 4 Trilyon TL'yi aştı. Hazine garantilerinin tutarı ise 35 milyon asgari ücrete denk düşen 402 milyar TL oldu. 2022'de verilen 41 milyar TL'lik garanti sözüne 123 milyar TL'lik kur farkı eklendi.

Sayıştay'ın dış denetim, idare ve genel etkinlik raporlarını inceleyerek merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri için hazırladığı 2022 Genel Uygunluk Bildirimi raporu, ülkenin içerisinde bulunduğu kötü ekonomik koşulları ortaya koydu. Rapora göre devlet borçları 1.2 trilyon TL'lik artışla 4 trilyon 15 milyar 554 milyon TL oldu. 2021'de 278 milyar TL olan Hazine garantileri ise 2022'de 402 milyar TL'ye yükseldi. Rapora göre kamu kurumları ekonomik sorunlarla boğuşuyor.

Sayıştay 2022 Genel Uygunluk Bildirimi raporuna göre, devlet borçlarının toplamı bir önceki yıla oranla yüzde 46 artarak 4 trilyon 15 milyar 554 milyon 307 bin TL oldu. İç borçlar 1 trilyon 904 milyar 207 milyon 473 bin TL olurken dış borçlar ise 2 trilyon 111 milyar 346 milyon 834 bin TL olarak kayıtlara geçti.

Garanti Ödemelerde Büyük Artış

Yandaşı zengin etme yöntemine dönüşen ve çoğu gelir garantili projelerden oluşan yap, işlet, devret projelerinin kamuya maliyeti de raporda kendisine yer buldu. Sayıştay, işletmecilere ödenmesi gereken garanti ödemelerinin tutarının 402 milyar TL olduğunu tespit etti. Bu tutar, önceki yıldan 124 milyar TL daha yüksek. Raporda ayrıca sadece 2022'de 41 milyar TL'lik yeni Hazine garantilerinin verildiği ve bu tutara 123 milyar TL'lik kur farkının eklendiği vurgulandı.

Milyonlarca Avroluk İlamlar

Raporda öne çıkan bir diğer tespit, Sayıştay ilamları hakkında oldu. Sayıştay Dairelerince verilen kararlar sonucu idarelere verilen cezalar sonucu ortaya çıkan borçta, milyonlarca avroluk artış yaşandı. Buna göre, önceki yıl 487 avro olan idarelerin kesinleşen ilamlar sonucunda oluşan borç tutarı, 2022'de 9 milyon 419 bin avro oldu.

Din Hizmetlerine 200 Milyonluk Ödenek Üstü Harcama

Raporda, kendilerine yılbaşında tanınan ödeneği aşan harcama kalemleri de vurgulandı. Sağlık harcamaları ödenek üstü harcamalarda ilk sırada yer alırken sene başında 13 milyar TL'lik ödeneği daha sonra 22 milyar TL'ye yükseltilen "Din Hizmetleri ve Yaygın Din Eğitimi" için tam 238 milyon TL ödenek üstü harcamaya imza atıldı.

79 Milyarlık "Yedek" Ödenek

Kamuoyunda "Saray'ın arpalığı" olarak da adlandırılan yedek ödenek kalemindeki tutarlar da on milyarlarca TL'yi geride bıraktı. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2022 Yılı Kesin Hesabının yedek ödenek kalemindeki tutar, yıl içerisinde yapılan ödenek aktarmaları sonucunda 79 milyar 167 milyon 726 bin TL'ye ulaştı.

Vergi Geliri Zirvede

Merkezi yönetim idarelerinin gelirlerini de inceleyen Sayıştay, en yüksek gelirin vatandaşlardan toplanan vergiler olduğunu vurguladı. Buna göre geçen yılın net vergi tahsilat tutarı, 2 trilyon 353 milyar 437 milyon 650 bin TL oldu.

Bütçe Açığı 100 Milyarı Aştı

Merkezi yönetim idarelerinin gelir ve gider dengesindeki bozulma da raporda vurgulananlar arasında yer aldı. Sayıştay, 2022 yılı merkezi yönetim net bütçe açığının 142 milyar TL olduğunu bildirdi.

DİYANET, ŞATAFATI BIRAKAMIYOR

“Lüksten ve şatafattan kaçınılmasını” öğütleyen Diyanet, altın yaldızlı ve varaklı Kuran bastırdı.

Diyanet İşleri Başkanlığı, fahiş harcamalarına bir yenisini daha ekledi. Ocak-Ağustos 2023 döneminde 29,9 milyar TL harcayan başkanlığın harcamalarında önemli yer tutan kitap basımı için kesenin ağzının bir kez daha açıldığı öğrenildi. Yurttaşla lüks ve şatafattan kaçınılması gerektiğini öğütleyen başkanlık, sıcakla renk değiştiren, altın varaklı Kuran bastırarak.

2023 yılındaki 36,4 milyar TL'lik bütçesi itibarıyla altı bakanlığı geride bırakan Diyanet İşleri Başkanlığı, altın yaldızlı ve varaklı Kuran bastırmak için ihale düzenledi. İhale kapsamında 160 bin adet Kuran bastırılacağı belirtildi.

Özel Sipariş

İhalenin şartnamesinde yer alan ayrıntılar dikkati çekti. Bastıracağı Kur'anların, sıcakla renk değiştiren kapaklı olmasını isteyen başkanlığın bazı özel talepleri, “Thinprint paper sınıfı altın yaldız, baskıyı parlak gösteren yüzeyi pürüzsüz-perdahlı, pantone yaldız çift komponentli. Kapak: İthal Mukavva Üzeri Termo (sıcakla renk değiştiren), PVC Cilt Bezi Sivama (SOM-EGON Termo PVC Cilt Bezi veya Dengi)” şeklinde sıralandı. Toplam 160 bin adet bastırılacak kitaplar için özel bir şirketle el sıkışıldı. Diyanet İşleri Başkanlığı ile şirket arasında özel sipariş Kuran basımı için 23 milyon 206 bin 900 TL'lik sözleşme imzalandı.

Baskıya Rekor Harcama

Özel sipariş Kuran baskı ihalesi ile birlikte başkanlığın Ocak-Ağustos 2023 dönemindeki toplam matbaa harcaması 150 milyon TL'ye ulaştı. Başkanlığın 2023 yılında gerçekleştirdiği bazı matbaa harcamaları, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kayıtlarına şöyle yansdı:

2024 yılı takvimleri - 44,15 milyon TL

Riyazü's Salihin - 4,8 milyon TL

Kuran Yolu Meali - 4,2 milyon TL

Dini Değerler Serisi - 1,13 milyon TL

Bulmacalarla Dini Bilgiler - 848,3 bin TL

YOKSULLUK ARTTIKÇA DİYANET HARCİYOR

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, 36,4 milyar TL'lik 2023 yılı bütçesinin yüzde 82'sini tükettiği ortaya çıktı. Diyanet harcamaları birçok bakanlığı geride bıraktı.

Yurttaşla, “Aza tamah” öğüdü veren, geçim sıkıntısına karşı dua öneren Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ocak-ağustos döneminde rekor harcamaya imza attığı ortaya çıktı. Aralarında yatırımcı bakanlıkların da bulunduğu toplam 25 kamu kurumunu bütçesi itibarıyla geride bırakan başkanlığın sekiz aylık harcaması, 36 milyar 468 milyon 836 bin TL'lik yıllık bütçenin senenin sonunda aşılacağını gözler önüne serdi. Diyanet'in 8 ayda yaptığı harcamaların 12 aylık bütçesine oranı yüzde 82 olarak hesaplandı.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın verileri ile ortaya konulan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın harcamaları dudak uçuklattı. Başkanlık, yılın henüz ilk sekiz ayında rekor harcama gerçekleştirdi.

Rekor Harcama

Genel bütçeli 41 kamu idaresinin ocak-ağustos dönemi harcamalarına yönelik veriler yayımlandı. Rapor, bütçeden 2023 yılı için 36 milyar 468 milyon 836 bin TL ödenek verilen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın rekor harcamasını açığa çıkardı. Diyanet'in ocak-ağustos döneminde yaptığı toplam harcama kayıtlara, 29 milyar 905 milyon 310 bin TL olarak geçti.

Ay Ay İsrif

Başkanlığın 29,9 milyar TL'lik ocak-ağustos dönemi harcamasının aylara göre dağılımı, harcamaların sürekli arttığını da ortaya koydu. Buna göre, başkanlığın ocak ayında 4 milyar 41 milyon TL, şubat ayında ise 3 milyar 62 milyon TL olan harcaması, ağustos döneminde 5 milyar 189 milyon TL'ye kadar çıktı.

Bakanlıklara fark attı

Diyanet, harcaması itibarıyla yine çok sayıda kamu idaresini geride bıraktı. Başkanlığın ocak-ağustos döneminde harcaması ile geride bıraktığı kamu idarelerinden dikkati çekenler ve harcama tutarları ise şöyle sıralandı:

29,9 milyar TL
Diyanet İşleri Başkanlığı

28,1 milyar TL
İçişleri Bakanlığı

22,8 milyar TL
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

19,9 milyar TL
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

11,9 milyar TL
Kültür ve Turizm Bakanlığı

11,1 milyar TL
Ticaret Bakanlığı

'MERHAMET' YOK

Cuma hutbesinde ev sahiplerine merhametli olmaları çağrısı yapan Diyanet, kendi yurtlarında tam tersini uyguladı. Özel yurt ücretleri 3 bin liradan başlarken Diyanet yurdunda en az 5 bin 800 lira isteniyor.

Hükümet ekonomideki kötü yönetimin sorumluluğunu yurttaşta yıkmaya devam ediyor. Üniversitelerin açılmasına kısa bir süre kala, büyük kentlerde zaten yüksek olan konut kiralari daha da tırmandı. Öğrenciler büyük sıkıntı içinde. Ev sahibi-kiracı kavgaları ise ölümle sonuçlanıyor. Durum böyleyken Diyanet İşleri Başkanlığı, önceki gün camilerde okunan Cuma hutbesini bu konuya ayırdı.

Dev bütçesiyle adeta bir karadeliğe dönen Diyanet'in hutbesinde ev sahiplerine merhametli olmayı önerdi. "Ahilik: Dürüstlük ve Merhameti Ticarete Hâkim Kılmak" başlıklı hutbede "Merhametli bir ev sahibi, kiracısının da bir aile geçindirdiğini unutmaz. Daha çok kazanma hırsıyla insan onuru çiğnenemez. İnsanların zor durumda olmaları istismar edilemez" denildi.

Ev sahiplerine bu öneri yapılırken Türkiye Diyanet Vakfı'nın ülkenin birçok yerinde bulunan ve üniversite öğrencilerinin kalabildiği yurtlardaki fiyatlarda merhametin izine rastlanmadı. İstanbul Kadıköy Kız Öğrenci Yurdu'nda 6 kişilik, ranza sistemli bir odanın 10 aylık ücretinin 58 bin lira olduğu ortaya çıktı.

Oysa Kadıköy'de 4 bin lira aylıkla özel bir öğrenci yurdu bulmak mümkün. Vakfın İstanbul Ümraniye'deki yurdunda 4 kişilik odanın yıllık ücreti ise 70 bin liraya çıkıyor. Ankara Altındağ'daki yurdunda 4 kişilik baza sistem odasına ise yine 58 bin lira talep ediliyor.

Kredi Yurtlar Kurumu'na ait öğrenci yurdunda dört kişilik bazalı oda fiyatı ise aylık 510 TL. Sabah ve akşam yemeği ücretsiz.

EN BORÇLU BELEDİYEDEN 2,1 MİLYON TL'LİK UMRE

AKP'li Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, lise öğrencilerine yönelik düzenlenen bilgi yarışmasında dereceye giren 50 kişiyi Suudi Arabistan'a Umre'ye götürecektir.

Hazine'ye olan borcu ağustos ayında 2,2 milyar TL'ye ulaşan "Türkiye'nin en borçlu belediyesi" AKP'li Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, yeni bir astronomik harcamaya daha imza attı. AKP'li Tahir Büyükkakın yönetimindeki belediyenin, "Gönül Coğrafyası Okumaları" adı altında lise öğrencilerine yönelik düzenlenen bilgi yarışmasında dereceye girenleri Umre'ye götüreceği bildirildi. Toplam 10 gün sürecek Umre programı için 2,1 milyon lira harcanacak.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, lise öğrencileri arasında Gönül Coğrafyası Okumaları yarışması düzenledi. Kocaeli'nde, "Dersaadet İstanbul" temasıyla düzenlenen şiir, öykü ve deneme yarışmasında 10'ar öğrenci dereceye girdi. Belediye, dereceye giren öğrencilere Umre gezisi hediye etti.

Yarışmanın tamamlanması ve dereceye giren öğrencilerin netleşmesinin ardından Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Umre gezisi için ihaleye çıktı. Belediyenin 1 milyon 773 bin TL'lik harcama öngördüğü ihale kapsamında tur şirketiyle yapılan anlaşma, öngörülen maliyeti aşarak 2 milyon 100 bin TL olarak kaydedildi. Belediye ile İslambol Tur Turizm isimli şirket arasında 12 Eylül'de 2,1 milyon TL'lik sözleşme imzalandı.

İhale dosyasına göre, öğretmen ve öğrencilerden oluşan 50 kişinin katılacağı Umre programı, 20 Eylül-5 Ekim tarihleri arasında düzenlenecek. Toplam 10 gün sürecek programda yol masrafını da belediye üstlenecek. Gezi kapsamında altı gece Mekke'de, üç gece de Medine'de konaklanacak. Konaklanacak otel ise en az dört yıldızlı olacak. Umre gezisinde öte yandan, "Dini bakımdan önemli diğer mekanlar" da ziyaret edilecek.

Borcu 2 Milyar TL'yi Aştı

Toplam 18 yıldır AKP'li isimlerin başkanlığını yaptığı Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın Hazine borcu, 31 Temmuz itibarıyla 2 milyar 229 milyon 132 bin TL'ye ulaştı. dönemlere göre yaşanan değişim ise şöyle sıralandı:

Aralık 2022: 2 milyar 328 milyon TL

Ocak 2023: 2 milyar 271 milyon TL

Mart 2023: 2 milyar 157 milyon TL

Mayıs 2023: 2 milyar 271 milyon TL

Temmuz 2023: 2 milyar 229 milyon TL

AKP'LİLER ADETA VAN'I PARSELLEDİ

Van'da eski milletvekilleri Arvas ve Gülaçar'ın ardından AKP'li Türkmenoğlu'nun akrabalarının da kamuda görev yaptığı ileri sürüldü. Üniversiteden hastaneye birçok kurumda Türkmenoğlu soyadını taşıyan dokuz kişi çalışıyor.

AKP'liler Van'ı adeta parselledi. AKP Van Milletvekili Kayhan Türkmenoğlu'nun eğitimden sağlığa birçok kamu kurumunda akraba ve yakınları görev yapıyor. Vanlılar, liyakat çağrısı yapıyor.

2017'den itibaren Van'da AKP İl Başkanı olarak görev yapan, geçen şubat ayında istifa ettikten sonra milletvekili olarak göreve gelen Kayhan Türkmenoğlu'nun akrabalarının farklı kamu kurumlarında çalıştığı ileri sürüldü. Türkmenoğlu ile aynı soyadı taşıyan akrabalarından 6'sının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde, birinin Kızılay'ın Van Şubesi'nde olmak üzere 10 kişinin kamu kurumlarında görev yaptığı belirtildi. Kentte yaşayan kaynaklar, kurumlarda çalışan yöneticilerin soyadlarına dikkat çekti. BirGün'e konuşan kaynaklar, şu iddialarda bulundu: "Aynı soyadına sahip olmaları ve kamu kurumlarında görev yapmaları bir tesadüf olamaz. Usulsüzlük olduğu ortada. Her yerde Türkmenoğlu, Gülaçar, Arvas var. Biz bu görevlendirmelerle ilgili açıklama bekliyoruz."

Eski Vekillere De Dikkat!

Eski AKP Van Milletvekili Osman Nuri Gülaçar ile Van'ın Tuşba ilçesinin AKP'li Belediye Başkanı Salih Akman'ın da aynı soyadı taşıyan akrabalarının kamu kurumlarında görev yaptığı ortaya çıkmıştı. Arvas'ın akraba ve tanıdıklarının da eğitimden sağlığa birçok kamu kurumunda çalıştığı belirlenmişti. Milletvekili seçimlerinde de AKP'nin Van aday adayları listesinde 'Arvas' soyadını taşıyan altı kişi yer almıştı. Abdullahat Arvas, aday listesinde üçüncü sırada yer alırken Yasemin Arvas, Muhammed Mücahit Arvas, Nimetullah Arvas, Muhammed Fadıl Arvas ve Ömer Arvas ise liste dışında kalmıştı.

Dokuz Akrabası Görev Yapıyor

Kayhan Türkmenoğlu

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi: Öğr. Üyesi Sevgül Türkmenoğlu, Öğr. Üyesi Mehmet Türkmenoğlu, Öğr. Üyesi Zehra Funda Türkmenoğlu, Ar. Gör. Mustafa Türkmenoğlu, Ar. Gör. Bihter Türkmenoğlu, Bilgisayar İşletmeni Oğuzhakan Türkmenoğlu

Van Müftülüğü: Görevli Enes Türkmenoğlu

Edremit Belediyesi: Yapı Kontrol Müdürlüğü'nde görevli Sait Türkmenoğlu

Kızılay Van Şubesi: Genel Hizmet Yöneticisi Osman Türkmenoğlu

DOĞRUDAN TEMİN İÇİN YÖNTEM

Sayıştay'ın 2022 denetim raporunda Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün doğrudan temin yöntemini kullanabilmek için aynı ihaleye konu olabilecek alımları kısımlara böldüğü tespit edildi. Ayrıca kurumun 19 taşınmazın tahsis süresinin dolmasına rağmen işlem yapılmadığı belirtildi.

Sayıştay'ın 2022 yılına ait denetim raporunda Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili çok sayıda bulguya yer verildi. Son dönemde kamu alımlarında en kolay sermaye transferi yöntemi olarak öne çıkan doğrudan temin yönetimi, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün denetim raporlarında da ortaya çıktı.

Şaibeli alım yöntemi olan doğrudan temin yönteminin kullanması tespit edilen bulgular arasında yer aldı. Sayıştay, aynı ihaleye konu olabilecek alımların kısımlara bölünüp doğrudan temin yönetimi ile alınmasının mevzuata aykırı olduğunu vurguladı.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı ve bazı Bölge Müdürlükleri tarafından aynı ihaleye (açık ihaleye veya istisnai hallerde belli istekliler arasında ihaleye) konu edilebilecek nitelikteki bazı mal veya hizmet alımlarının, mevzuatta öngörülen parasal limitlerin altında kalacak şekilde kısımlara bölünerek doğrudan temin usulüyle gerçekleştirildiği tespit edildi.

İhalelerin doğrudan temin usulüyle gerçekleştirilmesinin mevzuata aykırı olduğuna dikkat çekilen raporda, söz konusu ihtiyaçların önceden belirlenip birleştirilerek daha yüksek ölçekli ihaleler kapsamında temin edilmesinin sağlayabileceği rekabet ortamı ile fiyat avantajından mahrum kalınacağı dikkate alındığında kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasına da engel olduğu belirtildi.

Bahse konu hatalı uygulamaya, 2021 yılı Sayıştay Denetim Raporunda da bulgu olarak yer verilmişti.

Sayıştay, raporda ayrıca doğrudan temin yöntemiyle aldığı ve belli bir süreyi gerektiren hizmet ile yapım işlerinden bazıları için sözleşme düzenlenmediği de tespit etti.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ilişkin bulgular arasında kurum ve kuruluşlara tahsis edilen taşınmazlardan bazılarının tahsis süresinin dolmuş olmasına rağmen işlem yapılmadığı da yer aldı.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yönetiminde olan ve bedeli karşılığında kurumlara tahsis edilen ancak süresi dolmuş olmasına rağmen taşınmazlar ile ilgili herhangi bir işlemin yapılmadığı tespit edildi. Raporda Genel Müdürlük tarafından 19 tane taşınmaz ile ilgili tahsis edilen kurumla tahsis şartlarının görüşülüp yeni bir protokolün yapılmadığı, buna rağmen ilgili kurum tarafından taşınmazların kullanılmaya devam edildiği belirtildi.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan bazı taşınmazların mevzuata aykırı olarak pazarlık usulüyle kiraya verildiği tespit edilmiştir.

RANTIN VE TALANIN OTELİ GENİŞLİYOR

'Cennet'i ele geçiren Cengiz, oteli büyütüyor

Mahkeme kararlarına rağmen Cennet Koyu'na çöken Cengiz, otel projesinde büyümeye gitti. Çevre Bakanlığı projeyi onaylarsa doğal ve arkeolojik sit alanında devasa inşaat yapılacak. Koy, toza boğulacak.

5'li çete üyesi Mehmet Cengiz, Cennet Koyu'na adeta çökerek başlattığı otel projesini genişletme kararı aldı. Bakanlık onay verirse, altında büyük bir rant hikâyesinin yattığı otel projesi arkeolojik ve doğal sit alanında yükselecek. Daha önce verilen ÇED iznine karşı açılan dava ise hâlâ sürüyor.

Muğla'nın Bodrum ilçesinin en değerli arazisi olarak nitelendirilen Cennet Koyu'ndaki 700 dönümlük kamu arazisi, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun kararıyla 2010 yılında özelleştirme kapsam ve programına alındı. 2 milyar 100 milyon TL değerindeki kamu arazisini 'beşli çete'nin güzide üyesi Mehmet Cengiz ile Fettah Tamince'nin "Bodrumbir" isimli şirketi, Ziraat Bankası'ndan 277 milyon TL "usulsüz kredi" çekerek aldı.

İhaleye karşı dava açıldı. Açılan dava sonucu Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, ihaleyi iptal etti. Ancak Cumhurbaşkanlığı ihaleye ilişkin bir karara imza atarak taşınmazların geri alınmamasına ilişkin karar verdi.

Bu kez Cumhurbaşkanlığı'na karşı Danıştay'a açılan davada, Cumhurbaşkanlığı ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı 'davalı', "Bodrumbir Turizm Yatırım A.Ş" ise müdahil oldu. Danıştay bu kez de Cumhurbaşkanlığı kararının yürütmesini durdurdu. Böylece ihalenin reddine ikinci kez karar çıktı.

Cengiz Tamamını Devraldı

Ziraat Bankası kredisiyle araziyi devralan Bodrumbir Turizm Yatırım A.Ş.'nin o tarihte Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Cengiz, Başkanvekili ise Fettah Tamince idi. Haziran 2021'de Tamince, paylarını devredip şirketten ayrıldı. Cengiz ise Eylül 2021'de şirketi Cengiz İnşaat ile birleştirerek kapanışını gerçekleştirdi.

Mahkeme kararlarının uygulanmamasına hükümet ve yargı seyirci kalırken Cengiz'in rantla elde ettiği bölgeyi talan girişimi başladı. Cengiz, planlarda orman olarak görünen 2 ve 3. derece doğal ve 1. derece arkeolojik sit alanına otel yapmak için harekete geçti. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, bölgenin tüm koruyucu kararlarına rağmen projeye ilişkin çevresel etki değerlendirme (ÇED) kararları verildi.

Dava Sürerken İkinci Çed

Bölge halkı kararı yargıya taşıdı. Muğla 2. İdare Mahkemesi'nde ÇED gerekli değildir kararına karşı açılan dava hâlâ sürüyor. Cengiz, dava sürerken ikinci bir ÇED süreci için başvuru yaptı.

ÇED dosyasında yer alan bilgilere göre, halk arasında 'Cennet Koyu' olarak bilinen Bodrum'un Göl Mahallesi, Gökburun mevkiinde inşaatına başlanan projede kapasite artışı yapılacak. Kapasite artışı için 658 milyon TL harcayacak. Cengiz, içerisinde apart, oda bulunan 186 birim inşa edecek ve otelin kapasitesi 556 kişiye yükselecek. ÇED dosyasında bölgenin arkeolojik ve doğal sit alanı olduğu belirtilirken 1.derece arkeolojik sit alanına herhangi bir müdahalede bulunulmayacağı iddia edildi.

İçilen su damacaneler ile karşılanırken kullanım suyu denizden çekilerek işlemden geçirilecek. Öte yandan bölgeye bir de arıtma tesisi kurulacak. Arıtmadan çıkan su ile yeşil alanlar sulanacak.

Koyu, Toza Boğacaklar

4 inşaat sezonunda bitmesi beklenen otel inşaatı Cennet Koyu'nu toza boğacak. ÇED dosyasında yer alan bilgilere göre kontrollü ve kontrolsüz saatte toplam yaklaşık 3 ton toz meydana gelecek.

TMMOB Bodrum İlçe Koordinasyon Kurulu Sekreteri Mustafa Erdoğan, "Bilirkişilere inceleme sırasında projeyi büyüteceklerini söylemiştik. Dediklerimiz çıkıyor. Orada çok büyük ve yoğun bir inşaatla girişecekler. ÇED sürecinden muaf tutulmak için oda sayısını küçük gösterdiler. Her oda yaklaşık 1500 metre kare" dedi.

Usulsüz Ziraat Kredisi

Mehmet Cengiz ve Fettah Tamince'nin aldığı usulsüz kredi sıkça gündemde yer aldı. Özelleştirme bedelini Ziraat Bankası'ndan kredi çekilerek ödendi. Bankalar, yasa gereği satış işlemi ile ipotek işlemini tapuda eşzamanlı olarak yerine getirip, satış parasını tapuda imzalar atıldıktan sonra satıcının hesabına geçiriyor. Ancak burada böyle olmadı. Ziraat Bankası'ndan alınan krediyle ihale bedeli olan 277 milyon TL, 26 Haziran 2013'te Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na ödendi. 5 Temmuz 2013'te tapu Cengiz ve Tamince'nin üzerine geçirildi. Para örendikten 13 gün sonra da Ziraat Bankası, taşınmaz tapu kaydı üzerine 180 milyon dolarlık ipotek tesis etti.

Yapılan hukuksuzlukla ilgili olarak başta dönemin Ziraat Bankası Genel Müdürü Hüseyin Aydın olmak üzere ilgililer hakkında suç duyurusunda bulunmuş ancak takipsizlik kararı verilmişti.

Ne Olmuştu?

- Cennet Koyu'ndaki 700 dönümlük arazi, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 1 Haziran 2010 tarihli kararıyla özelleştirme kapsam ve programına alındı.
- 2 milyar 100 milyon TL değerindeki kamu arazisinin ihalesi 12 Temmuz 2012 tarihinde yapıldı. İhaleyi Mehmet Cengiz ile Fettah Tamince'nin "Bodrumbir" isimli şirketi Ziraat Bankası'ndan 277 milyon TL 'usulsüz' kredi çekerek aldı.
- Açılan dava sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu ihaleyi iptal etti.
- Cumhurbaşkanlığı 2016 tarihinde skandal karara imza atarak ihalenin iptal kararına ilişkin bir işlem yapılmamasını karar verdi.
- Bu kez Danıştay'a Cumhurbaşkanlığı kararına ilişkin dava açıldı. Danıştay 13. Dairesi, Cumhurbaşkanlığı'nın kararına ilişkin yürütmeyi durdurdu. Ancak tüm kararlara rağmen taşınmazlar hazineye iade edilmedi.
- Hukukun ayaklar altına alındığı Cennet Koyu'nda Cengiz, otel inşaatı yapmak için harekete geçti. Geçen yıl ÇED gerekli değildir kararı verildi.
- Karara ilişkin açılan dava sürerken Cengiz bu kez kapasite artırımı için başvuru yaptı.

SIYASET-YARGI-EMNİYET ÜÇGENİNDEKİ ÇÜRÜMÜŞLÜK

Bir çete liderine yönelik operasyonun yüksek yargıya, emniyetin tepelerine uzanan yansımaları, siyasi bağlantılı rüşvet, kara para, suç gelirlerini aklama çarkındaki çürümüşlüğü ortaya saçtı. İktidarın eski İçişleri Bakanı 'kendisine operasyon yapıldığını' öne sürerken, yeni Bakan 'suç işlemede kibirlenenlerin nefesini keseceklerini' söylüyor!

Siyaset, yargı, emniyet üçgenindeki bağlantılarıyla, rüşvet, kara para, uyuşturucu gelirlerinin paylaşımıyla Türkiye'nin başkentinde hakimiyet kuran bir suç örgütü liderine yönelik operasyonun yansımaları, iktidarın göz yummasıyla ortaya çıkan çürümüşlüğü açığa çıkardı. Bir ayağı emniyetin tepe noktasındaki yöneticilerden organize suçla mücadele birimlerindeki görevlilere, diğer ayağı adliyeden yüksek yargıya uzayan bu suç organizasyonunun arkasında herhangi bir siyasi destek olmasa böyle bir güce ulaşamayacağı apaçık ortada. Yurt içinde ve dışında adeta 'herkesin bildiği bir sır' gibi gündemde olan, uyuşturucu baronlarının, kara paracıların, kripto para vurguncularının, siyasi talimatla kapatılan davalar, örtülen soruşturmalar, mafyanın maaşa bağladığı siyasetçilerle Türkiye, tüm dünyanın gözünde yıllardır 'gri liste' damgasıyla anılıyor. Nitekim operasyon yapılan suç örgütü lideri ve çetesinin mensupları hakkında daha önce açılan pek çok soruşturmanın, cinayet, mala çökme, uyuşturucu ticareti de dahil pek çok suç dosyasının daha emniyet ve savcılık aşamasında kapatıldığı görülüyor. Asıl ilginç olan görevden alınarak iktidar vekili yapılan eski İçişleri Bakanının bu çeteye yönelik operasyonu 'kendisine yönelik' olarak nitelendirmesi. Aynı şekilde suç örgütünden lüks araç ve lüks villa aldığı öne sürülen ve iktidar tarafından yüksek yargıya tayin edilen eski Ankara Başsavcısı da aynı tezi gündeme getiriyor. Bunun 'bir intikam operasyonu olduğunu ve eski İçişleri Bakanına karşı yapıldığını' ifade ediyor. Nasıl olur da üç ay öncesine kadar görevdeki eski bir İçişleri Bakanı ve halen yüksek yargıda görevli bir yargıç mafyaya dönük bir operasyon için 'bize karşı yapılıyor' diyebilir? Bir çete liderine operasyona eski bakan ve yüksek yargıdan tepki geliyorsa bu bir ikrar-itiraf değil midir? Çete liderinin ifadelerinden emniyetin ilgili birimlerinde organize suçlarla mücadele etmesi gerekenlerin organize suç çeteleriyle iş birliği yaptığı, 250 bin dolardan 5 milyona ve daha fazlasına uzayan rüşvetlerin alındığı, suç gelirlerinin paylaşıldığı anlaşılıyor.

Operasyonu yapanla, 'operasyonun kendisine yapıldığını' söyleyen, aynı iktidarın halef-selef İçişleri Bakanları!

Yeni İçişleri Bakanının; 'Suç işlemede kendini üstün görenlerin nefeslerini keseceğiz' sözlerinin hedefi kim? Siyaset-emniyet-yargı desteğini ardına alıp, suç işleme icazetiyle korunup-kollanan, suç örgütleriyle kirli bağlantılara girip rüşveti, suç gelirini paylaşanlar mı? Onlara kol kanat geren siyasiler mi?

Suç örgütü lideri servetini; 'yurt dışında kumar ve bahisten kazanıp varlık barışı-servet affıyla getirdiğim paralar' diyerek izah ediyor. Bu ifadeyle, iktidarın Türkiye'nin gri listeye alınmasına zemin hazırlayan varlık barışı adı altındaki kara para-suç gelirlerinin aklanması yasalarının kimler için çıkarıldığını, neye hizmet ettiğini de gözler önüne seriyor!

İKTİDAR, ÜLKE TARIMINI BİTİRİYOR!

Üç haneye giden Tarım-ÜFE'ye, yüzde 60'a varan resmi enflasyona karşılık, Resmi Gazete'de yayınlanan 2023-2024 Tarım Destekleri kararında gübre desteği 'SIFIR' zamlı 2022 ile aynı tutuldu. Alan bazlı fındık desteği, 2014'ten bu yana artırılmadı. İktidar, ülke tarımını bitiriyor!

Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı, mazot zamları ve gübre fiyatlarında üç haneli fiyat artışlarına karşı üreticiye acil destek çağrısında bulundu. Ekim ayından itibaren başta buğday olmak üzere pek çok üründe gelecek yılın ürün ekimi başlayacak. Çiftçi traktörüne mazot koyamaz, tohum ve gübre atamaz halde. Ağustos ayı Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksindeki (Tarım-ÜFE) artış aylık yüzde 3,83, yıllık yüzde 76,35'e çıktı. Yüzde 80'e yaklaşan Tarım-ÜFE'nin yılsonunda **yüzde 100'ü aşması kaçınılmaz görünüyor!**

İktidar, 15 Eylül'de resmi gazetede yayınladığı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2023-2024 üretim sezonunda tarıma ve bazı ürünlere verilecek mazot ve gübre desteklerini duyurdu. Yılsonu resmi enflasyon hedefi bile OVP'de yüzde 65'e yükseltirken, gübre desteğinde hiçbir artış yapılmaksızın 'sıfır zam' açıklanması üreticiyle alay etmektir. **Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi'nde** (Tarım-GFE) gübre bir yılda üç haneli artarken, Cumhurbaşkanlığı kararında gübre desteği 2022 ile aynı kaldı. Geçen yıl dekar başına buğday, arpa, yulafta 46 TL, diğer tüm ürünlerde 21 TL olan gübre desteği değişmedi. Yapılan artışlar enflasyonun altında kalırken, fındıkta 2014'te dekar başına 170 TL'ye çıkartılan alan bazlı destek, değişmedi. **Fındık üreticisine 10 yıldan bu yana aynı tutarda alan bazlı destek ödeniyor.**

Olağanüstü artan maliyetlere, girdi fiyatlarına, döviz kurlarına, enflasyona ve değersizleştirilen TL'ye rağmen tarımsal desteklerin ya hiç artırılmaması ya da bazı desteklerdeki artışın enflasyonun çok altında tutulması Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Türkiye'ye yeni kredi açacağını duyuran Dünya Bankası'nın talimatlarını hatırlatıyor. Tarım destekleriyle ilgili bu karar, iktidarın 'dış güçler ve uluslararası tekellerin' isteğiyle ülke tarımını bitirdiğini, üreticiyi yok etmeye çalıştığını akla getiriyor. İktidarın, enflasyon ve gıda fiyatlarındaki yükselişle mücadele için kurduğu Fiyat İstikrar Komitesi, Fahiş Fiyatla Mücadele Komitesi vb., kamuoyunda Gıda Komitesi olarak bilinen 'Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi' aylık toplantısını geçen hafta yaptı. Toplantı sonrası yapılan açıklamada; 'Bazı tarımsal ürünlerde tüketici aleyhine muhtemel fiyat artışlarının önüne geçilebilmesi için ilgili kurumlar aracılığıyla gerektiğinde piyasada değerlendirmek üzere ürün tedariki yapılacaktır' denildi. Gerektiğinde ürün tedariki yapılmasının anlamı, **gıdada ithalat kapısının açılacağını gösteriyor.**

Çaresizliğe terk edilen yerli üreticiye üç kuruşluk desteği çok gören, 'ne halin varsa gör' diyen iktidar, bir yandan da üreticiyi ithalatla tehdit ediyor. Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi, ithal tarım ve gıda ürünlerine milyarlarca dolar o demeye hazır olduğunu bugünden ilan ediyor. Yerli üretici, mazota parası yetmediği için ürününü piyasaya ulaştıramazken, **iktidar** 'ya bu şartlarda üretmeye razı olursun ya da her şeyi Hans'tan, George'dan alırım' mesajıyla **üreticiye sopa gösteriyor!**

TARIMSAL GİRDİ ENFLASYONUNDA SERT YÜKSELİŞ

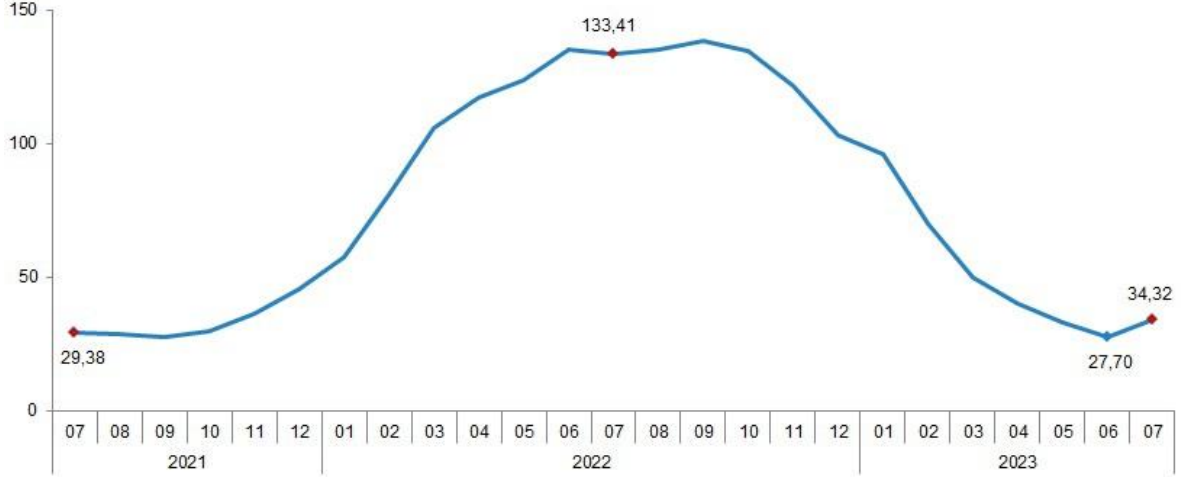
TÜİK verilerine göre, tarımsal girdi fiyat endeksi (Tarım-GFE) temmuzda yıllık yüzde 34,32, aylık yüzde 6,56 arttı. Tarım-GFE'de bir önceki yılın aralık ayına göre yüzde 21,29 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 69,23 artış gerçekleşti.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Temmuz 2023 dönemine ilişkin tarımsal girdi fiyat endeksi (Tarım-GFE) verilerini açıkladı.

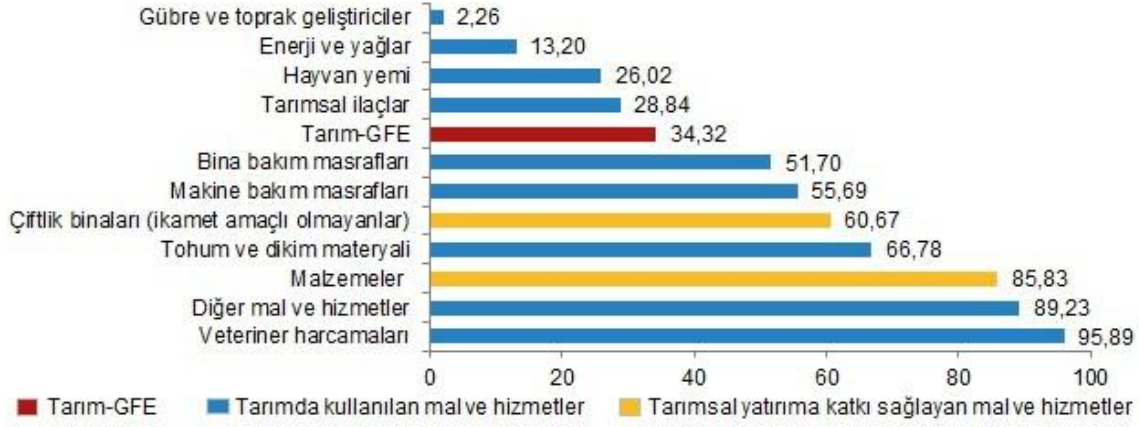
Buna göre; temmuz ayında tarımsal girdi fiyat endeksi, bir önceki aya göre yüzde 6,56, bir önceki yılın aralık ayına göre yüzde 21,29, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 34,32 ve 12 aylık ortalamalara göre yüzde 69,23 arttı.

Ana gruplarda bir önceki aya göre tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksinde yüzde 5,71, tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksinde yüzde 11,90 artış gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre göre tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksinde yüzde 29,17, tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksinde yüzde 76,25 artış gerçekleşti.

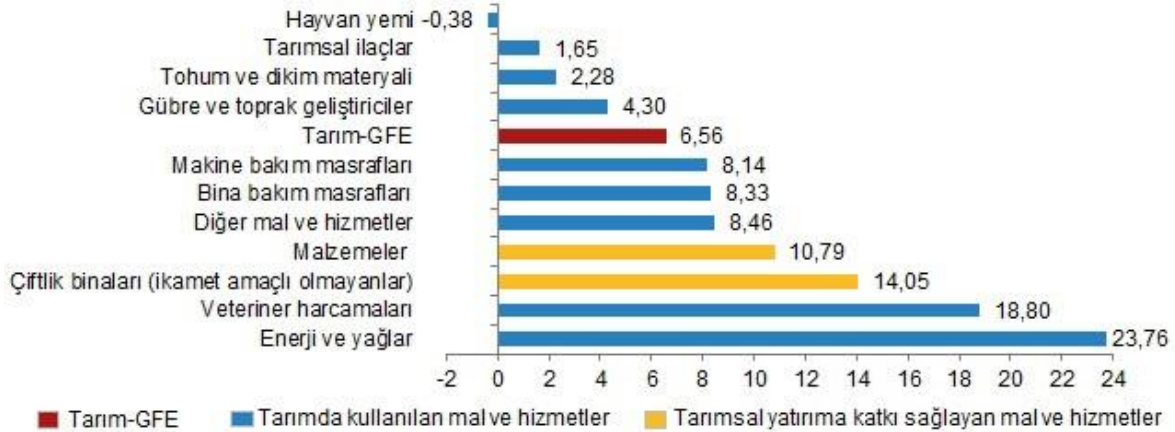
	Endeks	Bir önceki yılın	Bir önceki yılın	On iki aylık	
		Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	Aralık ayına göre değişim oranı (%)	aynı ayına göre değişim oranı (%)	ortalamalara göre değişim oranı (%)
Tarım-GFE	685,20	6,56	21,29	34,32	69,23
Tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksi	671,35	5,71	18,25	29,17	67,33
Tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksi	781,51	11,90	43,28	76,25	83,61

Bir önceki yılın aynı ayına göre artışın az olduğu alt gruplar yüzde 2,26 ile gübre ve toprak geliştiriciler ve yüzde 13,20 ile enerji ve yağlar oldu. Yıllık artışın yüksek olduğu alt gruplar, yüzde 95,89 ile veteriner harcamaları ve yüzde 89,23 ile diğer mal ve hizmetler oldu.

Bir önceki aya artışın düşük olduğu alt gruplar, yüzde 1,65 ile tarımsal ilaçlar ve yüzde 2,28 ile tohum ve dikim materyali oldu. Buna karşılık, aylık artışın yüksek olduğu alt gruplar, yüzde 23,76 ile enerji ve yağlar ve yüzde 18,80 ile veteriner harcamaları oldu. Bir önceki aya göre azalış gösteren tek alt grup ise yüzde 0,38 ile hayvan yemi oldu.

TÜRKİYE'DE BEKLENEN YAŞAM SÜRESİ AZALDI

TÜİK'in açıkladığı verilere göre, 2019-2021 yılları arasında Türkiye'de 77,7 yıl olan beklenen yaşam süresi, 2020-2022 arasında 77,5'e geriledi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 'Hayat Tabloları, 2020-2022' verilerini açıkladı. Buna göre, yeni doğmuş birinin mevcut ölümlülük risklerine maruz kalması durumunda yaşaması beklenen ortalama yıl sayısı olarak tanımlanan 'doğuşta beklenen yaşam süresi' Türkiye'de 2019-2021 döneminde 77,7 yıl iken, 2020-2022 döneminde 77,5'e geriledi.

Kadınlar Erkeklerden 5,5 Yıl Daha Uzun Yaşıyor

Türkiye'de 2019-2021 döneminde erkeklerde 75 yıl olan doğuşta beklenen yaşam süresi, 2020-2022 döneminde 74,8 yıl, kadınlarda ise 80,5 yıl iken 80,3 yıl oldu. Genel olarak kadınlar erkeklerden daha uzun süre yaşamakta olup, erkekler ve kadınlar arasındaki doğuşta beklenen yaşam süresi farkı 5,5 yıldır.

50 Yaşındaki Kişiler İçin Beklenen Yaşam Süresi 29,8 Yıl

Türkiye genelinde, 50 yaşında olan bir kişinin kalan yaşam süresi ortalama 29,8 yıl oldu. Erkekler için bu süre 27,4 yıl iken kadınlarda 32,2 olarak hesaplandı.

ADRES DEĞİŞİKLİĞİ UYARISI

Yerel Seçim Öncesi Adres Değişikliğinde 1 Ekim Son Gün.

31 Mart 2024 tarihinde gerçekleştirilecek yerel seçimlerde farklı bir adreste yaşayan ve henüz adres bildirmeyen seçmenlerin oy kullanabilmeleri için 1 Ekim 2023 tarihine kadar adres bildirimi yapması gerekiyor. Deprem felaketinin ardından milyonlarca vatandaşımız farklı kentlerde yaşamak zorunda kaldı. Bütün belediyelerimiz kendi sorumluluk alanlarında adres değişikliği yapan seçmenlerin adres kaydı yapabilmeleri için çağrıda bulunacak.

Yerel seçimlerde vatandaşların yaşadıkları yerde oy kullanabilmesi için adresini bildirmesi gerekiyor. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem felaketinden etkilenen 11 kentte yaşayan milyonlarca vatandaş başka kentlere yerleşmek zorunda kaldı. Bu felaket bu noktada adres değişikliği için önemli bir durum yarattı.

Bu kapsamda başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere Türkiye'nin dört bir yanına yerleşen pek çok vatandaş adres bildirimi yapmamış olabilir. Yürürlükteki mevzuat gereği 31 Mart 2024 tarihinde yapılacak yerel seçim öncesi adres değişikliği yapan seçmenlerin, buldukları adreste oy kullanabilmeleri için seçimin başlangıç tarihi olan 1 Ocak 2024 tarihinden üç ay önceye kadar adres bildirimi yapması gerekmektedir. Buna göre deprem ya da başka sebeplerle farklı bir adreste yaşayan ve henüz adres bildirmeyen seçmenlerin adres bildiriminde son tarih 1 Ekim 2023 tarihidir. Vatandaşlarımız bu tarihe kadar adres bildirimi yapabilir.

Bütün Belediyelerimiz Çağrıda Bulunacak

CHP'li belediyeler sorumluluk bölgelerindeki bütün vatandaşlara duyuru yapacak ve bu konudaki farkındalığı artıracaktır. Vatandaşlarımızın yerel yönetimlere ilişkin tercihlerinin en iyi şekilde sandığa yansması için bütün Belediye Başkanlarımız ve Belediyelerimiz sosyal medya hesaplarında, kamuya açık alanlarda görünür mecralarda, duyuru panolarında 1 Ekim 2023 tarihine kadar adres değişikliği yapmamış vatandaşlarımıza adres bildirimi yapılmasına yönelik çağrıda bulunacak.

AP RAPORU, TÜRKİYE İLE OLUMLU BİR GELİŞMENİN SÖZ KONUSU OLAMAYACAĞINI GÖSTERİYOR!

Avrupa Parlamentosu (AP) tarafından kabul edilen Türkiye Raporu'nda demokrasi ve hukuk devletinden uzaklaşma vurgusu yapılırken, AB'ye üyelik sürecinin devam edemeyeceği kaydedildi. Türkiye ile müzakerelerin kesilmesi önergesi reddedilerek kapı aralık bırakıldı. İktidar, raporu 'çöp' olarak nitelendirdi!

AP Türkiye raportörü Nacho Sanchez Amor tarafından hazırlanan Türkiye Raporu, genel kurulda yapılan oylamada 434 oyla kabul edilirken, 152 parlamenter çekimser, 18 parlamenter ret oyu kullandı. Türkiye'ye 'demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı' çağrısına yer verilen raporda, 'Türkiye'nin AB'ye katılım süreci mevcut koşullar altında devam edemez' deniliyor. Raporun görüşülmesi ve oylanması sırasında Türkiye ile üyelik müzakerelerinin kesilmesi yönünde verilen bir önerge ise çoğunluk oyuyla reddedildi. Bu ret kararıyla AP, Türkiye'nin atacağı demokratikleşme, temel hak ve özgürlükler, yargı bağımsızlığı gibi adımlara göre bir anlamda kapıyı aralık bırakırken, iktidarın rapora karşı sert tepki göstermesi, iktidarın demokrasi ve hukuk devleti konusunda adım atmaya niyetli olmadığını gösteriyor. Raporla Rusya-Ukrayna savaşında Türkiye'nin izlediği tarafsızlık politikası ve AB'nin Rusya'ya yönelik yaptırımlarına uymama tavrı eleştirilirken, Yunanistan,

Ermenistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimiyle olan ilişkiler, Kıbrıs, Ege, Doğu Akdeniz'de izlenen politikalara karşı da olumsuz yaklaşım sergileniyor.

Türkiye'nin kendi ulusal çıkarlarını ön planda tutarak izlediği politikaların AB'yle uyumsuzluk olarak nitelendirilmesi haksız bir yaklaşım ve kabul edilemez. Kaldı ki Ege, Doğu Akdeniz, Kıbrıs'ta Yunanistan ve Kıbrıs Rum Yönetiminden yana tavır alan, bu ülkelerin girişimiyle Türkiye'ye karşı yaptırımları kabul eden AB'nin bu konularda tek yanlı bir tutum sergilemesi, uluslararası anlaşmalar ve ulusal çıkarlarımız açısından da kabul edilebilir bir tutum değil. Türkiye'ye tam üyelik dışında farklı bir ilişki çerçevesi önerilmesi, ekonomi-ticaret-mülteci iş birliği alanlarına ilişkilerin sıkıştırılmak istenmesi Türkiye'nin tam üyelik hakkının ve müzakere sürecinin sulandırılmak istendiğini gösteriyor. Buna karşılık, raporda Türkiye'de insan hakları, demokrasi, temel haklar ve özgürlükler, muhalefete, medyaya ve yargıya yönelik siyasi baskılar, talimatlarla ilgili tespitler büyük ölçüde bizim de sürekli vurguladığımız, haklılık payı olan eleştiriler.

İktidar, uzun bir aradan sonra yeniden AB ile ilişkileri ve tam üyelik müzakere sürecini canlandırmayı gündemine alırken, yıllardır bu konudaki kriterleri ve beklentileri bilmesine karşılık demokratikleşme yönünde en küçük bir adım dahi atmaması raporda dile getirilen eleştirilere haklılık kazandırıyor.

İktidar, AB'nin yıllardır Türkiye'yi oyaladığından yakınıyor ancak 18 yıldır demokratikleşme kriterlerini karşılamak için bir çaba göstermiyor. Aksine otokrasiyi, yargı kararlarını tanımama tavrını yaygınlaştırıyor. AB, İstanbul Sözleşmesini tüm üye ülkeler için 'bağlayıcı' kabul ederken; iktidar, İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararı aldı. İktidarın AB ile normalleşme, ilişkileri yeniden geliştirme söylemleri samimi değil. **Avrupa Parlamentosu Raporu, yakın ve orta vadede Türkiye ile olumlu bir gelişmenin söz konusu olamayacağını sergiliyor!**

TÜRKİYE, AB'NİN YENİ GENİŞLEME PLANINA DAHİL EDİLMİYOR!

Avrupa Birliği (AB) yeni bir genişleme dalgasını devreye koyuyor. Aralarında Ukrayna, Moldova, Gürcistan'ın yanı sıra Batı Balkan ülkelerinin yer aldığı 10 ülkenin 2030'a kadar AB üyesi olması hedefleniyor. AB'nin yeni genişleme planında Türkiye'nin yer almaması, AB açısından demokratikleşme kriterinin ön planda olduğunu gösteriyor.

Avrupa Parlamentosu (AP), AB'nin yeni bir genişleme dalgasına hazırlanmasını öngören plana destek verdi. AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, AP açılışında yaptığı geleneksel 'Birliğin Durumu' konuşmasında AB'nin 2030'a kadar 10 ülkeyi kapsayacak yeni bir genişlemeye hazırlanması gerektiğini söyledi. Bu kapsamda Ukrayna, Moldova'nın tam üyelik başvurularının gündeme alınması ve müzakerelere başlama sürecinin karara bağlanması gerektiğini kaydeden Leyen, Gürcistan ve bir süredir tam üyeliğe adaylık müzakereleri yürütülen Batı Balkan ülkelere verilen sözlerin tutulması gerektiğini kaydetti. AB komisyonu Başkanı, birliğin inandırıcı olması için bu ülkelere tam üyelik konusunda bir takvim vermesi gerektiğini dile getirdi. Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası 1990'ların son çeyreği ile 2007 arası dönemde eski Doğu Bloku ve Varşova Paktı üyesi 9 ülkeyi (Polonya, Çekya, Slovakya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya, Litvanya, Estonya, Letonya) tam üyeliğe alan AB, Yugoslavya'nın dağılması sonrasında ise Hırvatistan ve Slovenya'yı tam üyeliğe aldı. Eski Yugoslavya'dan ayrılan Karadağ ve Sırbistan ile aday üyelik süreci yürütülüyor. Bunun yanında yine eski Yugoslavya'dan kopan Bosna-Hersek, Kosova'nın yanı sıra Batı Balkan ülkeleri Kuzey Makedonya, Arnavutluk ile de tam üyeliğe adaylık doğrultusundaki temaslar son birkaç yıldan bu yana hızlandırıldı.

AB'nin onayladığı 'Yeşil Mutabakat' ve karbon emisyonlarının azaltılması kriterleri 2030'da tamamlanacak. Üye ve üyeliğe aday ülkelerin bu kriterleri karşılaması gerekiyor. AB ülkeleri termik ve nükleer santralleri kapatıyor. Yeşil sertifika ve 'karbon nötr' belgesi olmayan ürünlerin AB pazarına girişi kısıtlanacak, ek gümrük vergisi uygulanacak. Bu karar en büyük ihrac pazarı AB olan Türkiye'yi yakından ilgilendiriyor. İktidar, yeşil enerji mutabakatı ve Paris İklim Anlaşması'nı imzalamasına rağmen kömürlü termik santrallara, linyit madenlerine yeni teşvikler veriyor. Akbelen başta olmak üzere kömür santralleri için ormanlar, çevre, doğa yok ediliyor. Bu da Türkiye'nin AB ile tam üyelik müzakereleri sürecinde önemli bir handikap.

Avrupa Konseyi (AK) Başkanı Charles Michel de AB'nin 2030'a kadar yeni üyeleri kabule hazır olması gerektiğini ifade etti. Bu çerçevede Batı Balkanlar'da 6 ülke (Sırbistan, Karadağ, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Kosova, Kuzey Makedonya) AB üyeliğine aday ve müzakere yürütüyor. Ukrayna ve Moldova ile katılım müzakereleri başlatmak içinse AB liderler zirvesinde tavsiye kararı bekleniyor. Gürcistan da AB üyeliği için sırada bekliyor.

2030'da tamamlanacak yeni genişlemede 'tam üyelik müzakere sürecindeki' Türkiye'den söz edilmiyor. Bunda, başta demokratikleşme kriterlerinin yıllardır karşılanmamasını, AB üyesi Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin (GKRY)

tanınmamasını, yine Doğu Akdeniz ve Ege'de AB üyesi Yunanistan ve GKRY ile su ren anlaşmazlık ve gerilimleri kriz başlıkları olarak görmek olanaklı.